

Regionaal en Ruimtelijk Economisch Beleid

Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de overheid op het beleidsterrein
regionaal en ruimtelijk economisch beleid, 1945-2002

PIVOT-rapport nr. 150
dr. J.A.A. Bervoets, I.J. van Riet

CONCEPT versie na comm (1) NA
Oktober 2006

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, hij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar, terwijl de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit

voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten, maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou moeten zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen en overige actoren;
 - de onderlinge relaties tussen de actoren;
 - de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:
 - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);

- de grondslag (bron) van elke handeling;
- het product van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een product, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst gezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen

bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels is uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarvan bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijksarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

Inhoudsopgave

1	Overzicht van gebruikte afkortingen	9
2	Inleiding.....	12
2.1	Afbakening	12
2.2	Begrippenlijst.....	14
3	Actorenoverzicht.....	16
3.1	Nationaal.....	16
3.1.1	Ministerie van Economische Zaken	16
3.1.2	Overige betrokken ministeries	17
3.1.3	Adviesorganen.....	18
3.1.4	Structuurplannen.....	20
3.1.5	Kamer van Koophandel.....	22
3.2	Provinciaal.....	22
3.2.1	Provinciale besturen	22
3.2.2	Interprovinciaal Overleg (IPO).....	23
3.3	Regionaal	23
3.3.1	Bestuurscommissie Noorden des Lands	23
3.3.2	Grote gemeenten	24
3.3.3	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).....	24
3.3.4	Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM)	24
3.3.5	Overige regionale actoren	25
3.4	Europa.....	26
3.4.1	Euregio's	26
3.4.2	Europese Unie.....	27
4	Regionaal economisch beleid.....	33
4.1	Beleidsvoorbereiding.....	35
4.1.1	Ruimtelijke ordening en/of milieubeheer	35
4.1.2	Infrastructurele voorzieningen.....	36
4.1.3	Regionale voorzieningen.....	36
4.1.4	Bijzondere gebeurtenissen.....	37
4.2	Uitvoeringsinstrumenten op ordeningsbeleid.....	37
4.2.1	Heffingen Wet SIR	38
4.2.2	Individuele vrijstellingen en ontheffingen	38
4.2.3	Vergunningen Wet SIR	39
4.2.4	Meldingsplicht.....	39
4.3	Stimuleringsbeleid van achterstandsgebieden.....	40
4.3.1	Regiospecifieke infrastructuurprojecten	42
4.3.2	Subsidies en stimuleringsregelingen.....	46
4.3.3	Uitkeringen aan andere overheden	49
4.4	Regionale ontwikkelingsmaatschappijen.....	50
4.4.1	Oorspronkelijke participatievoorwaarden.....	52
4.4.2	Herziene participatievoorwaarden	52
4.5	Voorwaardenscheppend beleid voor bedrijfsterreinen.....	53
4.5.1	Onderzoek naar bedrijfslocaties.....	54
4.5.2	Doelgroepenbeleid.....	54
4.5.3	Financiële stimulering in de vorm van bijdragen aan overheidsinstellingen	
	55	

4.5.4	Financiële stimulering in de vorm van uitkeringen aan particulieren	56
4.5.5	Speciale budgettaire voorzieningen	58
4.5.6	Het Fonds Economische Structuurversterking.....	59
4.5.7	Advisering en voorlichting	60
4.5.8	Bijstand bij uitvoering van wettelijke voorschriften van andere beleidsinstanties.....	61
4.6	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.....	62
4.6.1	Vaststellen van EFRO-projecten.....	63
4.6.2	Subsidietoekenning aan EFRO-projecten.....	64
4.6.3	Toezicht en controle op de subsidietoekenning	65
4.6.4	EZ-bijdragen voor EFRO-projecten en tijdelijke communautaire initiatieven 66	
4.6.5	EZ-subsidies in het kader van het initiatief Interreg.....	66
5	Kamers van koophandel en Fabrieken.....	69
5.1	Historisch overzicht Kamers van Koophandel	69
5.2	Taken van de Kamers van Koophandel en Fabrieken.....	73
5.2.1	Het beheren van het Handelsregister	73
5.2.2	Het uitvoeren van economische wetten.....	74
5.2.3	Het adviseren van de overheid.....	76
5.2.4	Het stimuleren van de regionale economie	77
5.2.5	Overige bevoegdheden	78
5.3	Overlegstructuren.....	79
6	Handelingen	82
6.1	Algemene handelingen	82
6.1.1	Beleidsontwikkeling en evaluatie (nationaal).....	82
6.1.2	Verantwoording van beleid	83
6.1.3	Informatieverstrekking	84
6.1.4	Onderzoek	84
6.2	Europese handelingen	86
6.2.1	Algemeen	86
6.2.2	Raadsbesluiten.....	86
6.2.3	Uitvoeringsbepalingen van de Europese Commissie.....	88
6.2.4	Implementatie van Europese regelgeving.....	89
6.3	Beleidsvoorbereiding	89
6.3.1	Ruimtelijke ordening en/of milieubeheer	89
6.3.2	Infrastructuurle voorzieningen.....	90
6.3.3	Regionale voorzieningen.....	91
6.3.4	Bijzondere gebeurtenissen.....	92
6.4	Uitvoeringsinstrumenten op orderingsbeleid.....	92
6.4.1	Heffingen wet SIR.....	93
6.4.2	Individuele vrijstellingen en ontheffingen	94
6.4.3	Vergunningen wet SIR.....	96
6.4.4	Meldingsplicht.....	96
6.5	Stimuleringsbeleid van achterstandgebieden	97
6.5.1	Regiospecifieke infrastructuurprojecten	98
6.5.2	Het Integraal Structuurplan Noorden des Lands.....	99
6.5.3	De Perspectievennota Zuid-Limburg	101

6.5.4	Subsidies en stimuleringsregelingen.....	103
6.5.5	Uitkeringen aan andere overheden	107
6.6	Regionale ontwikkelingsmaatschappijen.....	109
6.6.1	Oorspronkelijke participatievoorwaarden	109
6.6.2	Herziene participatievoorwaarden	110
6.7	Voorwaardenscheppend beleid voor bedrijfsterreinen.....	111
6.7.1	Onderzoek naar bedrijfslocaties.....	111
6.7.2	Doelgroepenbeleid.....	112
6.7.3	Financiële stimulering: bijdragen aan overheidsinstellingen	113
6.7.4	Financiële stimulering: uitkeringen aan particulieren	115
6.7.5	Speciale budgettaire voorzieningen	118
6.7.6	Het Fonds Economische Structuurversterking.....	118
6.7.7	Advisering en voorlichting	119
6.7.8	Bijstand bij uitvoering wettelijke voorschriften andere beleidsinstanties ..	119
6.8	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.....	120
6.8.1	Het vaststellen van projecten	120
6.8.2	Subsidietoekenning EFRO-projecten	121
6.8.3	Toezicht en controle op doelstellingssubsidie	122
6.8.4	Bijdragen voor EFRO-doelstellingsprojecten en communautaire initiatieven	122
6.8.5	EZ-subsidies in het kader van het initiatief Interreg.....	123
6.9	Kamers van Koophandel.....	125
6.9.1	Algemene regelingen.....	125
6.9.2	Instelling en samenstelling Kamers van Koophandel	127
6.9.3	Controle op financiering en uitvoeringswerkzaamheden	129
6.9.4	Toezicht	132
6.9.5	Samenwerkingsverbanden	133
7	Overzicht geraadpleegde wet- en regelgeving	135
7.1	Internationale regelgeving.....	135
7.2	Nationale regelgeving.....	135
8	Overzicht geraadpleegde literatuur en bronnen.....	138

1 Overzicht van gebruikte afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BAVK	Besluit Algemeen Vestigingsverbod Kleinbedrijf
BCN	Bestuurscommissie Noorden des lands
BLM	Bedrijfslocatiemonitor
BNL	Beleidsnotitie Zuid-Limburg
BOB	[Stimuleringsregeling] Bedrijfsomgevingsbeleid
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BOSOM	Bodemsanering Ontwikkeling en Marktwerking/Bodemsanering op maat
BRT	Bijzondere Regionale Toeslag
BSB	Commissie Bodemsanering in gebruik zijnde Bedrijfsterreinen
BSRI	Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten
BZK	[ministerie van] Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden
CB	Communautair Bestek van de Europese Structuurfondsen
CBIN	Commissariaat voor Buitenlandse Investerings in Nederland
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CIMK	(Centraal) Coördinerend Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
CoCo	Coördinatiecommissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen
CoCoHan	Coördinatiecommissie op Hoog Ambtelijk Niveau
CPB	Centraal Planbureau
CRM	[Ministerie van] Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
CvT	Comité van Toezicht
DGES	Directoraat-generaal Economische Structuur
DGIR	Directoraat-generaal voor Industrie en Regionaal Economisch Beleid.
DUW	Dienst Uitvoerende Werken
EC	Europese Commissie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EG	Europese gemeenschap
EPD	Enkelvoudig/Enig Programmeringsdocument van de EG-Structuurfondsen.
ESF	Europees Sociaal Fonds
ETD/ETI	Economisch-Technologische Dienst, Economisch Technologisch Instituut van een provincie
EU	Europese Unie
EURES-IGA	European Employment Services voor investeringen van grensoverschrijdende activiteiten
EZ	(Ministerie van) Economische Zaken
FES	Fonds Economische Structuurversterking
GOM	Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij
GS	Gedeputeerde Staten (van een provincie)
HdTK	Handelingen der Tweede Kamer (der Staten-Generaal)
IBN	Industrialisatiebureau voor het Noorden
IC	Innovatiecentrum
ICO	International Coffee Organization
ICES	Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking
IMT	Integrale Milieutaakstelling
INSTIR	Subsidieregeling Innovatiestimulering
Interreg	Interregio-subsidieprojecten van het EFRO
IPR	Investeringspremieregeling
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISP	Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
ISV	Infrastructurele voorzieningen
KB	Koninklijk Besluit
KNOV	Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond

KvK	Kamer(s) van Koophandel en Fabrieken
LIOF	Limburgs Ontwikkelingsfonds
LNV	[ministerie van] Landbouw, Natuurbeheer en Visserij [ministerie van] Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (vanaf 2003)
MCRB	Ministeriele Commissie voor Regionaal Beleid
MDW	(Projectgroep) Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MTI	(Project) MKB, Toerisme en Industrie
MvT	Memorie van Toelichting
MvA	Memorie van Antwoord
NBW	Nieuw Burgerlijk Wetboek
NCC	Noordelijke Contactcommissie
NCOV	Nederlands Christelijk Ondernemersverbond
NEI	Nederlands Economisch Instituut
NOM	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVEM	Nederlandse Organisatie voor Energie en Milieu
NPB	Nationaal Planbureau
NREB	Nota Regionaal Economisch Beleid; Nota Ruimtelijk Economisch Beleid
OEEI	Onderzoeksprogramma Economische Effecten Infrastructuur
ONL	[Project] Ontwikkeling Nationale Luchthaven
OOM	Overijsselse Ontwikkelingsmaatschappij
PBO	Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie
PBTS	(Regeling) Programmabegeleiding Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering
PMR	Project Mainport Rotterdam
PNL	Perspectievennota Zuid-Limburg
PPM	Particuliere Participatiemaatschappij
PS	Provinciale Staten
PSOL	Premieregeling Stimulering Ontwikkeling Lelystad
PVVP	Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan
R & D	Research and Development
RARO	Raad voor de Ruimtelijke Ordening
REAP	Regionaal Actieprogramma
REON	Ruimte Economisch Ontwikkelingsplan Noord Nederland
RIMK	Regionaal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
ROMA	Samenwerkingsverband van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen
ROP	Regionaal Ontwikkelingsplan
ROT	Ruimtelijke Ordeningstoelage
RPC	Rijks Planologische Commissie
RROM	Raad voor Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
RSEB	Regionaal sociaal-economisch beleid
RTS	Afdeling Regio's, Toerisme en Steden van het bureau van het ministerie van EZ.
SEOL	Sociaal-economisch Orgaan Limburg
SER	Sociaal-Economische Raad
SG	Secretaris-Generaal
SIO	Stimuleringsregeling voor Industriële Ontwikkeling
SIOL	Stimuleringsregeling voor Industriële Omschakeling in Limburg
SIR	(Wet) Selectieve Investeringsregeling
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SNOECK	Organisatie voor Energieconsulenten voor de Kwartaire Sector in Noord-Nederland
SOS	Stichting Ontwikkeling en Samenwerking
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
STiREA	(Besluit) Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten
SVEN	Stichting Voorlichting Energiebesparing Nederland
TIPP	Tender Investeringsprogramma Provincies
TNO	[Nederlandse Organisatie voor] Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek

UCLAF	Fraude-opsporingsorgaan van de EU
URBAN	Door het EFRO gesteunde projecten tot stimulering van de economie in grote steden.
V&W	[ministerie van] Verkeer en Waterstaat.
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO	Vereniging van Nederlandse Ondernemers
VVK	Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken (Nederland)
VRO	[Ministerie van] Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
VROM	[Ministerie van] Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Vijno	Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening
WBB	Wet Bodembescherming
WIR	Wet Investeringsrekening
Wm	Wet Milieubeheer
WRO	Wet op de Ruimtelijke ordening
ZBO	Zelfstandige Bestuursorganen

2 Inleiding

Dit Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO) beschrijft de handelingen van overheidsorganen op het beleidsterrein regionaal en ruimtelijk economisch beleid. Het regionaal economisch beleid richt zich als steunbeleid op (wisselende) delen van Nederland. De aansturing van dit beleid is vooral financieel gericht. Het ruimtelijk economisch beleid geldt voor heel Nederland, ook al heeft het per regio zijn eigen accenten.

Tegenwoordig valt dit beleidsterrein onder de werkzaamheden van het directoraat Ruimtelijk Economisch Beleid dat valt onder het Directoraat-generaal Ondernemen & Innovatie¹. Het beleidsterrein Regionaal Economisch Beleid splits zich, wat betreft het overheidshandelen, in een drietal uitgangspunten:

- De bij het ministerie gesignaleerde achterstandsgebieden;
- Ruimtelijke aangelegenheden;
- Kamers van Koophandel.

Oorspronkelijk werd het beleid ten aanzien van ruimtelijke aangelegenheden, op regionaal gebied behartigd door de Kamers van Koophandel. De kamers van Koophandel bestaan vanaf de 19^e eeuw. Het zijn afzonderlijke regionale bestuursorganen met eigen bevoegdheden, waarvoor vanaf 1916 wettelijke regels zijn vastgesteld. Naast het behartigen van de regionale economische belangen voeren deze zelfstandige adviesorganen ook taken uit die hen door verschillende wetten zijn toegekend. De Minister van Economische Zaken heeft, in het belang van het voortbestaan van deze organen, een toezichthoudende rol. De besluitvorming van de rijksoverheid ten aanzien van de Kamers van Koophandel beperkt zich tot het opleggen van ambtelijke uitvoeringstaken afkomstig van regelgeving aangestuurd vanuit verschillende beleidsterreinen. Overheidshandelingen met betrekking tot de Kamers van Koophandel op het gebied van het Regionaal Economisch Beleid zijn het derde uitgangspunt van dit Rapport Institutioneel Onderzoek.

2.1 Afbakening

Het beleidsterrein Regionaal Economisch Beleid heeft raakvlakken met de Kamers van Koophandel. De Kamers van Koophandel hebben vanaf het begin de vrijheid gehad om in het belang van de economie van de streek beleid te ontwikkelen. Deze werkzaamheden verschillen per Kamer van Koophandel en zijn niet in dit rapport opgenomen. De Kamers van Koophandel zijn afzonderlijke zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) en zijn zelf verantwoordelijk voor hun selectielijsten. Informatie over de Kamers van Koophandel is te vinden in het RIO *Handelend met kennis van zaken* van R. Haans.

Het regionaal economisch beleid heeft raakpunten met de volgende beleidsterreinen:

¹ De huidige organisatie van het Ministerie van Economische Zaken is , o.a. weergegeven in een organogram, te raadplegen op de website: www.ez.nl.

Industrialisatiebeleid

Raakvlakken met dit beleidsterrein ontstaan met name wanneer de oplossing van regionaal-economische achterstandsproblemen wordt gezocht in bevordering van de industrialisatie.

Midden- en kleinbedrijf (MKB)

Er is een raakvlak op dit terrein omdat regionale organen met name facilitaire taken krijgen toegewezen ter bevordering van de kwaliteit van het MKB of om diensten daarvoor te verrichten. Daarnaast worden vanaf 1982 organen ten behoeve van het MKB gedecentraliseerd, waardoor zij naast de Kamer van Koophandel een regionale rol gaan spelen. Meer informatie over dit beleidsterrein is te vinden in PIVOT-rapport 149.

Waterstaat

Het betreft voornamelijk de bevordering van infrastructurele voorzieningen. Dit rapport behandelt de handelingen van de Minister van Economische Zaken inzake de voorbereiding van waterstaatswerken. De minister van Verkeer en Waterstaat is belast met de zorg voor de uitvoering. Meer informatie betreffende het beleidsterrein *Waterstaat* is te vinden in PIVOT-rapport 28.

Ruimtelijk ordeningsbeleid

De raakvlakken met dit beleidsterrein betreffen met name bedrijfsterreinen en infrastructurele voorzieningen. In deze gevallen is het Ministerie van Economische Zaken onder meer via regionale kantoren een overlegpartner van andere overheden. Meer informatie over dit beleidsterrein is te vinden in PIVOT-rapport 120, *Ruimtelijke ordening en geo-informatie*.

Milieubeleid

De Minister van Economische Zaken houdt zich bezig met de uitvoering van milieuregels, met name op het gebied van bodemsanering en milieueffectrapportage. In PIVOT-rapport 94 is meer informatie te vinden over dit beleidsterrein.

Financieel rijksbegrotingsbeleid

Vanuit het ruimtelijk economisch beleid worden de bestedingen van het Aardgasbatenfonds (vanaf 1993 het Fonds voor Economische Structuurversterking) inhoudelijk aangestuurd. Daarnaast kan het beleid van de rijksbegroting worden beïnvloed door bepaalde ministeriële garantiebeslissingen op het gebied van bijzondere regionale steunverlening. Een onderzoek betreffende dit beleid is beschreven in PIVOT-rapport 15, *Per slot van rijksrekening*.

Wetgeving

De wet- en regelgeving die het gevolg is van het ruimtelijk economisch beleid wordt grotendeels bepaald door de projectgroep Marktwerving, Deregulering, Wetgevingskwaliteit (MDW). Deze projectgroep wordt voorgezeten door het Ministerie van Economische Zaken. Het Ministerie van Justitie levert hieraan een bijdrage. Handelingen met betrekking tot de totstandkoming van wetten vallen onder het

beleidsterrein Wetgeving en worden beschreven in PIVOT-rapport 12, “*So many laws argue so many sins*”. Handelingen van beleidsambtenaren van het Ministerie van Economische Zaken komen aan bod in handeling 19 van het PIVOT-rapport 81, *Macroeconomische politiek*.

2.2 Begrippenlijst

Binnen het Ministerie van Economische Zaken hebben zich in de periode waarover dit rapport gaat terminologische verschuivingen voorgedaan in de definitie van een aantal begrippen. In deze begrippenlijst worden enkele definities vastgelegd die van belang kunnen zijn voor de uitleg van een aantal begrippen of voor de betekenis van het gegevensbeheer. Bij citaten is gebruik gemaakt van de oorspronkelijke terminologie.

Bedrijf	De gespecificeerde en soms per vergunning toegelaten werkzaamheden van een onderneming. Voor het begrip ‘bedrijf’ als synoniem voor onderneming wordt de term onderneming gebruikt.
Beschikking	<p>In art. 1.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht wordt onderscheid gemaakt tussen drie soorten overheidsbeslissingen:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Besluiten van algemene strekking (wetten, AMVB’s en regelingen);▪ Beschikkingen t.a.v. individuele gevallen in afzonderlijke situaties;▪ Beleidsregels (uitvoeringsregels). <p>Dit terminologische onderscheid is vooral van belang voor het onderscheid tussen beleidsbepaling en uitvoering en kan van nut zijn voor de selectie van het gegevensbeheer. In de regelgeving van het verleden zijn deze termen niet altijd op dezelfde manier gehanteerd. Niet zelden treft men in oudere wetteksten de term ‘beschikking’ aan waar feitelijk besluiten van algemene strekking zijn bedoeld. In de geformuleerde handelingen wordt de verouderde terminologie aangepast aan de termen zoals beschreven in de AWB. Dit heeft tot gevolg dat in de omschrijving van handelingen vaak de term regelingen wordt gebruikt, waar in de aangehaalde stukken sprake is van ‘beschikking’.</p>
Onderneming	De (organisatie van een) inrichting, waarin een of meerdere bedrijven worden uitgeoefend. Het begrip onderneming wordt juridisch onderscheiden van het begrip bedrijf.
(Ministeriële) Regeling	Een ministerieel besluit van algemene strekking met voorschriften ter uitvoering van een bepaald beleidsinstrument,

gepubliceerd in de *Staatscourant*. Deze term heeft ook betrekking op allerlei in de *Staatscourant* gepubliceerde ‘beschikkingen’ uit de periode 1945-1993, die algemene regelingen omvatten.

Stimulering(sregeling) Financiële bijdrage van een overheidsinstelling met het doel om te investeren in nieuwe initiatieven. In de terminologie van dit beleidsterrein wordt specifiek onderscheid gemaakt tussen stimulering en subsidie.

Subsidie Financiële bijdrage van een overheidsinstelling. In de terminologie van dit beleidsterrein specifiek bedoeld om een tekort bij een organisatie of een project aan te vullen.

Tenderprocedure Procedure bij een regeling waarbij binnen een bepaalde termijn voorraden of middelen ter beschikking worden gesteld om op, binnen die termijn te verwachten, aanvragen te kunnen beslissen. Er worden in het kader van de regeling twee beslissingen genomen:

- De middelen die beschikbaar worden gesteld (bijv. het jaarlijkse subsidiebedrag);
- De toekenning van die middelen aan de individuele aanvrager (soms d.m.v. een verdeelsleutel of een door de minister vastgestelde rangorde).

Vaak gaat deze procedure met verslaglegging en verantwoording gepaard en de procedure vindt met name plaats bij bepaalde subsidie- en stimuleringsregelingen. In enkele gevallen wordt de eerste beslissing genomen door de minister en de tweede beslissing door een door de minister aangewezen instantie, die dan kan worden beschouwd als een uitvoerende bestuursorganisatie.

3 Actorenoverzicht

3.1 Nationaal

3.1.1 *Ministerie van Economische Zaken*

In 1973, bij het ontstaan van het Directoraat-generaal voor de Prijzen, Ordeningenvraagstukken en Regionaal Beleid, krijgt het Regionaal Economisch Beleid voor het eerst een eigen benaming. In de voorgaande jaren viel het Regionaal Stimuleringsbeleid onder het Directoraat-generaal van Industrie en Handel. Het beleid ten aanzien van Kamers van Koophandel hoorde bij het Directoraat Ordeningsvraagstukken, dat hoofdzakelijk viel onder het Directoraat-generaal van Handel en Nijverheid (later van Industrie en Handel).

Tijdens de beginjaren van het Integraal Structuurplan en de Perspectievennota Zuid-Limburg (1975-1980), waren er interne ministeriële commissies die de aanvragen van projecten nader beoordeelden voordat beleidsbeslissingen werden genomen. Een reorganisatie van het ministerie in 1985 leidde ertoe dat het Regionaal Stimuleringsbeleid onder het Directoraat-generaal voor de Industrie en het Regionaal Beleid werd geplaatst. De Kamers van Koophandel vielen onder het Directoraat-generaal voor Diensten, Midden- en Kleinbedrijf en Ordeningsvraagstukken. In 1967 werden door het ministerie van Economische Zaken de rijksconsulenten ingesteld. De voorlopers van deze rijksconsulenten waren de middenstandsconsulenten. Met de naamswijziging zijn zowel het takenpakket als ook de doelgroepen fors gewijzigd.

Na onderdeel geweest te zijn van het Directoraat-generaal voor Economische Structuren en het Directoraat-generaal Ondernemingsklimaat valt in de huidige indeling een directie Ruimtelijk Economisch Beleid onder het Directoraat-generaal Ondernemen en Innovatie. Dit directoraat voert het secretariaat van de Interdepartementale Commissie inzake het Economische Structuurbeleid (ICES). Het Fonds Economische Structuurversterking (FES) is de belangrijkste financiële bron voor de ICES. Het Directoraat-generaal Ondernemen en Innovatie houdt zich, wat betreft het Ruimtelijk Economisch en Regionaal Beleid, op dit moment bezig met de volgende onderwerpen, waarvoor in de meeste gevallen projecten zijn opgestart:

- Gebiedsgerichte Economische Perspectieven;
- Bedrijventerreinen;
- Grotestedenbeleid;
- Regionale aangelegenheden(o.a. Europese Structuurfondsen, de Investerings Premie Regeling, Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen e.d.);
- Toerisme;
- Mainports en bereikbaarheid;
- Kamers van Koophandel.

Daarnaast heeft het Ministerie van economische Zaken een netwerk van regiokantoren. Deze kantoren dragen het EZ-beleid uit in de regio en hebben de zorg voor evenwichtige coördinatie en integratie in de provinciale en gemeentelijke beleids- en planvorming.

Tevens houden ze zich bezig met het terugkoppelen van regionale ontwikkelingen naar de beleidsvorming van de directie.

3.1.2 Overige betrokken ministeries

Vakministers

Bedoeld zijn de ministers die betrokken zijn bij de uitvoering van regionale beleids- en structuurplannen ter stimulering van de economie. Voorzover zij betrokken zijn bij regionale beleidsbeslissingen als structuurplannen, streekplannen, tracébesluiten, milieuvergunningen en dergelijke handelen zij vanuit het perspectief van andere beleidsterreinen.

Minister van Landbouw, Visserij en Natuurbeheer (tot 2003)

Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (2003-)

De Minister van Landbouw is betrokken bij het overleg van het regionaal economisch beleid voorzover het om agrarische belangen gaat, zoals bijvoorbeeld de landinrichting of een structurele grondverbetering. Vanaf 1994 heeft het ministerie ook te maken met natuurbeheer en is het betrokken bij economische projecten waarbij recreatie in de natuur is betrokken.

Minister van Verkeer en Waterstaat

De Minister van Verkeer en Waterstaat is belast met de uitvoering van landelijke openbare werken op het gebied van vervoer en speelt dus een belangrijke rol in de realisering van de infrastructuur. De regionale ontsluiting is voor een deel afhankelijk van besluiten op het gebied van vervoersmogelijkheden.

Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne

Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

De Minister van Volkshuisvesting heeft de zorg voor de ruimtelijke ordening in Nederland. Bij de besluitvorming inzake, bij wet voorgeschreven, nationale plannen op het gebied van ruimtelijke ordening zijn de ministerraad en de Staten-Generaal betrokken. Bij de opstelling van periodieke nota's met betrekking tot ruimtelijke ordening en daaraan verbonden planologische kernbeslissingen is de Minister van Economische Zaken betrokken. Hij kan aangeven in hoeverre een economisch belang zodanig van nationale betekenis is dat zij als nationaal belang kan worden aangemerkt.

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu adviseert bovendien op het gebied van milieubeheer. Hij stelt milieuregels vast. Bij de toelating van ernstig milieugevaarlijke vestigingen verstrekt hij op grond van de Wet Milieubeheer bindende adviezen aan de provincie als bevoegd gezag bij het verstrekken van een milieuvergunning. Ook kan hij door rapportage over de milieu-effecten via metingen (monitoring) invloed uitoefenen op het ruimtelijk economisch beleid.

Minister van Financiën

In het kader van de SIR-heffing stelt de minister van Financiën voorschriften vast met betrekking tot de aangifte van de verschuldigde heffing aan de Inspecteur van de Vennootschapsbelasting. Hiernaast toetst de Minister, samen met de Minister van

Economische Zaken en de Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking, de aanvragen van ministeries voor middelen voor projecten op hun begrotingspost uit het Fonds Economische Structuurversterking.

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden

De Minister van BZK is belast met het Grotestedenbeleid, een beleidsterrein dat nauw verbonden is met het regionaal economisch beleid. De Minister keert onder andere subsidies uit aan de grote steden voor ruimtelijke economische projecten en aan Gedeputeerde Staten in het kader van het co-financieren van EFRO-projecten. Ook stelt de Minister commissies in voor sociaal-economisch onderzoek naar regiospecifieke problemen.

3.1.3 *Adviesorganen*

Adviescommissie inzake STiREA aanvragen

In 1996 werd de Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit in het leven geroepen (Stb. 1996, 161). STiREA was aangekondigd in de nota 'Ruimte voor Regio's' en is onderdeel van het beleid dat is gericht op het tijdig reserveren van voldoende bedrijventerreinen op de juiste plaats. De regeling heeft tot doel gemeenten te stimuleren om bedrijventerreinen aan te leggen of te vernieuwen. Na advies van de provincies en de Adviescommissie STiREA, kent de Staatssecretaris van Economische Zaken de subsidies toe.

Sociaal-economische Raad (SER), 1950-

De SER is het adviesorgaan van de regering met betrekking tot regels inzake het bedrijfsleven. De Raad werd in 1950 ingesteld in het kader van de Wet op de Bedrijfsordening (Stb. 1950, nr K22). Zij adviseert de minister bij de totstandkoming van wet- en regelgeving en bij de oprichting van Kamers van Koophandel. Vanaf 1963 heeft de SER bevoegdheden ten aanzien van de samenstelling van de Kamers. Zij stelt kaders vast met betrekking tot de uitvoering van wettelijke taken van Kamers van Koophandel zoals bijvoorbeeld de Vestigingswet. Vanaf 1997 zijn haar bevoegdheden ten aanzien van de bestuurssamenstelling uitgebreid tot volledige regelgeving. De SER adviseert ook zelfstandig werkgevers, werknemers en andere belangenorganisaties op het gebied van afspraken op sociaal-economisch terrein.

De SER had tussen 1963 en 1994 een aparte Commissie Kamers van Koophandel die adviezen uitbracht over de wetgeving inzake de Kamers van Koophandel en over enkele uitvoeringstaken van de Kamers. Een andere Commissie van de SER is de Commissie Regionale Ontwikkelingsprogrammering (1968-1977). Deze commissie adviseerde de raad over meerjarige regionale ontwikkelingsprogramma's. De Commissie Ontwikkeling Bedrijfsleven, ten slotte, verricht ook onderzoek naar regionale samenwerkingsverbanden op EG-niveau. In 1994 bracht zij een belangrijk inventarisatierapport uit over de Euregio's.

Hoofdcommissie voor de Industrialisatie

Dit is een door de Minister van Economische Zaken ingesteld onderzoeks- en adviesorgaan met als hoofdtaak het bevorderen van de industrialisatie van Nederland. Binnen deze commissie wordt werk verricht door een Monitoringscommissie Regionaal Subsidiebeleid, die werkzaam was in de periode 1950-1958. Het regionaal economisch beleid viel rond 1950 onder het Directoraat-generaal voor Industrialisatie. Vanaf 1958 werd het regionaal beleid volledig los gezien van het industrialisatiebeleid.

Interdepartementale Commissie Gebieden met Bijzondere Structuurveranderingen (ICGBS)

De ICGBS adviseert over de sociaal-culturele gevolgen van economische herstructureringen. Hierbij gaat het om vraagstukken die in het bijzonder door middel van maatschappelijk werk dienen te worden opgelost. Op economisch niveau is de mogelijkheid van regionale (culturele) ontwikkeling door middel van openluchtrecreatie en toerisme een optie. De commissie bestaat uit afgevaardigden van de volgende ministeries:

- Economische Zaken;
- Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- Sociale Zaken;
- Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Ministeriële Contactcommissie Regionaal Economisch Beleid, 1974-1983

Ministeriële Commissie voor Regionaal Beleid, 1983-

De taak van de commissie is het bewerkstelligen van besluiten op grond van aanvragen van projecten in het kader van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands en de Perspectievennota Zuid-Limburg. Meestal is voor een dergelijk besluit het fiat van verschillende departementen nodig. De ministeriële contactcommissie wordt voorgezeten door de Minister van Economische Zaken. De commissie heeft uiteindelijk arbitraire beslissingsbevoegdheid voor het geval dat de afzonderlijke departementen niet in staat zijn om een consensus te bereiken.

In 1983 werd de commissie vervangen door een onderraad van de Ministerraad. De nieuwe commissie, de Ministeriële Commissie voor Regionaal Beleid, wordt voorgezeten door de Minister-President. Zij bereidt de beraadslagingen voor van de Ministerraad. Het tegelijkertijd ingestelde ambtelijk voorportaal van dit orgaan is de Interdepartementale Commissie voor Regionaal Beleid, dat wordt voorgezeten door een ambtenaar van het Ministerie van Economische Zaken.

Fonds voor Economische Structuurversterking (FES), 1993-

Het FES is een beheersfonds dat is gevormd uit de aardgasbaten en wordt ook wel het Aardgasbatenfonds genoemd. Het kreeg een wettelijke status als afzonderlijk begrotingsfonds overeenkomstig art. 2 van de Comptabiliteitswet 1995. De Ministers van Economische Zaken en van Financiën beheren de begroting van het fonds.

Interdepartementale Commissie voor Economische Structuur(versterking) (ICES), 1993-

Deze commissie werd in 1993 ingesteld na de vorming van het Fonds Economische Structuurversterking. Door middel van openbare adviezen geeft ze aan welke

investeringen nodig zijn voor een economische structuurversterking, in het bijzonder op het gebied van verkeer en vervoer, vitaliteit van de steden, ruimtelijk economisch beleid, milieu en kennis. De ICES werkt samen met particuliere instellingen zoals bijvoorbeeld het Nederlands Economisch Instituut en het CBS.

Commissariaat van Buitenlandse Investerings in Nederland (CBIN)

Het CBIN, in het buitenland Netherland Foreign Investment Agency (NFIA) genaamd, is een bureau van het Ministerie van Economische Zaken met vestigingen in Canada, China (Hongkong), Engeland, Japan, Singapore, Taiwan, de Verenigde Staten en Zuid-Korea. Het verstrekt inlichtingen en bijstand voor buitenlandse investeerders in Nederland. De basisorganisatie is gevestigd in Den Haag en er worden contacten onderhouden met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.

Het CBIN is voorafgegaan door een Bureau Acquisitie, dat destijds viel onder het toenmalige Directoraat Generaal voor Industrie.

Waddenadviesraad, 1982-1996-

De Waddenadviesraad, ingesteld bij Wet op de Waddenadviesraad (*Stb.* 1996, 682), heeft als taak het adviseren van overheden over aangelegenheden die van belang zijn voor het Waddengebied. Vanaf 1982 bestond zij als voorlopige adviesraad. In de raad zitten wetenschappelijke deskundigen en deskundigen met kennis op het gebied van natuur en milieu, recreatie en toerisme, economie en bedrijvigheid. Over het werk van de raad en de rol die het Ministerie van Economische Zaken daarin speelt, is onderzoek gedaan in het PIVOT-rapport nr. 120, *Ruimtelijke ordening en geo-informatie*.

Nederlandse Organisatie TNO

Wetenschappelijke onderzoeksinstituut die in opdracht wetenschappelijk onderzoek verricht. Vanaf 1980 is er een Instituut voor Ruimtelijke Organisatie TNO.

3.1.4 *Structuurplannen*

Ministeriële Commissie voor het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands (ISP), 1971-

Deze commissie wordt voorgezeten door het Ministerie van Economische Zaken en heeft vaste leden uit de ministeries belast met:

- Financiën;
- Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;
- Maatschappelijk Werk;
- Binnenlandse Zaken;
- Sociale Zaken;
- Landbouw;
- Volksgezondheid;
- Milieuhygiëne.

De commissie is betrokken bij de voorbereiding en opstelling van het eerste Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands. Samen met de Bestuurscommissie Noorden des lands stelt zij de periodieke beleidsvoornemens in het kader van het ISP op. Daarnaast

bereidt zij de afstemming voor tussen de coördinerende ministers die budgettair belast zijn met de uitvoering c.q. financiering van beleidsonderdelen. Voor de uiteindelijke opstelling van het ISP is de Minister van Economische Zaken eindverantwoordelijk.

Structuurcommissie MKB Noorden des Lands, 1968-

De Structuurcommissie werd ingesteld op 12 juli 1968 door de staatssecretaris van Economische Zaken. De commissie had de volgende taken:

- Het opstellen van plannen voor verbetering en ontwikkeling voor het MKB;
- Het uitoefenen van toezicht voor het uitvoeren van die plannen;
- Het adviseren van de provincie en het rijk over de te nemen beleidsmaatregelen.

Stuurgroep Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands, 1973-

De Stuurgroep ISP is een commissie op ambtelijk niveau, waarvan de voorzitter en secretaris worden geleverd door het Ministerie van Economische Zaken. Ambtenaren van verschillende afdelingen van het ministerie hebben er zitting in, evenals het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Planbureau. Naast afgevaardigden van andere departementen zitten ook vertegenwoordigers in van belangenorganisaties en publiekrechtelijke organisaties (zoals bijvoorbeeld de Kamers van Koophandel). De stuurgroep doet en organiseert het onderzoek naar vraagstukken die leiden tot de voorbereiding, herziening en bijstelling van de ISP-planning en de daartoe te formuleren beleidsvoornemens.

Coördinatiecommissie Integraal Structuurplan Noorden des Lands ISP, 1977-

Coördinatiecommissie Perspectievennota Zuid-Limburg (PNL), 1974-1978

De commissie, ingesteld in 1974, was het overlegorgaan tussen het rijk en de provincie Limburg ter voorbereiding van de Perspectievennota Zuid-Limburg. Zij had de bevoegdheid werkgroepen in te stellen, die, door middel van onderzoek, oplossingen probeerden te vinden voor vraagstukken die waren ontstaan na de mijnsluitingen in deze regio. Bij de vaststelling van de nota in 1978 werd ze na het voltooien van haar taak opgeheven.

Begeleidingscommissie Perspectievennota Zuid-Limburg (PNL), 1978-1990

De Begeleidingscommissie werd ingesteld na de aanvaarding van de PNL in 1978. Het was een overleg- en uitvoeringsorgaan van de provincie Limburg en het rijk ter besteding van in het kader van de PNL-gereserveerde gelden. Zij werd voorgezeten door een ambtenaar van het Ministerie van Economische Zaken, dat ook het secretariaat beheerde. De commissie stelde om de vijf jaar de planning bij die in de PNL werd voorzien. In haar jaarverslag deed zij aanbevelingen tot wijziging van de plannen. Daarnaast begeleidde zij de aanvragen van uit te voeren projecten met adviezen aan de Ministeriële (Contact)Commissie Regionaal Beleid. De commissie hield op 17 december 1990 op te bestaan.

3.1.5 *Kamer van Koophandel*

Kamers van Koophandel en Fabrieken, 1945-

De Kamers van Koophandel hebben de vrijheid om in het belang van de economie van de streek beleid te ontwikkelen. Deze werkzaamheden verschillen per Kamer van Koophandel en zijn niet in dit rapport opgenomen.

De Kamers van Koophandel participeren in een aantal samenwerkingsverbanden:

- Nederlandse organisatie voor de Internationale Kamer van Koophandel;
- Nederlandse organisatie voor de Conférence permanente des Chambres de Commerce des pays de la Communauté Economique Européenne (Eurochambre), en zijn opvolgers. 1956-;
- Vereniging van Kamers van Koophandel, 1924-1980;
- Vereniging van Secretarissen van Kamers van Koophandel, 1924-1980;
- Samenwerkingsverbanden inzake Regionaal Economische Planning / Regionaal Economisch Beleid, 1978-1984.²

Vanaf 1980 zijn al deze organen opgegaan in de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland.

Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland (VVK), 1980-

Deze vereniging heeft sinds 1985 de bevoegdheid om gemeenschappelijke bindende regels voor Kamers van Koophandel vast te leggen.

Europese Kamer Unie

De Europese Kamer Unie, de Overzeese Kamer Unie en de Nederlands-buitenlandse Kamers van Koophandel zijn beleidsorganen op het gebied van Nederlands-buitenlandse handelsbemiddeling. Zij kunnen samenwerken met de Nederlandse kamers van koophandel. In de praktijk zijn het door het Ministerie van Economische Zaken gesteunde organen op het gebied van handelsbevordering met het buitenland. Dat geldt ook voor het Nederlands Centrum voor Handelsbevordering.³

3.2 **Provinciaal**

3.2.1 *Provinciale besturen*

Aan het hoofd van de provincie staat de Commissaris der Koningin, die wordt benoemd door de Kroon. De Commissaris is verantwoording schuldig aan de Provinciale Staten, die als gekozen volksvertegenwoordiging de wetgevende macht is over zaken die onder de bevoegdheid van de provincie vallen. Hij wordt bijgestaan door Gedeputeerde Staten, die als uitvoerende macht functioneren en eveneens voor hun daden verantwoording

² Na 1985: wettelijke provinciale samenwerkingsverbanden in het kader van art. 9 op de Wet op de Kamers van Koophandel.

³ Al deze organen komen nader ter sprake in het PIVOT-rapport nr. 146 betreffende exportbevordering.

afleggen aan Provinciale Staten. Een van de gedeputeerden is belast met economische zaken.

Aan het provinciale bestuur kan een aantal bevoegdheden worden toegekend door het Rijk (bijvoorbeeld met betrekking tot subsidieregelingen). Ook kan het provinciale bestuur samenwerkingsverbanden aangaan met het Rijk en de onderliggende gemeenten in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Stb. 1984, 669). In de vorm van convenanten en samenwerkingsovereenkomsten kan het bestuur aanbevelingen doen voor een toekomstig beleid. Tenslotte kan het provinciaal bestuur zich door de vaststelling van streekplannen binden voor een beleid op langere termijn met betrekking tot ruimtelijke ordening en infrastructurele voorzieningen. De provincie heeft het daadwerkelijk beheer over infrastructurele voorzieningen als wegen en vaarwegen. Zij kan instellingen oprichten of privaatrechtelijke instellingen aanwijzen die technologisch of economisch onderzoek verrichten (de Economisch Technische Instituten of Diensten). Zij kan advies inwinnen bij permanente organen zoals een Provinciale Sociaal-Economische Commissie en zij kan zich door voorlichting aanbevelen als werkterrein voor investeringen. De door de provincies opgerichte instellingen kunnen zelf weer initiatieven nemen door onderling overleg te voeren en samenwerkingsverbanden aan te gaan.

3.2.2 *Interprovinciaal Overleg (IPO)*

Het IPO sluit met het ministerie een convenant op grond waarvan verbetering van het bedrijfsklimaat kan worden nagestreefd. Nadere uitvoering geschiedt door de provincies en regionale samenwerkingsverbanden. Zij werken de convenanten nader uit in plannen van aanpak.

3.3 **Regionaal**

3.3.1 *Bestuurscommissie Noorden des Lands*

De Bestuurscommissie Noorden des Lands bestaat uit de Commissarissen van de Koningin en gedeputeerden van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De commissie is ingesteld in 1957 en functioneert vanaf 1968 als gezamenlijke onderhandelingspartner met de diverse ministers die betrokken zijn bij ontwikkelingsplannen inzake het Noorden des Lands.

Samen met de Minister van Economische Zaken voert deze commissie vanaf de invoering van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands in 1978 gestructureerd overleg in een Noordelijke Contactcommissie EZ. Intern heeft zij gestructureerd overleg met particuliere organisaties (werkgevers en werknemers) in het Besturenoverleg Noord. Daarnaast bestaan er ook samenwerkingsverbanden bij de Economisch Technische Instituten en de Provinciale Planologische Diensten. De Stichting Federatie van Noordelijke Economische Instituten is als onderzoeksinstelling betrokken is bij de advisering inzake gezamenlijke probleemstellingen.

Contactcommissie Noorden des Lands (CCN)

3.3.2 *Grote gemeenten*

Grote steden functioneren als afzonderlijke gesprekspartner met de Ministeries van Economische Zaken en VROM in het kader van een daarvoor vastgesteld budget. Het doel van deze regelingen van afspraken en subsidies is bijvoorbeeld de verbetering van het bedrijfsklimaat en de bedrijfsaccommodatie. Als middel worden ontwikkelings- en investeringsprogramma's gebruikt, waarover meerjarenafspraken worden gemaakt. In de rapportage van de minister komen in dit verband de volgende termen voor:

- G25 De 25 daartoe aangewezen grote gemeenten in het Grote Stedenbeleid vanaf 1998;
- G4 De gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht;
- G21 De andere gemeenten.

3.3.3 *Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)*

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is een particuliere koepel van gemeentebesturen, die zich bezighoudt met de belangen van de gemeentelijke autonomie en de harmonisatie van de gemeentelijke regelgeving. In sommige gevallen vertegenwoordigt de VNG de gemeenten of doet ze aanbevelingen voor gemeenschappelijke regelingen op administratief niveau. De VNG doet in het belang van de gemeenten voorstellen en aanbevelingen op ruimtelijk en infrastructureel terrein, de opstelling (c.q. harmonisatie) van gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden.

3.3.4 *Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM)*

De ontwikkelingsmaatschappijen werden geheel of gedeeltelijk door het Ministerie van Economische Zaken gefinancierd. In 1989 werd de financiering in de vorm van een jaarlijkse verplichting afgekocht en vanaf die tijd opereren zij als zelfstandige financieringsmaatschappijen. Vanaf 1994 verricht de Minister van Economische Zaken slechts onder bepaalde voorwaarden aanvullende financiering op kapitaalstekorten. Omdat het rijk nog tekent voor de aanvulling van tekorten, heeft het een controlerende bevoegdheid. De Minister van Economische Zaken heeft het benoemingsrecht van (toezicht houdende) commissarissen en onderzoek instellen naar de gestie. De regionale ontwikkelingsmaatschappijen vormen elk in samenwerking met de provincies waarin zij gevestigd zijn een stuurgroep, die adviezen uitbrengt en waar nodig plannen ontwerpt.⁴ De ROM's hebben samenwerkingsverbanden in de vorm van onderling gevormde overlegorganen. De volgende ROM's werden volledig gefinancierd:

- De Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij N.V. (NOM)
De NOM werd voor het eerst gefinancierd in 1974 en is een voortzetting van het Noordelijk Industrialisatiebureau (1970-1973) bestond. Het is opgericht in het kader van de voorbereiding van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands;
- Het N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (Industriebank LIOF);
Het LIOF werd opgericht in 1935, maar vanaf de rijksbegroting van 1975 werd het ook gefinancierd door EZ in verband met de mijnsluitingen. Het LIOF is mede betrokken bij de PNL-uitvoering vanaf 1978.

⁴ Voor de NOM geldt de BCN, later de CCN.

De volgende ROM's werden gedeeltelijk gefinancierd:

- De N.V. Overijsselse Ontwikkelingsmaatschappij (OOM)
De OOM was met name betrokken bij de economische herstructurering van Twente vanwege de liquidatie van de textielindustrie. De maatschappij kreeg in 1990 een nieuwe impuls door het EFRO-initiatief RETEX, dat Europese steun voor herstructurering in verband met de textielcrisis beoogde;
- De N.V. Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij GOM;
- De N.V. Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij BOM.

3.3.5 Overige regionale actoren

Regionale Stichtingen Dienstverlening Kleinbedrijf (RDK)

Deze organen zijn belast met de ondersteuning van het Kleinbedrijf op regionaal niveau. Het beleid wordt landelijk gecoördineerd door de Stichting Coördinatie Dienstverleningencentra Kleinbedrijf. Deze instellingen zijn vanaf 1987 geleidelijk vervangen door:

- Regionale instituten Midden- en Kleinbedrijf (RIMK)
De RIMK zijn onderdeel van het Coördinerend Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (CIMK). Deze 38 organisaties zijn waar mogelijk gevestigd in de kantoren van Kamers van Koophandel. Zij hebben de taak om samen te gaan met andere regionale adviesorganen van het midden- en kleinbedrijf. Om daar een 'ondernemershuis' te vormen. Vanaf 1989 worden zij IMK's genoemd en behoren ze bij de regionale afdelingen van voorlichtings- en adviesinstituten.
- Regionale Innovatiecentra (IC),
De doelstelling van de Innovatiecentra is het bereiken van een technologievolgend MKB. Van 1988 tot 1993 bestond het personeel uit gedetacheerde medewerkers van de Rijksnijverheidsdienst. Na 1993 verzelfstandigden de IC's maar kregen nog wel startsubsidies. Het is de bedoeling dat de IC's samenvallen met de regionale IMK's. Zij zijn met de RIMK's gevestigd in de gebouwen van de Kamers van Koophandel. De organisatie wordt mede aangestuurd door een Centraal Kantoor Innovatiecentra Netwerk Nederland, dat landelijk het innovatiebeleid coördineert. Per 1 januari 1998 zijn de Innovatiecentra opgeheven omdat op dat moment de Stichting Syntens van start is gegaan waarin de Innovatiecentra met de 12 regionale IMK's zijn samengebundeld. De resttaak voorlichting door de IMK's is overgedragen aan de Kamers van Koophandel.

Algemene Nederlandse Vereniging van VVV's (ANVV)

Nationaal Bureau voor Toerisme (NBT)

De ANVV is de landelijke koepel van plaatselijke en provinciale Verenigingen voor Vreemdelingenverkeer VVV. Zij is opgericht in 1937. In de jaren '80 is haar naam veranderd in Nationaal Bureau voor Toerisme (NBT). De plaatselijke VVV's zijn particuliere organen, waarin plaatselijke overheden vertegenwoordigd kunnen zijn. Soms worden zij mede gesteund door de Kamers van Koophandel.

Nederlands Researchinstituut voor Toerisme en Recreatie (NRIT)

NRIT Consultancy

Het NRIT werd in 1970 opgericht. In 1979 veranderde haar naam in Nederlands Researchinstituut voor Recreatie en Toerisme en in 1994 werd haar naam gewijzigd in NRIT Consultancy.

3.4 Europa

3.4.1 Euregio's

Euregio's zijn regionale samenwerkingsorganen, gevormd door gemeenten, kringen en provincies uit de grensgebieden.

Bijzondere actoren zijn onder andere:

- Kamers van Koophandel;
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen;
- Innovatiecentra;
- Gedeputeerde Staten van de Nederlandse provincies;
- Vertegenwoordigers van de regionale organen in België en Duitsland. Voor België zijn dat de provinciale besturen, voor Duitsland zijn dat de landsbesturen van de deelstaten (Niedersachsen en Noordrheinland-Westfalen) en de zich daaronder bevindende Kreisbesturen.

De volgende regionale samenwerkingsorganen zijn Euregio's:

- Eems-Dollardregio
Deze regio werd in 1977 in de vorm van een stichting ingesteld en fungeert als samenwerkingsverband tussen de Noordelijke provincies in Nederland en de Duitse deelstaat Niedersachsen;
- Rijn- en IJsselregio (Euregio)
Dit samenwerkingsorgaan werd in 1958 als informeel overlegorgaan ingesteld tussen de provincie Overijssel en de deelstaten Noordrheinland-Westfalen en Nedersaksen;
- Rijn-Waalregio
Het eerste overleg was in 1971, maar de Euregio werd in 1978 ingesteld;
- Rijn-Maas-Noordregio
Ingesteld in 1978;
- Maas-Rijnregio
De Maas-Rijn-regio (ook wel de MHAL-regio genoemd, naar de plaatsen Maastricht, Heerlen, Aken, Luik en Hasselt) werd ingesteld in 1976;
- Benelux-Middegebied
Deze regio is rond 1990 ontstaan uit verschillende samenwerkingsverbanden, waaronder het Belgisch-Nederlandse Grensoverleg van 1967;
- Scheldemond
De Scheldemond werd opgericht in 1989.

De Eems-Dollardregio maakt deel uit van de Nieuwe Hanze Interregio. De Nieuwe Hanze Interregio is een overlegverband tussen de Nederlandse provincies Groningen, Friesland, Drenthe Overijssel en de Duitse deelstaten Niedersachsen en (vrijstad) Bremen. Vanaf 1992

zijn hiervoor initiatieven genomen. De Interregio's kennen centrale kernen, die echter geen bindende regelingen kunnen vaststellen voor derden of de aangesloten besturen. Wel kunnen zij aanbevelingen doen. De bevordering van de samenwerkingsverbanden geschiedt vooral door voorlichting en subsidie van EFRO-Interreg. De bevoegdheden van de Nederlands-Duitse Euregio's zijn vastgesteld in het bilateraal Verdrag van Grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en Duitsland van 22 mei 1981.

Binnen de Euregio's vormen zich ook particuliere samenwerkingsverbanden, deze kunnen ontstaan tussen:

- gemeentelijke besturen;
- vakbondsvertegenwoordigingen;
- vak- en standsorganisaties;
- vrouwenorganisaties;
- universiteiten en hogescholen.
- Deze particuliere samenwerkingsverbanden kunnen resulteren in de totstandkoming van de volgende organen of initiatieven:
 - Klachten- en adviescommissies inzake het grensverkeer, de sociale verzekeringen en fiscale aangelegenheden bij grensovergangen;
 - Organisatoren van voorlichtingsdagen;
 - Gemeenschappelijke arbeidsbureau's en wervingskantoren;
 - Euregio-Kamers (van Koophandel).

De Nederlandse besturen van de Euregio's vormen een gezamenlijke overleggroep (het zogenaamde Arnhem-overleg) waarbij ook de Ministeries van Economische Zaken, Buitenlandse Zaken en vertegenwoordigd zijn. Een gelijksoortig overleg vindt binnen de Duitse deelstaten plaats in het zogenaamde Dusseldorf-overleg.

3.4.2 *Europese Unie*

Europese Economische Gemeenschap (EEG) en Europese Unie (EU)

Het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap van 1957 is bedoeld om door middel van gemeenschappelijke regelgeving marktbelemmerende bepalingen in de lidstaten tegen te gaan. In 1962 publiceerde de EG een Algemeen Programma voor de opheffing van de beperkingen van de vrijheid van vestiging. Het gevolg hiervan is een reeks richtlijnen, waarin aan de lidstaten wordt voorgeschreven hun vestigingseisen zodanig aan te passen dat bedrijven die in andere staten worden uitgeoefend vrij binnen de EG kunnen worden verplaatst. Zo zijn er voor verschillende beroepsgroepen richtlijnen opgesteld (bijv. kappers). Daarnaast stelt de EG regels op voor de wederzijdse erkenning van beroepsopleidingen. Hiervoor werd in EG-richtlijn 1989, nr. 48 een algemeen stelsel opgesteld, waarbij beroepsopleidingen op communautair niveau met elkaar gelijk werden gesteld (Pb L 019, 24-1 1989). De Europese Commissie volgt in zijn regelgeving over het algemeen de aanbevelingen van de OESO.

De kern van het EEG-verdrag is de totstandkoming van een gemeenschappelijke markt, die op het grondgebied van de lidstaten ruimte biedt voor een vrije ontmoeting van vraag

en aanbod uit alle lidstaten, zonder enige nationale belemmering. De EG kent een aantal soorten besluiten: verordeningen, richtlijnen, beschikkingen, aanbevelingen en adviezen. Richtlijnen zijn besluiten die verbindend zijn ten aanzien van het te bereiken resultaat. De lidstaten kunnen zelf besluiten welke maatregelen ze nemen om het resultaat te bereiken. Meestal wordt in een richtlijn een termijn genoemd waarbinnen een lidstaat moet voldoen aan het doel van de richtlijn. Veel richtlijnen zijn echter zo gedetailleerd dat een lidstaat niet veel keuze heeft in de uitwerking in nationale maatregelen. Het vaststellen van richtlijnen is een bevoegdheid van de Raad van ministers van de EG. De Raad kan zijn bevoegdheid om uitvoeringsmaatregelen vast te stellen delegeren aan de Commissie.⁵ De Commissie vaardigt op basis van de richtlijnen beschikkingen uit waarin nadere regels en voorschriften worden gegeven, waaraan de lidstaten zich dienen te houden.

Raad van de Europese Gemeenschappen/ Raad van Ministers

Tussen 1958 en 1967 bestonden naast de Raad van de EEG ook de vergelijkbaar functionerende Bijzondere Raad van ministers van de EGKS en Raad van Euratom. Op grond van het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie instellingen vervangen door de Raad van de Europese Gemeenschappen, in deze context doorgaans aangeduid als Raad.

De Raad is het voornaamste regelgevende Europese orgaan, dat de hoofdlijnen van het communautaire beleid vaststelt op voorstel van de EC en na raadpleging van het Europees Parlement.⁶ De besluiten van de Raad worden vastgelegd in verordeningen, richtlijnen, beschikkingen en adviezen. Andere taken van de Raad betreffen de intergouvernementele samenwerking ten aanzien van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en justitie en binnenlandse zaken (JBZ). Tevens kan de Raad verdragen sluiten met andere internationale organisaties en met derde landen.

Het voorzitterschap rouleert per half jaar; zo was Nederland in de eerste helft van 1997 voorzitter van de Raad. De samenstelling van de Raad varieert al naar gelang de besproken onderwerpen, en bestaat telkens uit alle EU-ministers binnen hetzelfde vakgebied. De ministers zijn gemachtigd om de regering van de lidstaat die zij vertegenwoordigen te binden. Deze vakraden zijn geen ondergeschikte afsplitsing, maar vormen op hun eigen beleidsterrein de Raad. Tijdens plenaire vergaderingen van de Raad worden de in aanmerking komende ministers bijgestaan door soms uitgebreide ambtelijke delegaties. Hieraan kunnen 'liminaire' vergaderingen voorafgaan, die bedoeld zijn voor het oplossen van knelpunten en waarin iedere bewindspersoon zich slechts door één ambtenaar laat bijstaan. Van de delegaties kunnen, naast de vakminister en diens ambtenaren, ook vertegenwoordigers van andere betrokken vakministers deel uitmaken, bijvoorbeeld van Buitenlandse Zaken. De besluitvorming in de Raad wordt voorbereid door een comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (Coreper of CSA).

De besluitvorming binnen de EU komt op gang op met een voorstel van de Europese Commissie over communautaire maatregelen op een bepaald terrein. De Raad van Ministers bepaalt vervolgens dat andere instellingen van de Gemeenschap moeten worden

⁵ *EU Handboek*, 49.

⁶ *Ibidem*.

geraadpleegd, zoals bijvoorbeeld het Europees parlement. Na raadpleging wordt het commissievoorstel ten behoeve van de besluitvorming in de Raad van ministers behandeld door Raadswerkgroepen, Raden-attachés, en Coreper of CSA.

De Raadswerkgroepen behandelen in eerste instantie een commissievoorstel. Als binnen een werkgroep overeenstemming is over een voorstel, komt het voorstel als hamerstuk op de agenda van het Coreper of CSA. Bij onenigheid kan het voorstel worden doorverwezen voor behandeling door Raden-attachés, ad hoc samengestelde vergaderingen van de Permanente Vertegenwoordigers. Blijft er onenigheid over een voorstel dan wordt opnieuw onderhandeld in het Coreper of CSA. Als in het Coreper of het CSA overeenstemming over een commissievoorstel is bereikt, komt dat voorstel als agendapunt A bij de Raad in de vergadering. Dat betekent dat de Raad een dergelijk voorstel alleen nog maar formeel goedkeurt en er geen inhoudelijke discussie meer plaatsvindt.⁷ In andere gevallen zal er nog een inhoudelijke en politieke behandeling in de Raad plaatsvinden. Soms stuurt de Raad een voorstel voor hernieuwde behandeling terug.

Europese Commissie (EC)

In het eerste decennium van het bestaan van de EEG bestond een Commissie van de EEG, een Hoge Autoriteit van de EGKS en een Commissie van Euratom. Krachtens het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie organen vervangen door de Commissie van de Europese Gemeenschappen. Deze Europese Commissie wordt kortweg aangeduid als Commissie of EC.

De EC vormt het dagelijks bestuur van de EU en bestaat uit een college van onafhankelijke personen, benoemd door de gezamenlijke regeringen van de lidstaten. Afzonderlijke landen hebben in de praktijk een doorslaggevende stem bij het aanwijzen van commissarissen uit hun land. Iedere commissaris heeft een eigen portefeuille en ambtelijk apparaat. Besluiten worden genomen door de EC als college.

De EC is als enige orgaan bevoegd om EU-wetsvoorstellen in te dienen bij de Raad van Ministers en is initiatiefneemster voor het gemeenschappelijke beleid.⁸ Daarnaast bewaakt de EC de juiste toepassing van de Europese verdragen en de gemeenschappelijke besluiten door toe te zien op de uitvoering van regelingen door de daartoe aangewezen organen van de lidstaten. De Commissie vertegenwoordigt bovendien de EU in internationale organisaties. In het algemeen wordt de bevoegdheid tot het vaststellen van bepalingen ter uitvoering van richtlijnen van de Raad overgedragen aan de Europese Commissie.⁹

Richtlijnen en Verordeningen worden door de Raad vastgesteld. In het algemeen is de bevoegdheid tot het vaststellen van bepalingen ter uitvoering van richtlijnen door de Raad overgedragen aan de Europese Commissie. Voor het vaststellen van dergelijke

⁷ *EU Handboek*, 30.

⁸ De wetgevende en uitvoerende bevoegdheden van de Commissie zijn niet algemeen, maar telkens gebaseerd op een of meer specifieke bepalingen uit een Europees verdrag. Zie Brinkhorst, *Grondlijnen van Europees recht*, 48.

⁹ *EU Handboek*, 28-29.

Commissie-richtlijnen en beschikkingen is een aantal procedures vastgesteld, waarin drie soorten comités een rol spelen: raadgevende comités, comités van beheer en reglementeringscomités. De raadgevende comités worden ingesteld door de Commissie. De reglementeringscomités worden ingesteld bij besluit van de Raad van Ministers. Afhankelijk van het onderwerp worden een of twee soorten comités ingeschakeld. Afhankelijk van het soort comité dat een advies geeft, moet de Commissie in meer of mindere mate rekening houden met het advies.

In de besluitvorming van de Commissie voor maatregelen ter uitvoering van de Raadsbesluiten betreffende de verwezenlijking van de interne markt, worden de raadgevende comités ingeschakeld. De Commissie is niet verplicht rekening te houden met het advies van dergelijke comités. De Commissie brengt het comité op de hoogte van de mate waarin zij met het advies van het comité rekening heeft gehouden.¹⁰ Voor een aantal uitvoeringsmaatregelen van de Commissie wordt sinds 1968 een zwaardere procedure bij het inschakelen van de reglementeringscomités toegepast. De Commissie kan bij een afwijkend advies van een reglementeringscomité de voorgestelde uitvoeringsmaatregelen niet onmiddellijk toepassen, maar moet de voorstellen aan de Raad voorleggen die een besluit neemt.

De Europese Commissie kent verschillende Directoraten-generaal, waarvan er twee zijn belast met het Regionaal Beleid. Het DG Concurrentie toetst of steunmaatregelen door de beugel kunnen in het kader van staatssteun. Het DG Regionaal Beleid heeft tot taak om overeenkomstig de artikelen 158 en 160 van het EU-Verdrag van Maastricht maatregelen te nemen ter bevordering van de sociaal-economische ontwikkeling van de regio's in de Europese Unie met een ontwikkelingsachterstand. Haar taak met betrekking tot de structuurfondsen wordt vastgesteld door een verordening, die voor een beperkte termijn van kracht is en nadien door de Raad van Ministers en het Europese Parlement wordt herzien. De maatregelen en programma's voor de minst ontwikkelde regio's en regio's met structurele problemen hebben als doel een bijdrage te leveren aan het tot stand brengen van duurzame ontwikkeling door aanpassing aan de nieuwe situatie op de arbeidsmarkt en de concurrentie op wereldschaal.

De voornaamste taak van het Directoraat-generaal Regionaal Beleid bestaat uit het beheer van drie belangrijke Fondsen:

- Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), dat in de 15 lidstaten werkzaam is;
- Het Cohesiefonds, dat optreedt op het gebied van milieu en vervoer in de vier lidstaten met een BBP dat lager of gelijk is aan 90% van het communautaire gemiddelde;
- Het pre-toetredingsinstrument voor structuurbeleid (ISPA), dat de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa steunt bij de verbetering van hun milieu en de ontwikkeling van hun vervoersinfrastructuur.

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling werd in 1975 door de Europese Commissie ingesteld om op basis van vijfjaarlijkse projecten regionale

¹⁰ *EU Handboek*, 65-66.

achterstandsgebieden te stimuleren. De financiële steun uit het EFRO heeft de volgende doelen:

- Het ondersteunen van het Midden- en Kleinbedrijf;
- Het bevorderen van productieve investeringen;
- Het verbeteren van de infrastructuur;
- Het stimuleren van de plaatselijke ontwikkeling.

De middelen uit de Structuurfondsen worden toegekend per programmeringsperiode van vijf jaar. Het gaat om subsidies die niet hoeven te worden terugbetaald en waarvan de programma's verschillen. De programma's worden beheerd door de aangewezen autoriteiten in de lidstaten, maar de acties die voortkomen uit innovatieve maatregelen worden door de Commissie zelf beheerd.

Van de hierboven genoemde fondsen is het EFRO wel het belangrijkste. Verder zijn behalve het EFRO ook nog de EOGL-gelden (landbouw) en het Europees Sociaal Fonds (sociaal) van regionaal belang.

Europees Parlement (EP)

Bij aanvang van de werkzaamheden in 1958 was het parlement uitsluitend adviesorgaan van de Raad ten aanzien van ingediende Europese wetgeving. De leden worden sinds 1979 rechtstreeks gekozen door de burgers van de lidstaten. Vanaf de jaren zeventig heeft het EP medezeggenschap over de EU-begroting en sindsdien nemen de bevoegdheden gestaag toe. Op veel gebieden vindt de Europese besluitvorming sinds 1987 plaats via de samenwerkingsprocedure. Deze houdt in dat wanneer het Parlement een Raadsbesluit afwijst, de Raad alleen door unanimiteit tot vaststelling kan overgaan. Sinds 1993 is deze coöperatieprocedure grotendeels vervangen door de medebeslissingsprocedure (co-decisie), waarbij EC-voorstellen zowel door de Raad als door het Parlement moeten worden goedgekeurd. Een opmerkelijke en nog altijd bestaande beperking van Europarlementaire invloed zijn echter de 'verplichte uitgaven', die een groot deel uitmaken van de begroting.

Comité van de Regio's

Dit Comité is ingesteld bij het Verdrag betreffende de Europese Unie. Het Comité bestaat uit vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden. De 222 leden, volgens een bepaalde sleutel verdeeld over de lidstaten, worden op voordracht van de lidstaten benoemd door de Raad met eenparigheid van stemmen en voor een periode van vier jaar. Regionale en lokale overheden worden via dit Comité formeel betrokken bij de totstandkoming van het beleid en de regelgeving in de EU die voor deze overheden van belang zijn. De Raad en de Commissie zijn verplicht op een aantal gebieden het Comité om advies te vragen. De Nederlandse regering baseert haar voordracht op een gezamenlijk voorstel van het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.¹¹

Hof van Justitie

¹¹ *EU Handboek*, Minister van Landbouw

Dit gerechtshof van de EU verzekert de eerbiediging van het recht bij de interpretatie en toepassing van de Verdragen. Het bestaat uit rechters en advocaten-generaal, die door de lidstaten benoemd worden in onderlinge overeenstemming. De arresten van het Hof zijn bindend voor zowel de gemeenschapsinstellingen als voor lidstaten en particulieren. In 1988 werd op grond van de Europese Akte een gerecht van eerste aanleg aan het Hof toegevoegd.

Permanente Vertegenwoordigers (PV)

De ambassadeurs van de lidstaten bij de EU worden aangeduid als Permanente Vertegenwoordigers (PV's). Ze staan de Raad van Ministers bij in het Comité van Permanente vertegenwoordigers (Coreper of CSA) binnen onderhandelingsmarges die ze van hun regeringen hebben meegekregen. Een andere belangrijke taak van de PV's is het bijdragen aan de voorbereiding en formulering van het nationale beleid ten aanzien van de EU. De Nederlandse PV's hebben daartoe zitting in diverse coördinatiecommissies en onderraden van de ministerraad. Het voorzitterschap van het Coreper rouleert mee met dat van de Raad. Raadswerkgroepen bereiden de vergaderingen van de Coreper of CSA voor. De lidstaten zijn in deze werkgroepen vertegenwoordigd door ambtelijke deskundigen. In dit stadium is er veel ruimte voor nationale inbreng. Het voorstel wordt doorgaans meermaals besproken.

De permanente vertegenwoordigers bereiden de vergaderingen van de Raad voor in een tweetal comités: het Coreper en het CSA. De voorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke landbouwbeleid worden voorbereid in het CSA, en alle overige EC-voorstellen in het Coreper. In dit stadium is er een duidelijke inbreng vanuit de lidstaten, die via hun vertegenwoordigers in het CSA of Coreper amendementen kunnen indienen. Vraagstukken waarover binnen Coreper of CSA overeenstemming bereikt wordt tussen de PV's en de EC, worden als A-punten op de Raadsagenda geplaatst en zijn meestal hamerstukken. Voor B-punten is nog discussie in de Raad nodig.

4 Regionaal economisch beleid

Het regionaal-economisch beleid krijgt vanaf ongeveer 1958, met het verschijnen van de 6^e industrialisatienota, gerichte aandacht. Door de snelle groei en de aandacht voor verdeling van welvaart ontstaat het idee dat ook ‘probleemgebieden’ moeten delen in de groei van de welvaart en werkgelegenheid. Ook voor 1958 is sprake van enig regionaal beleid, maar dat bestaat vooral uit de stimulering van migratie uit de probleemgebieden naar de sterke regio’s.¹²

Een rapport van de Sociaal-Economische Raad (SER) uit 1973 geeft de volgende definitie van het regionaal beleid van de regering.¹³ Het regionaal (economisch) beleid van de regering “houdt zich in de eerste plaats bezig met de vraag of [...] zowel nationaal als in de verschillende landsdelen, een verhoging van het welzijn mogelijk is door specifieke, op bepaalde regio’s gerichte maatregelen.”

- De overheid had aanvankelijk de volgende doelstellingen voor ogen:
- De bestrijding van structurele werkloosheid;
- De verbetering van ruimtelijke spreiding van de bevolking door spreiding van bestaansbronnen;
- De bestrijding van een vertrekoverschot in ‘structureel zwakke’ gebieden.

De doelstellingen van het regionaal beleid verschuiven in de loop van de jaren regelmatig. Belangrijke discussiepunten worden onder andere gevormd door de vraag of sterke regio’s ook bij het regionaal beleid betrokken moeten worden en door de vraag of het regionaal beleid centraal of decentraal moet worden vormgegeven.¹⁴ In een bijlage van het eerder genoemde rapport van de SER worden de volgende instrumenten van regionaal beleid genoemd:

- De ontwikkeling van infrastructuur;¹⁵
- Het verlenen van investeringspremies;
- Het beïnvloeden van het uitkeringsbeleid door het Gemeentefonds;¹⁶
- Het leveren van bijdragen aan het bijzonder regionaal welzijnsbeleid;
- De verplaatsing van rijksdiensten;
- De oprichting van instellingen waarin zowel de rijksoverheid als de regionale overheden participeren;
- Sociale maatregelen, zoals premies voor migrerende werkzoekenden;
- Maatregelen op het gebied van huisvesting, zoals reservering van woningbouwcontingenten;
- De invoering van heffingen op vestigingen in regio’s waar industrialisatie minder gewenst is, de Selectieve Investeringsregeling (SIR).

¹² Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken. Profiel van een ministerie*, Hfd. 2 Industrie en regionaal beleid.

¹³ SER, *Advies inzake een selectieve investeringsregeling* [...], 1973

¹⁴ Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken. Profiel van een ministerie*.

¹⁵ Onder meer door het ter beschikking stellen van extra middelen ‘voor een versnelde uitvoering van rijkswerken’.

¹⁶ Het Gemeentefonds wordt beheerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Vanaf 1977 wordt het regionaal beleid steeds voor een periode van vier, later vijf, jaar uitgezet. Naast de zwakke regio's worden ook de sterke regio's bij het regionale beleid betrokken. Zij moeten vanwege de lage economische groei, een bijdrage leveren aan de nationale welvaartsontwikkeling. Regionaal economisch beleid komt ter sprake in de Industrialisatienota's, waarin sprake is van een 'Industriespreidingsbeleid'.

Vanaf 1991 publiceert het ministerie geen nota's Regionaal (Sociaal-) Economisch Beleid meer. Er werd vanuit gegaan dat het terrein een onderdeel vormt van het ruimtelijk economisch beleid. In de nota 'Regio's zonder grenzen' stelde de minister dat het regionaal beleid tot 1980 zich beperkte tot het "verkleinen van de achterstand", met als doel een "groter gelijkwaardigheid van de regionale welvaart" te bewerkstelligen.¹⁷ Vanaf 1981 streeft het ministerie naar "vergroting van de bijdrage van alle regio's aan de nationale welvaartsontwikkeling". Dat betekende een decentralisatiebeleid op economisch terrein en bovendien een 'voorwaardenscheppend beleid', gericht op verbetering van de infrastructuur.

Binnen dit kader kent het Ministerie van Economische Zaken een afdeling Regio's, Toerisme en Steden (RTS). Deze afdeling bevordert onder meer de ontwikkeling van steden en regio's "door kennisopbouw, beleidsvorming, samenwerking met andere departementen, interventie bij andere departementen en het (mede) invulling geven aan het financiële instrumentarium en het beheren daarvan".

Onder deze afdeling vallen een aantal regiokantoren¹⁸ :

- Regio Noord (Groningen, Friesland, Drenthe);
- Regio Oost (Overijssel, Gelderland);
- Regio Noordwest (Noord-Holland, Flevoland, Utrecht);
- Regio Zuidwest (Zuid-Holland, Zeeland);
- Regio Zuid (Noord-Brabant, Limburg).

De regiokantoren onderhouden het inhoudelijk en beleidsmatig contact met de regio's. Vanuit hun verantwoordelijkheid en kennis helpen zij het beleid van het Ministerie van Economische Zaken vorm geven.

Het ruimtelijk beleid wordt door het Directoraat-generaal Ondernemen & Innovatie thematisch aangestuurd. De volgende onderwerpen zijn van belang:

- De samenhang met de ruimtelijke ordening en het milieubeheer, in overleg met het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM);
- De verbetering van de infrastructuur, met name door verbeterde bedrijfsterreinen;
- Een specifiek beleid voor de grote steden;
- Het vergroten van de omvang van het toerisme in en naar Nederland.

¹⁷ Ministerie van EZ, *Regio's zonder grenzen*, 1990-1994(Nota)

¹⁸ Voorheen Dienst Rijksconsulentschappen. In de organisatie van eerst het DG HAD, daarna DG ES zijn de Dienst Rijksconsulentschappen, daarna Regiokantoren op een eigen positie geplaatst. Niet onder RTS. Bij DG O zijn de diverse regiokantoren als 5 aparte clusters in de organisatie opgenomen, gelijkgeschakeld met de interne clusters.

De topambtenaren die zich bezighouden met het regionaal economisch beleid maken deel uit van de Raad van Commissarissen van de werkzame Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) en van het Nationaal Bureau voor Toerisme. Dit beleid wordt mede bepaald door adviezen aan andere overheden en het uitwisselen van gegevens, soms door de vaststelling (en onderlinge afstemming) van afspraken. De minister merkt hierbij op: “Naarmate de coördinerende rol van de overheid beter wordt [...], is de noodzaak van regulerend overheidsbeleid geringer”.¹⁹ Het afsprakenstelsel met andere overheden kan financieel worden ondersteund door stimuleringsregelingen.

De minister werd bij de voorbereiding van zijn regionale ontwikkelingsplannen aanvankelijk geadviseerd door de provinciale Economisch-Technologische Instituten (ETI). Dit kunnen provinciale adviesorganen zijn die zijn ingesteld door Gedeputeerde Staten (GS), of samenwerkingsverbanden tussen Gedeputeerde Staten, de Kamers van Koophandel (KvK) en het regionale bedrijfsleven. Syntens heeft een deel van de taken overgenomen. Vanaf 1960 wordt de Minister van Economische Zaken ook landelijk geadviseerd door de SER, die zijn adviezen laat voorbereiden door de Commissie Regionale Ontwikkelingsprogrammering. Naast de SER brengt ook de Raad voor de Ruimtelijke Ordening (RARO) adviezen uit.²⁰ Ook laat de minister zich op basis van regulier onderzoek adviseren door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

4.1 Beleidsvoorbereiding

4.1.1 *Ruimtelijke ordening en/of milieubeheer*

Er is een aantal beleidsinstrumenten die door het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer worden aangestuurd. Volgens de visie van dat ministerie hebben ook andere ministeries een “milieutaak”. Deze milieutaak is kabinetbreed vastgesteld in het kader van periodiek te formuleren nationale milieubeleidsplannen. Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) levert bijdragen op het gebied van ruimtelijke ordening vanuit een macro-economische invalshoek en is daarom betrokken bij het overleg van deze plannen. Daarnaast dienen de regionale belangen, die door de Minister van Economische Zaken worden voorgestaan, te worden geplaatst in de door de Minister van VROM nagestreefde ruimtelijke ordening. Bij de vaststelling van de keuzen die, in de Nota *Ruimtelijke Ordening*, in dat kader worden gemaakt dienen ook andere ministers een inbreng te hebben vanuit hun eigen beleidsterrein.²¹ De Minister van VROM benoemt leden in commissies die op grond van wettelijke regelingen betrokken zijn bij de advisering inzake de uitvoering van infrastructurele werken.²² Enkele voorbeelden van deze commissies zijn:

- De Rijks Planologische Commissie(RPC);
- Commissies Milieu-effectrapportage;

¹⁹ Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999, p.131

²⁰ De handelingen van de SER staan beschreven in PIVOT-rapport nr. 58, *Sociaal-Economische Raad*. Meer informatie over Ruimtelijke Ordening is te vinden in PIVOT-rapport nr. 120, *Ruimtelijke ordening en geoinformatie*.

²¹ Ministerie van EZ, Nota: *Ruimtelijke Ordening*

²² Met name de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne 1989 en de Wet Milieubeheer.

- De Raad voor Ruimtelijke Ordening (en Milieubeheer) (RARO).

4.1.2 *Infrastructurele voorzieningen*

De Minister van Economische Zaken heeft inbreng in de planning van de Minister van Verkeer & Waterstaat. De taak van deze minister is het stellen van regels of het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van infrastructurele voorzieningen, met name op het gebied van:

- spoorwegen;
- waterwegen;
- luchtvaartwegen en de luchthavens;
- rijkswegennet;
- verkeersregeling.

Deze werkzaamheden zijn aan regels gebonden, waaronder milieuregels en regels op het gebied van inspraak. Zij worden meestal planmatig voorbereid via een breed discussieplatform, waarbij onder meer de Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking (ICES) is verbonden. Op een lager niveau, maar ook landelijk, waren het vroeger vooral de Kamers van Koophandel die in het belang van het bedrijfsleven intervenieerden.²³ De laatste jaren intervenueert de minister ook rechtstreeks.

4.1.3 *Regionale voorzieningen*

In 1967 stelde de Minister van Economische Zaken de rijksconsulentenschappen in die tot taak hadden als contactorgaan te dienen voor het regionale beleid in hun kantoor.²⁴ Zij worden gekenmerkt als specifieke beleidsambtenaren. De minister benoemde ook consultants voor het Midden- en Kleinbedrijf. Het was hun taak om bijstand te verlenen aan specifieke groepen van het MKB in het kader van subsidies en andere uitvoeringsregelingen.

Vanaf 1993 vallen de rijksconsulentenschappen onder het directoraat Ruimtelijk Economisch Beleid (REB) en in 1997 zijn deze consultants omgevormd tot regionale kantoren. Zij vertegenwoordigen het beleid van het ministerie bij beraadslagingen over besluitvorming op regionaal niveau. Daarnaast onderhouden ze contacten met de openbare lichamen, die ten aanzien van economische beleidskeuzen op grond van wettelijke regelingen een beslissingsbevoegdheid hebben.²⁵

Een groot deel van de handelingen van deze regionale organen loopt parallel met handelingen op landelijk niveau. In dit rapport wordt de nadruk gelegd op met name de regiospecifieke structuren, waarbij de regiokantoren in het bijzonder betrokken zijn.

²³ Zie hfd 4 Kamers van Koophandel.

²⁴ Staatsalmanak 1967.

²⁵ Bijvoorbeeld: Hinderwet, Tracéwet, Wet Ruimtelijke Ordening en Milieuwetten.

4.1.4 *Bijzondere gebeurtenissen*

Het Ministerie van Economische Zaken treedt samen met de regionale bureaus op bij bijzondere gebeurtenissen van regionaal belang. Het betreft vooral ongewenste opheffingen van belangrijke ondernemingen als gevolg van faillissement of een ramp. De minister is, vaak samen met de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, betrokken bij de opvang van de gevolgen. Nagenoeg altijd gaat het hierbij om zaken van zodanig maatschappelijk belang dat ook vanuit de Staten-Generaal initiatieven kunnen worden genomen. Een en ander kan leiden tot besluiten van de minister die kunnen leiden tot:

- Voorlopige voorzieningen op economisch terrein;
- Het aanwijzen van reeds bestaande instrumenten op het gebied van subsidie en/of stimulering;
- Het bijstellen van het regionaal-economisch beleid voor de desbetreffende regio.

4.2 **Uitvoeringsinstrumenten op orderingsbeleid**

De Wet Selectieve Investeringsregeling (SIR) trad per 1 januari 1975 in werking. Deze wet was bedoeld “ter vermindering van de bezwaren van een toenemende concentratie van activiteiten en bevolking in bepaalde delen en met name in het westen des lands,” en om “investerings in die delen van het land af te remmen.”²⁶ Ter ontmoediging van deze investeringen legt de wet heffingen op en wordt voorzien in een vergunningstelsel en een stelsel van aanmeldingen.

De Wet-SIR, met beperkende “regels ten aanzien van investeringen in bepaalde delen van het land” gold van 1974 tot 1985 als een beleidsinstrument om te grote concentraties investeringen tegen te gaan. De SIR is echter weinig effectief gebleken. In 1981 publiceerde de minister bij een wetsvoorstel tot herziening van de SIR een evaluatie van de wet. Hierin stelde hij vast dat vooral het vergunningen- en meldingssysteem had geleid tot een grotere spreiding van vestigingen. In 1985 werd de wet echter ingetrokken als – zo staat in de MvT - “een belemmering [...], waarmee geen reëel belang [was] gediend.”²⁷ De deregulering waarover afspraken waren gemaakt in het regeerakkoord van het kabinet-Lubbers I in 1982 maakte de wet minder wenselijk.

Doelstellingen die men met de SIR beoogde, konden na 1985 worden gerealiseerd door de gewijzigde wetgeving inzake de ruimtelijke ordening. Dit gebeurde door de opstelling van nationale milieubeleidsplannen en door de opstelling van algemene regels voor inrichtingen en bedrijven als vergunningsvoorwaarde. De wet SIR wijst een aantal gebieden aan als zogenaamd SIR-gebied.²⁸

- De provincie Zuid-Holland met uitzondering van het eiland Goeree-Overflakkee;
- De provincie Utrecht;
- Het gedeelte van Noord-Holland gevormd door de gemeenten Schoorl, Warmenhuizen, Bergen, Egmond aan zee, Egmond Binnen, Heiloo Schermer, Beemster en Zeevang en alles ten zuiden daarvan;

²⁶ Aanhef van de wet SIR (Stb. 1974, 95)

²⁷ MvT, HdTK 1984/85, bijl. 18 741, p. 4

²⁸ Wet SIR (Stb. 1974, 95) art. 3

- Per AMvB kan ook de Veluwe worden aangewezen.

Binnen dat gebied wordt voor economische vestigingen aan wie een bouwvergunning wordt toegekend een heffing opgelegd voor de bouw- en investeringskosten. Bovendien is voor de vestiging een vergunning van de minister vereist. De minister kan echter bij AMvB vrijstellingen en nadere regelingen vaststellen. Hierdoor is in de praktijk de heffingsregeling over de periode juni 1975-juli 1978 ingetrokken geweest en geldt de vergunningsplicht slechts voor de Rijnmond.²⁹ Vestigingen in andere SIR-gebieden dienen bij de minister te worden aangemeld. Aan de hand van die meldingen kan de minister alsnog beslissen of er een vergunning is vereist. De wet SIR is onder meer overbodig geworden doordat het ministerie betrokken is bij het overleg inzake de totstandkoming van de ruimtelijke ordening.

4.2.1 *Heffingen Wet SIR*

De ingevolge de Wet SIR opgelegde heffingen aan ondernemers voor hun gebouwen en installaties kent een bewogen geschiedenis. De relatief hoge heffing van 25% is in het kader van de maatregelen, aangekondigd in de Nota selectieve groei van 1975, werd ingetrokken op 9 juni 1976. Vanaf 29 juni 1978 was zij opnieuw van kracht, zij het tegen een lager tarief van 13%. Op 16 september 1981 werd, in de Nota regionaal economisch beleid 1981-1984, voorgesteld de heffing in te trekken, mede gezien het slechte investeringsklimaat. Bij Koninklijk Besluit van 2 juni 1982 (Stb. 329) werd de heffingsregeling opgeschort met terugwerkende kracht vanaf 16 september 1981. Nadien was zij niet meer van kracht.

De wet schrijft een heffing voor op de kosten voor de investeringen in de door de wet aangewezen gebieden (SIR-gebieden) voor nieuw te vestigen bedrijven. De heffing gaat in zodra voor het desbetreffende gebouw een bouwvergunning is verleend. Bij AMvB kunnen voor bepaalde categorieën gebouwen vrijstellingen worden vastgesteld. Vrijgesteld zijn in ieder geval kerken, openbare bestuursgebouwen, gebouwen van openbaar nut of ter wille van de volksgezondheid, reisbureau's, vervoersbedrijven, boerderijen en winkels.

4.2.2 *Individuele vrijstellingen en ontheffingen*

In bijzondere gevallen voorziet de Wet SIR in nadere regelingen waarbij de Minister van Economische Zaken kan beschikken om vrijstelling of ontheffing te verlenen van de heffing op gebouwen en installaties binnen een SIR-gebied.

De Wet SIR geeft de mogelijkheid aan investeerders die een milieubelang dienen vrijstelling aan te vragen bij het Ministerie van Economische Zaken, dat daarvoor advies inwint bij het ministerie, dat belast is met milieubeheer.³⁰ De aanvraag van de belanghebbende wordt ingediend bij de Minister waaronder Milieubeheer valt. De verklaring wordt door de Minister van Economische Zaken verstrekt. De verklaring moet een maand na verstrekking van de bouwvergunning door belanghebbende worden

²⁹ Bevoegdheid krachtens art. 3a.

³⁰ Wet SIR, art. 3, lid 4. Nadere uitvoeringsregels zijn vastgesteld in art. 2 van het Besluit nadere regelingen selectieve investeringsheffing, Stb. 1975, 168.

overhandigd aan de Inspecteur van de Vennootschapsbelastingen. Een maand na oplevering van het gebouw moet een nieuwe verklaring worden aangevraagd. Als binnen drie jaar na de oplevering of ingebruikneming de investering voor een ander doel wordt gebruikt, moet bij de Minister van Economische Zaken een verklaring van geen bezwaar worden aangevraagd.

De heffing geldt niet voor gebouwen, die dienen ter vervanging van gebouwen die zijn afgebroken in het kader van een door de minister, belast met volkshuisvesting, vastgesteld reconstructie- of saneringsplan.³¹ Hiervoor dient door het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een verklaring aan belanghebbende te worden opgesteld, die daarvoor een aanvraag aan dat ministerie moet indienen.

4.2.3 *Vergunningen Wet SIR*

De Wet SIR verbiedt ondernemers installaties en gebouwen aan te leggen binnen de SIR-gebieden zonder vergunning van de Minister van Economische Zaken en de Minister van VROM. Bij diezelfde wet en bij KB zijn vrijstellingen verleend aan verschillende categorieën zoals gebouwen van algemeen nut, kerken, openbaar vervoer en dergelijke. In het Besluit beoordeling vergunningsaanvraag SIR (Stb. 1974, 766), worden de motivaties die tot het verlenen van een vergunning kunnen leiden nader toegelicht. De vergunning mag slechts worden geweigerd op grond van overwegingen inzake de concentratie van activiteiten of bevolking of de arbeidsmarkt in dat gebied. De vergunning wordt verleend door de beide ministers gezamenlijk.

Bij AMvB is vastgesteld dat de vergunningplicht alleen geldt voor het Rijnmondgebied, voor Noord-Holland buiten het Noordzeekanaal en de gemeenten Velsen, Beverwijk en Amsterdam. Bij de vaststelling van deze vergunning dienen de ministers, overeenkomstig een daartoe vastgesteld AMvB, het openbaar lichaam Rijnmond te raadplegen. Zij kunnen aanwijzingen vaststellen als voorwaarde voor de te verlenen vergunning. De overige vergunningsregels komen overeen met de regelgeving inzake de tot dan toe geldende Hinderwet. Vanaf 1980 kan de uitvoering van dergelijke aanvragen voor de Rijnmond samengaan met regelingen ter vereenvoudiging van vergunningsaanvragen in het kader van de Algemene Wet Bepalingen Milieubeheer. De beslissingsbevoegdheid voor vergunningen in het Rijnmondgebied is gedelegeerd aan het Openbaar Lichaam Rijnmond, voor gebouwen beneden 10 miljoen gulden dan wel voor investeringen beneden 50 miljoen gulden en waarvan de effecten niet buiten de grens van het Rijnmondgebied komen te vallen.³² Andere aanvragen dienen bij het Ministerie van Economische Zaken te worden ingediend.

4.2.4 *Meldingsplicht*

Het is verboden om in SIR-gebieden buiten het Rijnmondgebied installaties aan te leggen of bedrijfsgebouwen op te richten zonder dat zij zijn aangemeld bij het Ministerie van Economische Zaken. Het ministerie dient binnen een maand na aanmelding te bepalen of het aangemelde bedrijf vergunningsplichtig is. Heeft de aanvrager nadien geen reactie ontvangen, dan wordt aangenomen dat het ministerie geen bedenkingen heeft.

³¹ Wet SIR, art 3, lid 6.

³² Volgens art. 4 van het Besluit vergunningen SIR, Stb. 1975, 312.

In de praktijk is het instrument van de meldingsplicht gebruikt om vestigingen van bedrijven in SIR-gebieden waar nodig aan te wenden voor “Seelenmassage”, een term “die duidt op de mogelijkheid om met bedrijven in gesprek te komen over een eventuele andere locatie”.³³ Ook in andere SIR-gebieden dreigde namelijk congestie. Een enkele keer zijn meldingen omgezet in een vergunningsplicht met de bedoeling om vestiging in een regio te ontraden. Tijdens die onderhandelingen worden de groeikernen aanbevolen waar vestiging van bedrijven wordt ondersteund. Wanneer aan een bedrijf een vergunningsplicht wordt opgelegd, geschiedt dat vooral om voorwaarden te kunnen stellen. Bij de vestiging van de bedrijven spelen de provinciale instellingen op het gebied van ruimtelijke ordening en milieubeheer een belangrijke adviserende rol. In een wetsvoorstel uit 1981 werd dan ook voorgesteld om ook de provincie bevoegdheden toe te kennen bij het toelatingsbeleid van bedrijven in SIR-gebieden.

4.3 Stimuleringsbeleid van achterstandsgebieden

Het Ministerie van Economische Zaken heeft vanaf 1945 tot 1986 vooral een specifiek beleid gevoerd ten aanzien van economische achterstandsgebieden. De doelstelling van het regionale beleid was het wegwerken van achterstanden in bepaalde regio's met name op sociaal-economisch terrein.³⁴ Aanvankelijk werd dit beleid gezien als een onderdeel van het industrialisatiebeleid. Concentratie van industrieën leidt tot migratie vanuit het platteland en tot verhoogde bevolkingsconcentraties in de grote steden. Vandaar dat op regionaal terrein ontwikkelingsgebieden werden aangewezen, die steun kregen van het Ministerie van Economische Zaken. Aangenomen wordt dat het vanaf ongeveer 1958 met het verschijnen van de zesde industrialisatienota gerichte aandacht krijgt. De term “probleemgebieden” wordt dan gebruikt.³⁵ Intussen blijkt al dat reeds veel eerder welvaartsplannen voor regionale gebieden worden voorgesteld.

Als object voor regionaal-economisch beleid gelden gebieden met een “historische” of “structurele” werkloosheid als gevolg van het ontbreken van werkgelegenheid. Als criterium geldt dus een sociaal kenmerk, namelijk een beduidend hogere werkloosheid dan het landelijk gemiddelde, waarvoor zonder overheidssteun of migratie geen oplossing kan worden geboden. Vanaf 1949 worden hiervoor aparte plannen opgesteld. Als oorzaken voor de achterstand worden genoemd: het ontbreken van infrastructurele voorzieningen en het ontbreken van bedrijfsterrinen. Het ministerie streefde ernaar om door de stimulering van investeringen in de economische bedrijfsstructuur de werkgelegenheid te bevorderen (voorwaardenscheppend beleid). Infrastructurele voorzieningen worden aangelegd door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het Ministerie van Economische Zaken probeert door verstrekking van extra middelen (voorfinanciering) of door lobbyen de totstandkoming van deze voorzieningen te bewerkstelligen of te versnellen. Zelf verstrekt het ministerie subsidies voor

³³ HdTK 1981, 17 059, nr. 3-4, p. 3.

³⁴ S. Miedema, ‘Doeleinden en instrumenten van het nationale regionale beleid’, in: J.H. Zoon, *De periferie centraal* [...].

³⁵ J.A. de Bruijn, *Economische Zaken*, p.31.

voorzieningen op locaties van vastgestelde ontwikkelingsgebieden, waarvoor het verschillende regelingen vast stelt.

Tot de economische achterstandsgebieden behoorden over het algemeen de provincies Groningen, Friesland, Zuidoost-Drenthe, de zuidwestelijke omgeving van Nijmegen (linker Maas- en Waaloever), Twente, specifieke kernen in Noord-Brabant en, na de mijnsluitingen, ook Zuid-Limburg. Om de problematiek op te lossen, werd gekozen voor de volgende beleidsinstrumenten:

- Het opstellen van regioprogramma's, welvaartsplannen of integrale structuurplannen. Het betreft met name het Integraal Structuurplan Noorden des Lands (ISP) en een Perspectievennota Zuid-Limburg (PNL). De doelstelling van deze plannen is 'het bereiken van structurele aanpassingen' in de economie, vanaf 1970 ook in samenhang met problemen op het gebied van ruimtelijke ordening en milieubeheer. De plannen worden voorbereid met principeverklaringen of intentienota's" op grond waarvan samenwerkingsverbanden tussen het rijk en de regio worden gevormd om de plannen voor te bereiden en uit te voeren. Periodiek worden deze plannen, soms opgesteld voor een beperkte duur, herzien.

De handelingen met betrekking tot het ISP en de PNL kunnen worden getoetst aan de hand van vraagstukken inzake ruimtelijke ordening, milieubeheer en verkeer en waterstaat (infrastructurele voorzieningen). Zij zijn integraal voorzover zij gelden als regionale voorontwerpen van beslissingen op het gebied van ruimtelijke ordening. Tot de invoering van de Wet op de ruimtelijke ordening werden deze plannen bij wet vastgesteld.

- Het vaststellen van subsidie - en stimuleringsregelingen en het opstellen van bij deze programma's behorende investeringspremieregelingen (IPR). IPR's werden centraal door het ministerie van Economische Zaken beheerd. Op grond van deze IPR's kan door ondernemers subsidie worden verstrekt voor de investering van de oprichting of uitbreiding van bedrijven in de aangewezen regio's³⁶. Naast de IPR's in de aangewezen programmeergebieden bestaat een aparte Premiereregeling Stimulering Ontwikkeling Lelystad (PSOL).
- De participatie van het rijk in ondernemingen ter ontwikkeling van de regio. De eerste ontwikkelingsprojecten zijn het Industrialisatiebureau voor het Noorden (IBN) voor het Noorden (1970) en het Sociaal-economisch Orgaan Limburg (SEOL) voor Zuid-Limburg (1972). Deze bureau's zijn belast met het aantrekken van nieuwe nijverheid en het oplossen van knelpunten. Later zijn deze vervangen door de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM). Er zijn vijf maatschappijen:
 - De Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM), voor Groningen, Friesland, Zuidoost-Drenthe en het noordelijk deel van Overijssel;

³⁶ De EG stelde evenwel de koppeling van de IPR aan de WIR-toeslagen (Ruimtelijke Ordeningstoelage en de Bijzondere Regionale Toelage) verplicht, dit vanwege het feit dat de investeringspremie een netto omvang van max. 20% mocht hebben. Hoe meer fiscale regionale toeslagen van toepassing zijn hoe kleiner de ruimte voor een IPR premie bedraagt.

- De Overijsselse Ontwikkelingsmaatschappij (OOM), in het bijzonder voor Twente;
- De Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij (GOM), voor Arnhem, Nijmegen en omstreken;
- De Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM), voor Noordoost Brabant;
- Het Limburgs Ontwikkelingsfonds (LIOF).

Het rijk participeert volledig in de NOM. In de overige ontwikkelingsmaatschappijen participeert zij voor 50%, deels in samenwerking met de provincies. Het bestuur van een NOM bestaat uit een Raad van Commissarissen, samengesteld uit afgevaardigden de provinciale besturen, de Ministers van Financiën en Economische Zaken en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven (werkgevers en werknemers). Sinds 2002 is de Minister van Economische Zaken niet meer vertegenwoordigd in de Raad van Commissarissen van de NOM. De ROM is een financieringsmaatschappij die na 1991 voor zijn facilitaire werkzaamheden soms ook tarieven in rekening brengt.

Vanaf 1989 dienen eigen regionale ontwikkelingsfondsen aan de Europese Commissie (EC) te worden aangemeld, die ze moet toetsen op het gevaar van concurrentievervalsing. Provinciale en gemeentelijke instellingen kunnen hiervoor advies aanvragen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij het rijk treedt het Ministerie van Economische Zaken als bemiddelaar op.

Een belangrijk instrument voor gebieden met hoge werkloosheid is het instrument "werkgelegenheidsgelden" geweest in de jaren zeventig. Dit was in principe een instrument in de vorm van kredieten (met achtergesteld karakter) en bijdragen á fonds perdu. De uitvoering geschiedde door het Bureau Bijzondere Bedrijfsproblemen.

Andere regelingen die bij het regionaal beleid worden aangesproken zijn algemeen geldende subsidie - en stimuleringsregelingen op het gebied van technologie, industrialisatie en innovatie.

4.3.1 *Regiospecifieke infrastructuurprojecten*

Regiospecifieke structuurprojecten werden vanaf 1948 vastgesteld aan de hand van hulpprogramma's in het kader van het Marshallplan. Bij de voorbereiding adviseerden Gedeputeerde Staten van een provincie en de daaronder ressorterende of de daarbij betrokken Economisch-Technologische Instituten (ETI). Voorzover het projecten betrof die de provinciegrenzen overschreden waren ambtshalve ingestelde commissies van het ministerie erbij betrokken.

Het onderzoek had als hoofdonderwerp: 'een structureel tekort aan werkgelegenheid in het probleemgebied'. Het doel van het onderzoek was tweeledig:

- Het voorstellen van concrete maatregelen die tot een oplossing konden leiden.
- De eventuele aanwijzing van bepaalde ontwikkelingsgebieden.

Wat betreft de concrete maatregelen golden de maatregelen waarbij de Minister van Economische Zaken rechtstreeks of indirect was betrokken. Het ging vooral om de

verkeersvoorzieningen, de ontsluiting van industrieterreinen en het oprichten van industriegebouwen, de voorzieningen op het gebied van openbare nutsbedrijven en de aan- en afvoer van water. Waar deze onderwerpen deel uitmaken van andere beleidsterreinen trad het ministerie vooral op om in het belang van de regionale ontwikkeling het beleid te beïnvloeden.

Tot 1988 werden voor ontwikkelingsgebieden vooral industriële ontwikkelingsplannen voorgesteld waarin voorstellen werden gedaan om de industriële vestigingsmogelijkheden te verbeteren. De uitvoering van deze plannen geschiedde door middel van financierings- en stimuleringsregelingen waarbij de probleemgebieden werden aangewezen als bij de regeling betrokken gebieden. Soms werden algemenere stimuleringsregelingen in de vorm van een subsidie vastgesteld. Als voorwaarde voor een dergelijke subsidie gold dan de vestiging van een onderneming in een door de minister aan te wijzen (of in een bijlage aangewezen) streek of plaats. Dit stelde de minister in staat om nadere voorwaarden vast te stellen aan een te stimuleren project. Zo is in de laatste voorstellen vastgesteld dat als criteria voor een regionaal project van economische belang gelden dat vooral in de aantrekking van een groot percentage belanghebbenden van buiten de regio wordt voorzien.

De regiospecifieke projecten betreffen projecten waarvoor door de minister uiteindelijk (ook) voorzieningen worden getroffen vanuit de rijksbegroting.

Het Integraal Structuurplan Noorden des Lands

Het Integraal Structuurplan Noorden des Lands (IPS) is voortgekomen uit het overleg tussen een Bestuurscommissie Noorden des Lands (BCN) en het rijk, vertegenwoordigd door het Ministerie van Economische Zaken. De BCN bestaat uit vertegenwoordigers van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. In 1971 werd ter voorbereiding een ministeriële contactcommissie ingesteld, later Ministeriële Commissie genaamd. In 1973 werd een ambtelijke stuurgroep ingesteld, samengesteld door afgevaardigden van het Ministerie van Economische Zaken en de drie provincies, alsmede de andere betrokken departementen. Deze commissie bereidde de onderzoeken voor ter voorbereiding van het ISP en was als samenwerkingsverband betrokken bij de uitvoering.

In 1978 werd het eerste Integrale Structuurplan Noorden des Lands vastgesteld. Het structuurplan is gebaseerd op verschillende doelstellingen, die zich soms op beleidsterreinen van verschillende coördinerende ministers bevinden. Deze structuurplannen voorzien in de opzet van projecten op basis van in deze plannen vastgestelde speerpunten. De financieringsregelingen, door de coördinerende minister vastgesteld, kunnen subsidieregelingen voor regionaal economisch beleid zijn, maar ook regelingen voor specifiek in het ISP beschreven projecten. Aan de hand van de zogenaamde ISP-speerpunten worden commissies ingesteld, bestaande uit regionale vertegenwoordigers van het provinciale bestuur, provinciale technische organisaties en het bedrijfsleven. Per plan worden de commissies gehergroepeerd. Deze commissies beoordelen steunaanvragen en indien ze voor subsidie in aanmerking komen, worden ze van een begeleidend advies voorzien.

In 1978 waren de speerpunten:

- Agrarische structuurhervorming;
- Stimulering Midden- en Kleinbedrijf;
- Technologie en kennistransfer;
- Toerisme;
- Onderwijs en arbeidsmarkt;
- Stads- en dorpsvernieuwing;³⁷
- Infrastructuur;³⁸
- Kleine kernen;³⁹
- Welzijn en volksgezondheid.⁴⁰

Daarnaast werden speciale werkverschaffingsprojecten doorgevoerd in het kader van de werkloosheidsbestrijding. Deze werden gecoördineerd door de Minister van Sociale Zaken.⁴¹ De plannen worden vastgesteld in overleg met de Ministeriële (Contact-)commissie en uitvoerende handelingen in het kader van het ISP worden verricht in overleg met de stuurgroep of met de BCN.

Tot 1981 werden alle subsidies in het kader van het ISP en daaraan verbonden regelingen bij het coördinerende ministerie aangevraagd. Na 1984 werden deze regelingen op aandrang van provinciale organen, die zich achter het decentralisatiebeleid stelden, zo aangepast dat ook de provincies bij kleinere projecten konden uitkeren.

Instrumenten voor financiering van het ISP door het Minister van Economische Zaken waren:

- Gelden, gereserveerd voor het ISP, door de Minister van Economische Zaken als coördinerend minister, of ter realisering van infrastructuurplannen. Dit leidt soms tot bijzondere voorzieningen in de rijksbegroting;
- Co-financiering door andere ministeries (Sociale Zaken, Welzijn), mede in het kader van eigen regelgeving. In de vorm van ‘terugploegregelingen’, werkverschaffingsregelingen voor overheidsprojecten als monumentenzorg;
- Subsidieregelingen, zoals bijvoorbeeld de investeringspremieregeling voor vast omschreven industrialisatievoorstellen;⁴²
- Uitkeringen in het kader van de Wet Investeringsrekening (WIR), met name de Bijzondere Regionale Toeslag (BRT);
- Investerings van de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (werkzaam vanaf 1973);
- Een margepot, bestemd om ruimte te geven voor bedrijven die net niet onder de soms te rigide subsidievoorwaarden vallen.

Intussen werden tot onderhoud van het ISP meerjarenperspectieven opgesteld. De eerste perspectieven volgden de thema's zoals die in 1978 en 1981 werden geformuleerd. Intussen leidden wijzigingen in het regeringsbeleid en de regelgeving tot bijstelling van

³⁷ Coördinerend minister: Volkshuisvesting.

³⁸ Coördinerend minister: Verkeer en Waterstaat, EZ verschaft echter wel financiële middelen!

³⁹ Coördinerend minister: Welzijn.

⁴⁰ Coördinerend minister: Welzijn.

⁴¹ In dit rapport worden deze handelingen niet beschreven, omdat zij in andere rapporten zijn opgenomen.

⁴² Omschreven als: regionaal ontwikkelingsbeleid, bedrijfspolitiek stimuleringsbeleid, maar in feite een voortzetting en ombouwing van bestaande subsidieregelingen.

de perspectieven. Het kernthema stads- en dorpsvernieuwing kwam na de invoering van de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing van 1985 te vervallen, terwijl ook het welzijnsbeleid (met name de werkvoorziening aldaar) door de herstructurering van het welzijnsnetwerk in 1989 buiten de planning kwam te vallen. Zo kent het ISP-4 de commissies Agro-business, havenverbonden activiteiten, toerisme en recreatie, stedelijke complexen en MKB. ISP-5 kent de commissies Logistiek, Agrobusiness en voor MKB, Toerisme en Industrie (MTI). Uiteindelijk kent de minister de subsidie toe voorzover deze projecten niet reeds onder andere subsidieregelingen vallen. In al deze commissies treden bestuursleden van de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij als adviseur op.

De provinciale besturen vormden later het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN), dat de gemeenschappelijke belangen behartigt voor de uitvoering van financieringsregelingen. Deze uitvoeringstaken konden worden gemandateerd aan de coördinatiegroep ISP.⁴³ Hierbij kunnen Europese gelden worden betrokken, waarbij de beslissingsbevoegdheid voor subsidie berust bij een commissie van toezicht waarin ook de Minister van Economische Zaken zitting heeft. Het plan Kompas voor het Noorden van 1999 is een voortzetting van het ISP.

De Perspectievennota Zuid-Limburg

De Perspectievennota Zuid-Limburg (PNL) was bedoeld als een oplossing voor de economische problemen die waren ontstaan na de mijnsluitingen in 1965-1975.⁴⁴ In de Perspectievennota werden steunmaatregelen toegezegd van het Rijk aan Zuid-Limburg voor het realiseren van projecten die door provinciale instellingen werden opgezet. De nota voorzag in de reservering van overheidsmiddelen die door een samenwerkingsverband tussen het rijk en de provincie konden worden aangewend.

De nota werd in 1971 door het Kabinet-Biesheuvel (1971-1973) toegezegd. De totstandkoming en de uitvoering werd echter doorkruist door de noodzaak van tal van bezuinigingsmaatregelen, waarvan Bestek '81 van het Kabinet-van Agt het begin was. De nota kreeg meer betekenis door het overlegorgaan tussen rijk en provincie dat zij in het leven riep dan door de concrete toezeggingen. De nota was in zoverre innoverend dat zij de nadere planning en uitvoering legde bij het rijk en de provincie gezamenlijk. Ook al besliste het rijk uiteindelijk, de gouverneur van Limburg Kremers achtte het "jaarlijks praten met Den Haag" een "volle winst" mede vanwege de "evaluatie met kansen van bijsturing."⁴⁵ Het grote knelpunt tussen Limburg en Den Haag bleef echter dat de nota wel gelden had gereserveerd, maar dat andere departementen (maatschappelijk werk, monumentenrestauratie als werkverschaffing) soms een eigen visie hadden op hun budgetteringsbevoegdheden. Dit kwam vooral tot uiting wanneer in de PNL-planning voorziene projecten haaks stonden op door de departementen zelf aangestuurd beleid.

⁴³ De Coördinatiegroep ISP bestaat nu niet meer. Haar opvolger is het Uitvoeringsorgaan Samenwerkingsverband Noord Nederland (UO-SNN)

⁴⁴ Over eerder verstrekte voorzieningen handelt het PIVOT-rapport 83, Energiedelfstoffen, waarin een apart hoofdstuk aan de gevolgen van de mijnsluitingen is gewijd.

⁴⁵ Derix, p. 4

De perspectievennota voorzag in de oprichting van een Begeleidingscommissie. Het secretariaat van deze commissie bestond uit afgevaardigden van de provincie Limburg en de minister van Economische Zaken. De Haagse tak regelde de contacten, inclusief de afstemming, met de departementen. De Limburgse tak, onderdeel van de provinciale griffie, bestreek het voortraject van de projecten in Limburg. Deze projecten werden voorbereid in een periodieke planning die liep over vijf jaar.

De voorstellen werden, na instemming van de Begeleidingscommissie, doorgezonden naar de Ministeriële (Contact)Commissie Regionaal Beleid (MCRB), die dan op haar beurt een besluit van de ministers op ambtelijk niveau probeerde te bewerkstelligen. Zaken van groter financieel-economisch en/of politiek gewicht bleven gewoonlijk voorbehouden aan het politiek beraad tussen de regering en het provinciale bestuur, maar de commissie probeerde zoveel mogelijk de zaken op ambtelijk niveau af te doen. De Minister van Economische zaken beheerde de gelden die voor de uitvoering van de PNL waren gesteld. Wanneer de projecten (mede) op een ander beleidsterrein vielen dan van de Minister van Economische Zaken, werden de voor dat project bestemde gelden overgeheveld naar het budget van de desbetreffende minister.

Over de voortgang van het beleid bracht de Begeleidingscommissie jaarlijks rapport uit, dat bestemd was voor de Staten-Generaal. Hierin werden ook nieuwe voorstellen gedaan en werd soms overleg voorgesteld tot bijstelling van de plannen. Het werk van de Begeleidingscommissie eindigde op 18 december 1990, het jaar waarin werd voorzien dat de herstructurering van Limburg werd voltooid.

4.3.2 *Subsidies en stimuleringsregelingen*

Vanaf 1945 bestond een subsidieregeling voor de bouw van industriehallen op aanvraag van belangstellende gemeenten. Deze regeling was niet regiospecifiek en zij was op werkverschaffing gericht. De uitvoering geschiedde door de Dienst Uitvoerende Werken (DUW). Deze regeling werd in 1956 vervangen door een Premie - en Prijzreductieregeling om industrialisatie in daarvoor aangewezen 'kerngemeenten' of 'ontwikkelingsgebieden' te bevorderen. Er werden voor het eerst bijzondere gemeenten aangewezen en wel op grond van vastgestelde regionale beleidsvoorstellen. De premies waren aanvankelijk uitsluitend bestemd voor investeringen voor de vestiging van een industrieel bedrijf en kwamen tot uiting in de zogenaamde Stimuleringsregeling Industrievestiging Ontwikkelingskernen (SIO). De wijze van uitkering kon per regeling verschillen: een percentage van de investeringskosten (1956) of een bedrag per hectare bedrijfsoppervlakte (1959). De gemeenten waar subsidie mogelijk was werden over het algemeen in bepalingen van de regeling of in daarbij behorende bijlagen aangewezen. Het onderzoek naar de uitvoering van deze regelingen vangt aan in 1956, wanneer deze voor het eerst regiospecifiek worden. In de regelingen werden vanaf 1964 ook de gemeenten aangewezen, die als ontwikkelingskernen dienden. In 1968 werden aanvullende subsidieregelingen aan bedrijven vastgesteld die in aanmerking kwamen voor SIO-subsidies of subsidies in het kader van de omschakeling van het bedrijfsleven in Zuid-Limburg.

In 1975 werden ook premieregelingen vastgesteld voor de vestiging en uitbreiding van 'stuwende dienstverlenende bedrijven'. De Minister van Economische Zaken had aan de hand van regionale ontwikkelingsplannen IPR's vastgesteld, op grond waarvan aan ondernemers eenmalige premies konden worden uitgekeerd bij investeringen in bedrijven.⁴⁶ Het betrof vergoedingen van een percentage in de investeringskosten bij vestiging en bij uitbreiding aan de gemeente of provincie waar het bedrijf was gevestigd. Het gebied moest een achterstands- of ontwikkelingsgebied zijn, waarbij aan de hand van gegevens van het arbeidsbureau en het CBS de hoogte van de werkloosheid werd vastgesteld.

In de achterstandsgebieden ging het om 25% van de investeringskosten, waarbij de minister de bevoegdheid had te bepalen hoeveel werknemers het bedrijf in dienst moest hebben. Tot 1984 gold hierbij als randvoorwaarde dat de premie moest worden besteed aan het bedrijfsgebouw, omdat bij de aanvraag de koopakte van de grond en een bouwtekening diende te worden toegevoegd. Uitkering geschiedde deels wanneer het gebouw werd opgeleverd en deels wanneer de opgegeven machinerie was aangeschaft. Vanaf 1988 werden deze premies ook toegekend aan stuwende investeringsinitiatieven zonder dat er een bedrijfsgebouw noodzakelijk was. Dit was van belang voor de bevordering van bijvoorbeeld toeristische projecten en voor de stimulering van investeringen ten behoeve van het milieu.

Aanvankelijk keerde de Minister van Economische Zaken de premies rechtstreeks uit aan de gemeente. Vanaf april 1983 werd een vast bedrag aan de provincies toegewezen, die zelf bedragen mochten toewijzen aan kleine investeringsprojecten tot aan een door de minister vast te stellen maximumbedrag. Dit bedrag werd verhoogd totdat uiteindelijk aan de provincies de volledige bevoegdheid werd toegekend om de IPR's uit te keren. Voor de uitkering van een IPR diende de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij de minister van advies.

Ministeriële stimuleringsregelingen

Stimuleringsregelingen zijn beleidsinstrumenten die zijn toegepast vóór de invoering van de kaderwetten inzake EZ-subsidies. Het gaat om subsidieregelingen die gepubliceerd zijn in de Staatscourant en in sommige gevallen gaat het om uitbreiding van wettelijke regelingen die in het kader van een ander beleid worden toegepast om specifieke regionale belangen te bevorderen. In 1979 en volgende jaren werden in de regelingen ook bepalingen opgenomen die dienden tot de uitvoering van de Wet Investeringsrekening (WIR) en waarbij regionale belangen werden bevorderd. Als beleidskaders golden verder specifieke Regionale Ontwikkelingsplannen zoals de Beleidsnotitie Zuid-Limburg (BNL) of het Integraal Structuurplan Noorden des Lands (ISP).

Wet Investeringsrekening

De Wet Investeringsrekening (WIR, Stb. 1978, 368) is een voorziening, waarbij een fonds (genaamd Investeringsrekening) uitkeringen verstrekt aan ondernemers, die op grond van hun investeringen subsidies geven in de vorm van investeringsbijdragen. Dit

⁴⁶ Aanvankelijk door bemiddeling van gemeentebesturen in aangewezen achterstandsgebieden, later in het kader van steekplannen waarbij bedrijfsterreinen worden gegarandeerd.

fonds wordt bekostigd uit een deel van de opbrengsten van de inkomstenbelastingen en de vennootschapsbelastingen en andere gevorderde rechten van ondernemers. Hieraan kunnen toeslagen worden toegevoegd.⁴⁷ Voor het regionaal-economisch beleid zijn de volgende toeslagen van belang:

- *De Bijzondere Regionale Toeslag (BRT)*
Toeslagen aan investeringen ter bevordering of verbetering van de sociaal-economische toestand in bepaalde gebieden en in het bijzonder de werkgelegenheid aldaar. Deze BRT-gebieden werden aangewezen in de nota's ruimtelijk en sociaal-economisch beleid over de jaren 1976-1980 en 1981-1985.
- *De Ruimtelijke Ordeningstoeslag (ROT)*
Toeslagen aan investeringen ter bevordering of verbetering van de ruimtelijke ordening. Dit geldt voor de verplaatsing van een onderneming van een SIR-gebied naar een groeikern of groeigemeente.
- *Toeslagen aan investeringen ter verbetering van het milieu*⁴⁸
Deze subsidies worden vanaf 1980 door de Minister van Economische Zaken toegekend.

Voor het verkrijgen van deze bijzondere toeslagen op de WIR-premie moest bij de Minister van Economische Zaken een 'verklaring van verplaatsing van activiteiten' worden aangevraagd.⁴⁹ De bovenstaande regelingen moesten bij elke uitbreiding of wijziging door de Europese Commissie worden getoetst op mogelijke oneerlijke bevoordeling binnen de Europese markt. Bovendien werden de investeringspremiereregelingen voor regionale economische achterstandsgebieden uitgebreid. De ROT- en BRT-toeslagen werden door een tweetal wetwijzigingen in 1985 afgeschaft. De regelingen traden met terugwerkende kracht vanaf maart 1983 buiten werking. Na het beëindigen van de WIR werden de toeslagen tijdelijk ingepast in de Investeringspremiereregeling projecten 1986.⁵⁰

Voorschriften van de Kaderwetten EZ-subsidies

Een parlementair onderzoek naar het financiële ondersteuningsbeleid van de Minister van Economische Zaken ten aanzien van een Rotterdamse scheepswerf leidde tot aanbevelingen die moesten leiden tot een betere controleerbaarheid van overheidssteun. Een en ander had tot gevolg dat door de rijksoverheid geen financiële bijdrage mocht worden verstrekt zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestond. Voordat dit beginsel werd vastgelegd in de Algemene Wet Bestuursrecht had de Minister van Economische Zaken daarvoor reeds rechtsregels doen vaststellen.

⁴⁷ Die zijn omschreven in art. 5, lid 3 van de WIR.

⁴⁸ Art. 16a, opgenomen in Stb. 1980, 398.

⁴⁹ Zoals omschreven in art. 16 van de WIR.

⁵⁰ In dit rapport is ervan uitgegaan dat de ROT- en BRT-toeslagen werden toegekend in samenhang met de WIR-premie in zijn totaliteit. Voor de uitwerking van de WIR wordt men verwezen naar een onderzoek inzake het industriebeleid, PIVOT-rapport nr. 148. De hier beschreven handelingen zijn dan ook uitsluitend kaderstellend in het belang van de regionale economie.

In de Kaderwet verstrekking financiële middelen EZ (Stb. 1991, 767) en de Kaderwet specifieke uitkeringen EZ (Stb. 1991, 768) zijn nadere verplichtingen voor de minister vastgelegd. De eerste regelt de uitkeringen aan particuliere ondernemingen, het tweede aan andere overheden (mede in overeenstemming met de Gemeentewet en de Provinciewet) of aan ondernemingen die grotendeels door gemeente en/of provincie worden ondersteund. In deze kaderwetten zijn de volgende beginselen vastgelegd:

- Geen financiële bijdrage zonder regeling in de vorm van een AMvB, hooguit door een andere, door het parlement te controleren (spoed)regeling. Uitzonderingen zijn vastgelegd in bestaande regelingen of in regelingen met betrekking tot staatsdeelneming.

Wettelijk is geregeld welke elementen in de vast te stellen AMvB-regelingen aanwezig dienen te zijn:

- Subsidievoorwaarden;
- wijze van aanmelding;
- mogelijkheid tot beroep bij de Raad van Beroep voor het Bedrijfsleven.

Vanaf 1993 is er ook een samenhang met de Algemene Wet Bestuursrecht, waarnaar soms in de besluiten wordt verwezen.

- Subsidies aan particulieren boven een bepaald bedrag moeten ingeschreven worden in een openbaar register dat door de Minister van Economische Zaken wordt beheerd.⁵¹

In 1997 werden beide wetten vervangen door een Kaderwet EZ-subsidies (Stb. 1997, 510). In deze wet vervalt de verplichting tot het bijhouden van een register, maar de minister moet wel periodiek (om de vijf jaar) verslag doen van zijn subsidiebeleid. In artikel 1 van deze wet staan de beleidsterreinen vermeld waarin de minister bevoegd is tot het verlenen van subsidie. Hieronder valt ook de stimulering van regionale achterstandsgebieden.

In 1993 werd het Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten vastgesteld, dat de subsidies regelt aan concerns en andere ondernemingen, die zich bezighouden met projecten in daarvoor aangewezen aandachtsgebieden. De gemeenten die onder deze regionaal-economische regeling vielen, werden in een bijlage bij het Besluit genoemd.

4.3.3 *Uitkeringen aan andere overheden*

Krachtens subsidieregelingen voor industrieterreinen

De Minister van Economische Zaken verstrekt subsidies aan gemeenten en andere overheidsinstellingen voor de aanleg, ontsluiting en renovatie van bedrijfsterreinen. Hiervoor gelden een aantal motivaties. De regeling werd aanvankelijk gezien als een vorm van industriespreiding en van werkverschaffing in de samenhang met de industriële ontsluiting van gebieden met een ontwikkelingsachterstand. Er werd vanaf 1946 een subsidie verstrekt voor de bouw van gemeentelijke industriehallen, die aan bedrijven

⁵¹ Kaderwet verstrekking financiële middelen EZ, art. 11. Besluit tot uitvoering in Stb. 1992, 453.

konden worden verhuurd. Deze regeling had als voordeel dat ze door de Dienst Uitvoerende Werken kon worden gebruikt voor werkloosheidsbestrijding. In de loop van de jaren vijftig werd deze regeling, als minder rendabel, vervangen door een premiereregeling per bedrijf, waarvan ook particulieren mochten profiteren.

Krachtens de Investeringspremiereregelingen vanaf 1984

In de IPR-regeling van 1984 (Stcrt. 1984, 253) werd de bevoegdheid tot het verstrekken van subsidies aan bedrijven in daartoe aangewezen regio's gedecentraliseerd tot een bepaald maximumbedrag. Dit bedrag werd jaarlijks vastgesteld (het plafond). De subsidie werd vanuit deze jaarlijkse som uitgekeerd door Gedeputeerde Staten van de desbetreffende provincies. Deze regelingen kwamen overeen met andere voorstellen tot decentralisering van bevoegdheden. Aanvragen voor een hoger bedrag werden door de minister zelf uitgekeerd op grond van richtlijnen die daarvoor werden opgesteld met betrekking tot projecten, die daarvoor in aanmerking kwamen.

4.4 Regionale ontwikkelingsmaatschappijen

Er zijn vijf Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen ingesteld, waarin het ministerie heeft geparticipeerd:

- de Noordelijke ontwikkelingsmaatschappij N.V. (NOM);
- de N.V. Overijsselse Ontwikkelingsmaatschappij (OOM);
- de N.V. Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij (GOM);
- de N.V. Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM);
- het N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (Industriebank LIOF).

De NOM werd tot 1985 volledig door de Minister van Economische Zaken gefinancierd. In de overige maatschappijen participeerde het rijk voor 50% in de voorziening van een aantal geormerkte kosten, zoals apparaatskosten. De regering stond voor 100% garant voor de participaties van de NOM en de LIOF. Participatievoorstellen van de NOM en de LIOF dienden daarom door de Minister van Economische Zaken te worden goedgekeurd. De risicodekking voor de overige ROM's door EZ beperkte zich tot 60%, de betrokken provincie nam 40% voor haar rekening. In deze gevallen dienden zowel de minister als de provincie de participatie goed te keuren.⁵² De effectiviteit van de ROM's worden periodiek geëvalueerd door externe organisaties.

De ROM's hebben verschillende taakstellingen:

- Het financieren van startende ondernemingen door de verschaffing van venture-capital (het risico-kapitaal dat nodig is om de periode te overbruggen die voor een onderneming nodig is om toegang te krijgen tot de open kapitaalmarkt);
- Het ondersteunen van ontwikkeling en innovatie;
- Het organiseren en uitvoeren van voorwaardenscheppende projecten, zoals bijvoorbeeld economisch onderzoek in samenwerking met universiteiten. In de stuurgroepen van deze projecten hebben ook de provinciale besturen en een ambtenaar van het ministerie zitting;
- Het verrichten van stimuleringskredieten in samenhang met IPR-bijdragen.;

⁵² Over activiteiten van het LIOF, dat is opgericht in het kader van de mijnsluitingen in Zuid-Limburg zie PIVOT-rapport 83, *Energiedelfstoffen*.

- Het functioneren als doorgeefluik voor stimuleringsregelingen, indien gedoogd door GS van de provincie;
- Het bemiddelen en voorlichten bij investeringen van nieuwe, binnenlandse en buitenlandse ondernemingen door middel van dienstverlening;
- Het uitgeven van internationaal verspreide organen en/of folders in het belang van de regio.

Vanaf 28 juli 1987 werd een nieuwe financieringsopzet toegepast, die erop neerkwam dat de verplichtingen van het rijk ten aanzien van risicodragende investeringen door het ROM per ingang van 1989 werden afgekocht door de storting van een afkoopsom. Daardoor kon de ROM zijn eigen financiering opbouwen. Volgens de minister konden ROM's hierdoor in plaats van een defensief beleid een offensief beleid voeren. Als financieringsbedrijf opereert een ROM nu als een Particuliere Participatiemaatschappij (PPM). Voor dergelijke maatschappijen bestaat een garantieregeling door de Rijksoverheid. In afnemende mate financierde het rijk de apparaatskosten. Daardoor heeft het nog de bevoegdheid om tarieven voor dienstverlenende activiteiten van de ROM's goed te keuren. Een ambtenaar van het Ministerie van Economische Zaken participeert daarom in de Raad van Commissarissen. In 1991 werd aangekondigd dat voor innovatieadviezen aan derden in toenemende mate de financiering van de rijksoverheid zou worden vervangen door het profijtbeginsel. In 1993 werden de ROM's doorgelicht door het Organisatie Adviesbureau Berenschot om te bepalen of ze zelfstandig zouden voortbestaan.

De handelingen die in dit rapport zijn beschreven betreffen processen die specifieke gegevens van het Ministerie van Economische Zaken opleveren en die gedeeltelijk ook als subsidie-uitkeringen kunnen worden beschouwd.⁵³ In het kader van de Wet Specifieke Uitkeringen EZ worden na 1991 nadere financieringsregelingen van ROM's bij AMvB vastgesteld. In 1994 stelde de minister bij AMvB een regeling vast, waarbij aan de toen nog bestaande ROM's garanties werden vastgesteld voor exploitatietekorten. De bijdragen van de staat aan de ROM's werden daarmee langzaam afgebouwd en bedroegen in 1998 ca. 20-33%. Alleen de bijdrage aan de NOM is beduidend hoger: 60%. Het ministerieel beleid was in toenemende mate gericht op 'het ontwikkelen van de regio's op eigen kracht'.

Het gevolg hiervan is dat elke ROM zijn eigen weg kiest en inspeelt op de vraag van de eigen regio. De ROM's maakten met de Kamers van Koophandel en de regionale

⁵³ De aan de financieringsparticipatie met de ROM's verbonden procedures zijn onderzocht en beschreven in het PIVOT-rapport nr. 57, *Staatsdeelneming en financiering van het bedrijfsleven*. Hierin komen alle handelingen aan de orde waarbij de Minister van Economische Zaken als vakminister optreedt. Het betreft met name:

- Het aangaan van staatsdeelnemingen (met name handeling 47).
 - De oprichting van vennootschappen, het goedkeuring van statuten.
 - De benoeming van bestuursleden, commissarissen en andere vertegenwoordigingen van het ministerie van Economische Zaken in vennootschappen (vgl. handeling 78).
- Hierbij dient te worden aangetekend dat aandelen van ontwikkelingsmaatschappijen in het bezit van het rijk worden beheerd door het Ministerie van Financiën en dat transacties met bewijzen van staatsdeelneming geschieden door of onder voorwaarde van machtiging van het Ministerie van Financiën. Gelden worden gewoonlijk verstrekt door de Nationale Investeringsbank.

informatiecentra voor het Midden- en Kleinbedrijf in toenemende mate deel uit van regionale samenwerkingsverbanden, waarvoor zij mede zelfstandig initiatieven namen.

Het Berenschot-rapport had namelijk uitgewezen dat de ROM's slechts rendabel waren in een groter schaalverband. Een van die samenwerkingsverbanden is het Commissariaat voor Buitenlandse Investerings in Nederland (CBIN), een dienst van het Ministerie van Economische Zaken dat verantwoordelijk is voor de promotie van Nederland in het buitenland.⁵⁴ Daarnaast voeren de ROM's taken uit die meer in de provinciale beleidskaders vallen, zoals projecten op het gebied van technologische innovatie en grootschalige projecten. Voor een deel geldt dit voor projecten waarbij het ministerie ook langs andere weg betrokken kan zijn. De OOM en de GOM richtten samenwerkingsverbanden op door de instelling van gezamenlijke agentschappen als het inmiddels verzelfstandigde RADIX. Alle ROM's hebben een Stichting ROMA opgericht die gezamenlijke projecten van de maatschappijen initieert en begeleidt. Dat iedere ontwikkelingsmaatschappij een eigen koers volgt, blijkt uit de verschillen in tariefstelling voor de verlening van diensten, maar ook uit de keuzes die ze maken voor de regionale ontwikkeling. De BOM concentreert zich bij zijn onderzoek op verbetering van het openbaar vervoer, de LIOF op informatietechnologie, de NOM o.a. op specifieke verbeteringen in de metaalindustrie (aluminiumproject in Delfzijl, het Metal Park⁵⁵).

De ROM's zijn vaak rechtstreeks betrokken bij concrete projecten die worden gesubsidieerd door de Europese Unie. Zij treden vaak op als bemiddelende instantie voor adviesaanvragen. Ook investeren ze rechtstreeks vanuit zelf opgerichte fondsen, door het marktconform berekenen van prijzen voor hun adviserende taken en door zelf investierend op te treden.

4.4.1 *Oorspronkelijke participatievoorwaarden*

De in dit rapport beschreven handelingen betreffen voornamelijk het uitvoerend beleid van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen die het initiatief namen voor ontwikkelingsprojecten of de stimulering daarvan. De handelingen inzake de formele en bedrijfsbestuurlijke kant evenals met betrekking tot de instelling van de maatschappijen zijn beschreven in PIVOT-rapport *Staatsdeelneming en financiering van het bedrijfsleven* (PIVOT-rapport nr. 57).

4.4.2 *Herziene participatievoorwaarden*

De nieuwe participatievoorwaarden houden een 'afbouw' in die moet leiden tot een verzelfstandiging van de ROM's. De minister heeft slechts bemoeienis met deze maatschappijen voorzover hij op grond van andere regelingen bij werkzaamheden van deze maatschappijen is betrokken. Hierbij moet worden gedacht aan:

- Subsidie uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en andere subsidieprojecten (Interreg).
- Participatie in innovatieprojecten en in industriële ontwikkelingsprojecten.

⁵⁴ De initiatieven in het kader van de Euregio's (gesubsidieerd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) zijn hiervan een voorbeeld.

⁵⁵ Overigens kent genoemd project vele andere partners. Het project is voortgekomen uit een convenant tussen EZ en de Hoogovens vanwege de Aldelproblematiek, waarbij aan de NOM een taak is toebedeeld.

Zolang de minister de ROM's nog subsidieert door aanvulling van de tekorten, is hij bevoegd tot het instellen van een onderzoek naar de bedrijfsvoering van de ROM's. Over het algemeen voeren de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, thans deels op commerciële basis, in meer of mindere mate de volgende taakstellingen uit:

- Investeringsbevordering, al dan niet in samenwerking met het Centraal Bureau voor Investerings in Nederland van het Ministerie van Economische Zaken. Dit bureau bemiddelt bij buitenlandse investeringen in Nederland. De ROM verstrekt vooral informatie over het investeringsklimaat binnen de regio. Ze verstrekken algemene informatie in de vorm van folders en websites en bieden individuele begeleiding aan.
- Het initiëren van ontwikkelingsprojecten, R&D-projecten en dergelijke. In de stuurgroepen van deze projecten kunnen ambtenaren van het Ministerie van Economische Zaken en het provinciaal bestuur zitting hebben.
- Het bemiddelen bij subsidieverlening, in het bijzonder als het gemeenschappelijk loket voor de verschillende subsidiërende instanties zoals rijk⁵⁶, provincie, gemeente en EU. De subsidies aan de bedrijven worden veelal uitgekeerd door organen die door Gedeputeerde Staten van een provincie zijn aangewezen. In een enkel geval was dit (op contractbasis) een ROM.
- Het financieren van kansrijke ondernemingen op basis van businessplannen. Gedacht moet worden aan participatie voor een beperkte termijn, management-buy out/buy in, joint venture en uiteindelijk een hopelijk winstgevend aandelenoverdracht van bedrijven die op gang zijn gekomen. Aan deze risicodragende financiering worden voorwaarden gesteld, bijvoorbeeld een geplande omzet van industriële productie buiten de regio. Het financieringsprogramma kan bepaalde sectoren (agrarische projecten of detailhandel) uitsluiten. Er kunnen bijzondere financieringsprogramma's worden vastgesteld, bijvoorbeeld in de vorm van leningen voor innovatie.

Voor zover de ROM als aangewezen uitvoerend orgaan functioneert van een provinciale instantie gaat het om handelingen waarvoor Gedeputeerde Staten zelf verantwoordelijk is.

4.5 Voorwaardenschepend beleid voor bedrijfsterreinen

De Minister van Economische Zaken zet zich in voor de behoefte aan bedrijfslocaties. De 'vraag naar ruimte' ondervindt echter 'concurrentie' van andere locale behoeften, waaronder de behoefte aan woonruimte en aan 'strategisch groen'. Het ruimtelijk economisch beleid is vanaf 1990 in toenemende mate een discussiepunt (bijdrage) in het planologische beleid ten aanzien van de ruimte in Nederland. De minister probeert in eerste instantie via onderzoek de vraag naar bedrijfsterreinen vast te stellen. Vanaf het kabinet-Lubbers I (1982) leidt dit tot systematisch onderzoek naar meetbare behoeften. Door middel van afspraken en stimuleringsmiddelen probeert de minister de realisatie en verbetering van bedrijfsruimten te bewerkstelligen, waarbij ook milieu- en veiligheidsvoorschriften kunnen worden gerealiseerd. Omdat daarnaast wordt geprobeerd invloed uit te oefenen op andere beleidsterreinen ontstaan allerlei overlegvormen die uiteindelijk in het ruimtelijk-economisch beleid in zijn geheel worden geïntegreerd. Dit

⁵⁶ Ook de geprivatiseerde agentschappen Senter-NOVEM en Syntex.

zal met name het geval zijn met de convenantsorganen die tijdens dit overleg in het leven worden geroepen.

Het treffen van infrastructurele voorzieningen, zoals verbindingen voor het verkeer is ook een voorwaarde. De verwezenlijking van deze voorzieningen geschiedt door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Daarnaast kunnen ook particuliere financieringsinitiatieven voor het realiseren van versnelde infrastructurele voorzieningen rechtstreeks leiden tot contracten met Rijkswaterstaat.

4.5.1 *Onderzoek naar bedrijfslocaties*

In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999 wordt gesteld dat het REB economische groei vertaalt in vraag naar ruimte.⁵⁷ Nadat in de jaren '70 werd geprobeerd om concentratie van met name industriële bedrijven in grote steden door heffingen te ontmoedigen (selectieve investeringsregeling) is na 1982 geprobeerd om door inventarisatie van bedrijfsterreinen en locaties een verbetering van de kwaliteit van deze terreinen te bewerkstelligen door technologische en infrastructurele middelen. Vanaf 1976 verspreidt het Ministerie van Economische Zaken in samenwerking met de Rijksplanologische Dienst en de provinciale Economisch-technologische Instituten de resultaten van enquêtes over de bedrijfsterreinen. In 1990 werd met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hierover een bestuursafpraak gemaakt. Ook werd op provinciaal niveau onderzoek verricht, waarover aan het Ministerie van Economische Zaken werd gerapporteerd, de zogenaamde 'provinciale profielen'. In het RSEB voor de jaren 1991-1995 wordt dit onderzoek planmatig aangekondigd. Het Centraal Bureau voor Statistiek houdt systematisch bericht bij over de kwaliteit van bedrijfsruimten.

De vraagstelling van bepaalde inventarisatieonderzoeken valt samen met problemen waarmee andere ministeries worstelen, zoals bijvoorbeeld de inventarisatie van verontreinigde bodem door het Ministerie van VROM. Daarom wordt tijdens een uitgebreid onderzoek een begeleidingscommissie gevormd, die deze vraagstelling coördineert en terugkoppelt naar degenen die bij de uitkomsten van het onderzoek belang hebben. Zo was de minister betrokken bij een advies inzake objectieve criteria voor de maximaal haalbare bijdragen van bedrijven voor de sanering van de bodem van hun terreinen.

4.5.2 *Doelgroepenbeleid*

Na 1985 is sprake van de inschakeling van andere overheden bij de uitvoering van het ruimtelijk economisch beleid, in het bijzonder als het gaat om de economische voorzieningen en de kwaliteit van bedrijfsterreinen. Dit is veelal een gevolg van reeds eerder gesloten convenanten waarbij afgesproken is het inventariseren van behoeften te coördineren. Het gaat hier niet om integrale structuurplannen, maar om tijdelijke begeleidingsorganen inzake de uitvoering en controle op geregelde plannen. De minister probeert in de vorm van ruimtelijke afspraken en adviezen een permanent bestuurlijk netwerk op te bouwen tussen het rijk, de regio en de marktpartijen.

⁵⁷ Nota *Ruimtelijk Economisch Beleid* (1999) p. 22.

Convenanten zijn niet rechtens afdwingbaar, de uitvoering is immers afhankelijk van democratische politieke besluitvorming. Wel spreken “partijen [...]” elkaar op hun verrichtingen en verplichtingen aan.⁵⁸ De Minister van Economische Zaken heeft in de loop der jaren afspraken gemaakt met verschillende convenantpartners. In 1995 sloot de minister een convenant met het IPO onder de titel Ruimte voor Economische Activiteit, waarin is afgesproken de resultaten te monitoren en extern te evalueren. Doelstelling is de ‘reservering’ van ruimte voor bedrijfsterreinen en voorzieningen in vast te stellen streekplannen en/of provinciale verkeers- en vervoersplannen (PVVP). Feitelijk gaat het hierbij om afspraken waarbij op andere beleidssterreinen, zoals ruimtelijke ordening en milieubeheer, invloed wordt uitgeoefend. In die beleidsterreinen bestaan namelijk wettelijke regelingen (bijvoorbeeld de Wet Ruimtelijke Ordening en Wet Milieubeheer) die planmatige overlegvormen tussen de verschillende overheidsinstellingen bindend voorschrijven.

De doelstellingen van de convenanten hadden tot 2000 vooral bedrijfsterreinen als onderwerp. In 1998 werd tijdens de evaluatie van het IPO-convenant van 1995 besloten om de onderwerpen innovatie en marktwerking als gespreksonderwerp daaraan toe te voegen. Ook sloten het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zich bij dit convenant aan. Het convenant *Samenwerking in de regio*, dat in 2000 het IPO-convenant heeft vervangen, is breder van strekking en omvat het gehele regionaal-economische beleid.

4.5.3 Financiële stimulering in de vorm van bijdragen aan overheidsinstellingen

De Minister van Economische Zaken maakt in zijn nota's inzake het ruimtelijk economisch beleid melding van verschillende bijdrageregelingen ten behoeve van (infra)structurele voorzieningen aan andere overheden. Met betrekking tot het wegverkeer en voorzieningen voor het openbaar vervoer worden deze bijdrageregelingen vastgesteld en uitgevoerd door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

- Krachtens het Besluit uitkering bedrijfsomgeving stedelijke knooppunten Het besluit uitkering bedrijfsomgeving stedelijke knooppunten (besluit BOB, Stb. 1992, 506) wijst dertien stedelijke knooppunten aan, waarvan de gemeentebesturen op grond van een vierjarenplan een uitkering kunnen aanvragen. Deze regeling werd aangekondigd in de beleidsnota *Regio's zonder grenzen* (NREB 1990-1995), maar beperkt zich tot de als zodanig vermelde knooppunten in de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening, deel II. Het besluit is een toepassing van art. 237b van de Gemeentewet (Stb. 1931, 89).

De uitkering kon voor de jaren 1991-1994 door de daartoe aangewezen gemeentebesturen worden aangevraagd. Na een wijziging in 1994 (Stb. 1995, 3) kan dat ook voor het daarop volgende jaar. Deze aanvraag gaat in 1992 gepaard met een meerjarenplan, gericht op de verbetering van het vestigingsklimaat voor nieuwe en reeds gevestigde bedrijven. De regeling is bedoeld voor het realiseren van projecten en daarop betrekking hebbende haalbaarheidsstudies in de sfeer van infrastructuur en andere voorzieningen, speciaal ter wille van internationaal opererende bedrijven. De

⁵⁸ Convenant EZ-IPO-VNG-V&W, “Samenwerking in de regio”, 1999.

gemeente kan deze werkzaamheden zelf uitvoeren of door financiering extern laten verrichten. In 1994 dient een verslag over de uitvoering van dit plan te worden ingediend.

Aan de hand van de plannen en verslagen kan de minister beschikken een subsidie toe te kennen tot een maximum bedrag. Deze subsidie dient nader te worden vastgesteld aan de hand van concreet uitgevoerde projecten of studies. Gedurende de uitkeringsperiode kan de gemeente voorschotten aanvragen, die bij de definitieve vaststelling van het subsidiebedrag kunnen worden verrekend. Het tijdstip waarop een gemeente een definitieve aanvraag tot vaststelling moet hebben ingediend, staat in de voorlopige beschikking.

▪ **Krachtens het Besluit STiREA**

Het Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (STiREA, Stb. 1996, 161, herzien in Stb. 1997, 618) regelt de subsidiering van gemeenten voor de ontsluiting of revitalisering van bedrijfsterreinen. Buiten de stimuleringsregeling vallen voornamelijk kantoren en vestigingen van het midden- en kleinbedrijf. In 2000 wordt deze regeling vervangen door het Tender Investeringsprogramma (TIPP).

▪ **Uitkeringen op basis van het Grotestedenbudget**

Tijdens de formatie van het Kabinet-Kok II werd bijzondere aandacht besteed aan de sociale en economische ontwikkeling van de grote steden. Hiervoor bestaat een Europees budget in de vorm van het subsidieprogramma URBAN. 25 grote steden (tegenwoordig 30) waren aangewezen als onderwerp voor het Grote Stedenbeleid. Hiervoor is een budget uitgetrokken, het zogenaamde Grote Stedenbudget. De 25 grote steden zijn uitgenodigd om vóór 1 november 1999 een stadsvisie en ontwikkelingsprogramma in te dienen op grond waarvan de Ministeries van VROM en Economische Zaken een convenant sluiten ter wille van de ruimtelijke ordening en de economische ontwikkeling. Aan de hand van deze visies sluiten de beide ministers met elke stad een convenant af in de vorm van een meerjarenafspraak. Dit convenant vormt de grondslag voor de projecten die door de ministers mede worden gefinancierd. In het convenant worden afspraken gemaakt over de monitoring van de projecten en de resultaten. De steden hebben zelf de vrijheid de projecten te organiseren en uit te voeren, het rijk toetst voornamelijk op het programma. Er wordt bij deze stimulering onderscheid gemaakt tussen infrastructurele voorzieningen (ISV) en voor 'zachte', meer sociaal-economische programma's en projecten. Onder het laatste verstaat men de zogenaamde 'niet-fysieke' economie, waaronder bijzondere projecten van werkverschaffing, kwaliteitsverbetering of omscholing. Met de uitvoering van dit plan was vanaf 1998 de Staatssecretaris voor het Grotestedenbeleid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden belast.

4.5.4 *Financiële stimulering in de vorm van uitkeringen aan particulieren*

Krachtens ministeriële regelingen

Aan bepaalde categorieën bedrijven wordt voor een project van investering of uitbreiding een premie toegekend. In de regelingen op grond waarvan de premies worden uitgekeerd, zijn de volgende voorwaarden en procedures vastgesteld:

- De aanwijzing van het bureau bij wie de aanvraag moet worden ingediend.;
- De voorwaarden waaraan een project moet voldoen om tot premie-uitkering te komen.
- De voor de aanvraag vereiste gegevens;
- De termijnen waarbinnen het project gerealiseerd moet (kunnen) worden;
- De procedure van toewijzing, voorschot en vaststelling na de voltooiing van het project;
- De wijze waarop het premiebedrag wordt bepaald;
- Het maximum toe te zeggen premiebedrag, eventueel met uitzonderingen op grond waarvan van dit maximum kan worden afgeweken. Deze bedragen kunnen soms per regio verschillen, omdat een stimuleringsregeling op grond van een regionaal beleidsplan kan worden ‘afgebouwd’;⁵⁹
- De wijze waarop het premiebedrag wordt uitgekeerd, ineens of in termijnen, eventueel met voorschot of overeenkomstig de voorwaarden die voor uitkering zijn gesteld. Vastgestelde regelingen kunnen worden gewijzigd door de aanwijzing van nieuwe gebieden waarvoor de premie geldt of gebieden waarvoor de premie niet meer geldt. Er wordt bij deze premies een uitzondering gemaakt voor industriële vestigingen die eigen grond kopen. In dit geval worden bijdragen verstrekt voor de koopsom van de grond, de bouwkosten van het blijvende bedrijfsgebouw en de aanschaf van machinerieën en andere productiemiddelen;
- Industriële vestigingen die erfpacht betalen. In dit geval worden bijdragen geleverd voor betaling van de erfpacht;
- Gemeentelijke industriële bouwondernemingen.

Krachtens het Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (BSRI)

Het betreft de uitvoering van stimuleringsbesluiten die krachtens de Kaderwet Verstrekking Financiële Middelen EZ, de Kaderwet Specifieke Uitkeringen EZ en de Kaderwet EZ-subsidies tot stand zijn gekomen voor het regionaal-economisch (ruimtelijk-economisch) beleid. De reden voor deze verplichting is dat voor uitvaardiging van deze regelingen advies bij de Raad van State moet worden aangevraagd en eventuele parlementaire controle mogelijk is. Buiten deze AMvB's om mag door de Minister van Economische Zaken geen financiële bijdragen aan ondernemingen worden verstrekt.

Het Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (BSRI) is een nadere uitwerking van de IPR en wordt volgens de Nota van Toelichting beschouwd als een voortzetting van bestaand beleid. In het besluit is de subsidieverstrekking op basis van de IPR vastgelegd. De subsidieverstrekkingsdienen aan de Europese Commissie ter goedkeuring te worden aangemeld en kunnen door de commissie worden afgekeurd. Een toewijzende beschikking op de aanvraag van een particulier bevat in ieder geval: het projectplan, de geraamde projectkosten, het subsidiepercentage, het maximale subsidiebedrag en de omvang van de capaciteit c.q. het aantal werknemers dat nodig is voor een uitbreidingsubsidie. De toezegging van de subsidie moet gevolgd worden door aanvang

⁵⁹ Ook kunnen voor andere voorwaarden maxima of minima worden vastgesteld. Deze basisvoorwaarden worden medegedeeld in de Staatscourant.

van het project, dat slechts mag worden vertraagd of gewijzigd na toestemming van de minister. De subsidie bedraagt 20% van de subsidieabele kosten bij vestiging of uitbreiding binnen vijf jaar na de vestiging en 15% bij uitbreiding na vijf jaar. De subsidie is gebonden aan een maximum investeringsbedrag van 18 miljoen gulden voor de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Bij projecten die van bijzonder belang voor de regionaal-economische ontwikkeling zijn, kan de minister een hoger bedrag toezeggen. Het rijk subsidieert projecten van boven de 10 miljoen rechtstreeks en projecten onder de 10 miljoen dienen uit aan de provincies Groningen, Friesland en Drenthe toegekende budgets te worden bekostigd. Voor projecten in Twente en delen van Zuid-Limburg kan de minister een nader te bepalen bedrag toezeggen. Dit is, aldus de Nota van Toelichting, een “aangescherpte subsidieregeling”, die van jaar op jaar opnieuw zou worden bezien.

De subsidie kan worden toegekend voor investeringen voor vernieuwing van een bedrijf, zoals bijvoorbeeld bij een wijzigingsproject, waarbij het product of productieproces fundamenteel wordt gewijzigd. De aanvrager dient tussen een jaar en achttien maanden na voltooiing van het project een definitieve subsidieaanvraag in, die door de minister wordt vastgesteld. Voor de definitieve vaststelling van de aanvraag of de controle of de afwikkeling dient de aanvrager een deugdelijke administratie bij te houden van de kosten en de vastgestelde arbeidstijd. Op de vastgestelde subsidie kan de minister, op aanvraag, een voorschot vertrekken. De regionale ontwikkelingsmaatschappijen kunnen bij deze aanvragen bemiddelend optreden en worden door de minister als voorlichtingspunten aanbevolen.

4.5.5 *Speciale budgettaire voorzieningen*

De hier beschreven voorzieningen zijn speciale reserveringen voor uitgaven ter verbetering van de economische structuur, die onder meer voortkomen uit inkomsten van het rijk. Hiervoor zijn bij wet speciale fondsen in het leven geroepen, waarvan inkomsten en uitgaven afzonderlijk worden beheerd en door de Staten-Generaal worden goedgekeurd. Deze beheershandelingen zijn gegrondvest op art. 2a van de bestaande Comptabiliteitswet.⁶⁰ De instelling van aparte fondsen stelt het rijk in staat om met goedkeuring van het parlement niet-fiscale inkomsten te beheren en reserveringen te treffen voor voorzieningen op langere termijn. De handelingen die in dit rapport worden beschreven betreffen de inhoudelijke voorbereiding van de begrotingsposten.

De betrokken fondsen zijn:

- Het gemeentefonds;
- Het Aardgasbatenfonds, vanaf 1993 genaamd Fonds Economische Structuurversterking.

Daarnaast zijn in het verleden in bijzonders situaties incidenteel rechtstreeks garanties door het rijk verstrekt of kredieten verleend. Deze mogelijkheid wordt vastgesteld in de begrotingswetgeving voor de dan geldende jaren. Indien de kredietverlening of garantstelling leidt tot betalingsverplichtingen, wordt dit in de lopende begrotingen

⁶⁰ Handelingen met betrekking tot de instelling en begroting van deze fondsen worden beschreven en gewaardeerd in het onderzoek en het onderhoud van de documenten die betrekking hebben op de vaststelling van de Rijksbegroting: PIVOT-rapport nr. 15, *Per slot van rijksrekening*.

vastgesteld. Een voorbeeld van een dergelijke garantstelling is de steunverlening aan Zuid-Limburg ten tijde van de mijnsluitingen in 1965-1966.⁶¹

Aanvullende steun aan door het rijk ingestelde fondsen ten behoeve van gemeenten Van 1981 tot 1989 leverde het Ministerie van Economische Zaken bijdragen aan het Gemeentefonds met het doel infrastructurele verbeteringen te bewerkstelligen voor het bedrijfsleven.⁶² Deze bijdragen waren bedoeld ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid voor infrastructurele voorzieningen. Ook werden bijdragen geleverd voor infrastructurele fondsen voor (grote) steden die op wettelijke grondslag zijn ingesteld door het Ministerie van VROM ter verbetering van de volkshuisvesting. De intrekking van de wet SIR paste eveneens in dit beleidskader. De voorzieningen werden in 1991 nader geregeld door de instelling van een afzonderlijk Aardgasbatenfonds dat in economische structuurversterking moest voorzien. Hiervan werd in 1992 de eerste begroting vastgesteld.

4.5.6 *Het Fonds Economische Structuurversterking*

Met behulp van een begrotingsfonds (Comptabiliteitswet 1976, art. 2, lid 1) heeft het kabinet de mogelijkheid om bepaalde middelen apart te zetten voor de financiering van investeringsprojecten van nationaal belang die de economische structuur versterken. Op 22 oktober 1991 is besloten dat 60% van de additionele opbrengst van het aardgas als voeding zou worden gebruikt voor het Fonds Economische Structuurversterking (FES), het voormalige Aardgasbatenfonds.

In het voorjaar van 1993 is, tegen de achtergrond van de urgentie van investeringen ter versterking van de economische structuur, besloten tot een extra investeringsimpuls. Er was voor gekozen deze investeringen via het fonds tot stand te laten komen. In eerste instantie ging het hierbij alleen om aardgasbaten. Inzet was een bedrag van 5 miljard gulden in de jaren 1994 tot en met 1998.⁶³ Omdat de dekking van de investeringsimpuls ook andere inkomsten uit staatsdeelneming omvatte dan ontvangsten uit aardgas, stelde de regering voor de voeding van het fonds te verbreden en de naam van het fonds te veranderen in Fonds Economische Structuurversterking. Het fonds is uiteindelijk bij wet ingesteld en wordt thans beheerd door de Ministeries van Economische Zaken en Financiën.⁶⁴ In de wet werd de mogelijkheid geopend om de ontvangsten uit de vervreemding van andere vermogensbestanddelen van het rijk aan het fonds toe te voegen. De nieuwe naam sluit aan op het doel van het fonds, het apart zetten van middelen voor de financiering van investeringsprojecten die de ruimtelijke economische structuur versterken.⁶⁵ Het FES is een 'verdeelfonds', dat bijdragen doet aan de departementale begrotingen ten behoeve van specifieke projecten. Het beheer van het fonds wordt verantwoord door de indiening van een jaarlijkse begroting. De wet trad met terugwerkende kracht in werking vanaf 1 januari 1993.

⁶¹ Beschreven in PIVOT-rapport 83, *Energiedelfstoffen*.

⁶² Ministerie van Economische Zaken, Regio's zonder grenzen, 1991.

⁶³ Voorjaarsnota 1993, Kamerstukken II 1992/1993, 23 100 nr. 1.

⁶⁴ Stb. 1996, 51,52.

⁶⁵ Wet Aardgasbatenfonds, MvA, kamerstuknummer 23002 005.

Uit het Fonds Economische Structuurversterking kunnen bijdragen worden verstrekt voor de uitvoering van investeringsprojecten van nationaal belang, die bedoeld zijn om de economische structuur te versterken. In de wet worden de volgende terreinen vermeld: verkeer en vervoer, technologische kennis, bodemsanering voor het vervoer en voor bouwprojecten in de binnensteden en voorzieningen in de stedelijke hoofdstructuur.⁶⁶

Aanvragen voor de reservering voor een project “van nationaal belang waarmee beoogd wordt de economische structuur te versterken” worden door het Ministerie van Economische Zaken getoetst op het investeringskarakter en op de effecten op de versterking van de nationale economische structuur. Daarnaast toetst het ministerie van Financiën de budgettaire inpasbaarheid. Over de bestemming van de bedragen wordt nader geadviseerd door een Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking (ICES), bestaande uit ambtenaren van de Ministeries van Economische Zaken, VROM, V&W en LNV. De ICES treedt meer op de voorgrond door haar eigen adviezen aan het kabinet. Periodiek stelt zij een brief op aan de Staten-Generaal, waarin zij investeringsmaatregelen op langere termijn, zogenaamde indicatieve beleidspakketten ofwel ‘ICES-maatregelen’ voorstelt.⁶⁷ Deze voorstellen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- bereikbaarheid (verkeer en vervoer);
- vitaliteit van de grote steden (met name het bedrijfsleven);
- ruimtelijk economisch beleid;
- oplossing van milieuproblemen (met name bodemsanering en CO₂-broeikasgassen);
- kennisvernieuwing (technologie en telecommunicatie).

De ICES oefent invloed uit op de politieke discussies op verschillende beleidsterreinen: zo levert zij een bijdrage aan toekomstige nota’s op het gebied van ruimtelijke ordening. Het voorzitterschap en het secretariaat van de commissie berusten bij het Ministerie van Economische Zaken.

4.5.7 *Advisering en voorlichting*

Het Ministerie van Economische Zaken is in ieder geval vanaf de aanvaarding van de NREB over 1996-2000 begonnen met het geven van informatie aan andere overheden met betrekking tot de kwaliteit van beleidsterreinen. Het ministerie bemiddelt derhalve bij aanbevelingen van (verbeterde) bedrijfsterreinen in de vorm van ‘benchmarking’, een registratiesysteem van lokaal beleid inzake bedrijfsterreinen in een nationaal en internationaal kader. Daarnaast geeft zij systematisch advies aan lagere overheden op het gebied van verbetering van het ondernemingsklimaat. Op deze manier draagt ze bij aan de argumentering voor voorgenomen infrastructurele voorzieningen in bestemmingsplannen, in situaties van inspraak bij aanvragen voor milieuvergunningen en andere situaties waarbij de vaststelling van het economische belang bij een belangenafweging voor een besluitvorming op ruimtelijk gebied nodig is. Bijzondere thema’s waaraan in dit verband speciale aandacht wordt besteed zijn:

⁶⁶ Wet Aardgasbatenfonds, art. 3.

⁶⁷ HdTK, rubriek 25 017

- Het MDW-project *Stad en Regels*, waarbij de minister⁶⁸ adviseert over de mogelijkheden tot verbetering van het ondernemingsklimaat door deregulering.
- Samenwerkingsprojecten op het gebied van bodemsanering op bedrijfsterreinen door de zogenaamde BOSOM-aanpak (Bodemsanering Ontwikkeling en Marktwerking), waarbij de toepassing van saneringsvoorschriften ingevolge de wet Bodembescherming samengaat met kwaliteitsverbetering van het bedrijfsterrein.

De rijksconsulenten en regionale kantoren, veelal gevestigd op dezelfde standplaatsen als de Kamers van Koophandel ter plaatse, wisselen hierbij informatie uit met het Ministerie van Economische Zaken.

4.5.8 *Bijstand bij uitvoering van wettelijke voorschriften van andere beleidsinstanties*

Het Ministerie van Economische Zaken houdt zich bezig met uitvoeringswerkzaamheden van wettelijke voorschriften door andere overheidsinstellingen in het belang van het regionaal-economisch beleid. Dit rapport behandelt met name bevoegdheden in het kader van de Woningwet en de Milieu- of Hinderwetgeving, waarbij ook veiligheidsvoorschriften betrokken kunnen zijn. Vaak gaat het om verplichtingen die door andere overheden dan het rijk aan bedrijven worden opgelegd. Zo heeft de provincie de bevoegdheid om te gelasten tot bodemsanering of tot het verstrekken van belangrijke milieuvergunningen. De gemeente heeft in de regel de bevoegdheid vergunningen te verstrekken voor de vestiging van bedrijven in de vorm van bouwvergunningen en milieuvergunningen.

Bijna altijd kan een bouwvergunning voor een bedrijf slechts worden verleend op basis van een vooraf vastgesteld bestemmingsplan, waarbij bepaalde terreinen voor bedrijven worden aangewezen. In alle gevallen zijn aan deze vergunningen regels en voorwaarden verbonden. De handelingen die in dit rapport worden beschreven betreffen interventies van het Ministerie van Economische Zaken bij de uitvoering van deze regels. Vaak gaat het om de voorbereiding van een beschikking waarbij het ministerie advies verleent in de fase van een inspraakprocedure. In enkel geval gaat het om beslissingen die moeten worden genomen op grond van belangenafwegingen vanuit verschillende beleidsterreinen.⁶⁹

⁶⁸ Vanaf 1998, in samenwerking met de minister, belast met het Grotestedenbeleid.

⁶⁹ In het PIVOT-rapport nr. 120, *Ruimtelijke Ordening* is vermeld dat de Minister van Economische Zaken vanaf 1986 de bevoegdheid heeft om bij een andere overheidsinstelling het verzoek in te dienen om de noodzakelijke toestemmingsbeschikkingen te geven voor een project van bovengemeentelijk belang (art. 41.1 WRO). Dit betreft overigens niet alleen het regionaal-economisch beleid, maar ook infrastructurele voorzieningen met betrekking tot energiewinning of –transport (buisleidingen e.d.). Deze bevoegdheid kan worden toegepast, wanneer zonder ingrijpen een zogenaamde Nimby-situatie (*not in my backyard*) dreigt te ontstaan, omdat andere overheden elk in hun eigen (bestemmings-)plan de door het Rijk noodzakelijk geachte voorzieningen willen weren. Indien de minister een dergelijk verzoek indient of anderszins invloed uitoefent op het gebied van bestemmingsplannen, kan hij aan de desbetreffende gemeente een vergoeding toekennen. Als voorwaarde geldt dat door zijn optreden kosten zijn ontstaan die redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de gemeente behoren te blijven. Vanaf 1986 is deze mogelijkheid vastgelegd in de WRO (art. 31a 3 en art. 31 b. 2). De handelingen staan beschreven in het PIVOT-rapport nr. 120, *Ruimtelijke Ordening*. Bij de onderhandelingen over deze problemen zijn de rijksconsulenten werkzaam, die vanaf 1997 deel uitmaken van de zogenaamde regionaal-economische kantoren. Deze consulenten zijn door hun formele

4.6 Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) werd in 1975 opgericht als een van de Europese structuurfondsen. Andere fondsen zijn het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Europees Fonds [voor landbouwzaken]. Het EFRO heeft tot doel de ontwikkeling te stimuleren van regionale gebieden in de Europese Economische Gemeenschap. De bijdragen zijn in overeenstemming met de preambule van het EG-verdrag, waarin wordt gestreefd naar de “harmonische ontwikkeling door verschil in achterstand van de minder begunstigde gebieden te verminderen.” Op grond van deze preambule verstrekte het EFRO subsidie aan aanvragende lidstaten. Voor de ontwikkeling heeft de Europese Commissie aan de hand van verordeningen verschillende motivaties geformuleerd:

- Ontwikkeling, op grond van door criteria geformeerde doelstellingen, tot het inhalen van achterstanden (doelstellingssubsidie⁷⁰). Deze doelstellingen worden per verordening van de Europese Commissie vastgesteld en periodiek herzien.
- Ontwikkeling, op grond van bijzondere initiatieven van communautair belang, van met name grensoverschrijvende initiatieven.⁷⁰ Deze initiatieven worden door de EC-secretaris, belast met het EFRO, in een mededeling afgekondigd met een daarbij aangekondigde geldigheidstermijn.

Het grootste deel van de doelstellingssubsidie ging van 1975 tot 1985 naar Italië en Ierland en later naar de nieuwe lidstaten Griekenland, Portugal en Spanje. Dat neemt niet weg dat ook Nederland van dit fonds heeft geprofiteerd. De Europese steun ging vooral naar infrastructuurprojecten. Er zijn gelden gegaan naar Oost-Groningen, Zuidoost-Drenthe, Noord-Friesland, de Oostelijke mijnstreek en Flevoland. In 1984 startte de EFRO bij wijze van proef met een communautair programma voor regionale ontwikkeling.⁷¹ Op grond van dit experiment werd aan alle lidstaten een minimum aan bijstand toegekend waaruit op basis van aanvragen kon worden geput. Omdat de tenuitvoerlegging van deze indertijd gestarte projecten een lange doorlooptijd kenden, zijn zij ook in latere plannings opgenomen.

In 1987 kreeg de rol voor de Europese steunverlening aan regionale achterstandsgebieden rechtsgrond door de toevoeging van art. 130 AE in het toenmalige EG-verdrag, waarin ook het EFRO wordt genoemd.⁷² In 1988 werd een nieuwe EU-verordening (88, no. 2052) door de Raad vastgesteld. De lijst van door de EC te ondersteunen projecten, op

deelname aan bestemmingsplancommissies en provinciale planologische commissies betrokken bij onderhandelingen van het ministerie op regionaal terrein.

Handelingen waarbij de minister zelf is betrokken bij de uitvoering van voorschriften als zorgdrager voor een overheidsonderneming komen in dit onderzoek niet in beschouwing. Hiervoor bestaan regels in de Mijnwet en daaraan gekoppelde regels in de milieuwetgeving. Voor de controle is het Staatstoezicht op de Mijnen belast. Deze handelingen staan uitvoerig beschreven in PIVOT-rapport 83 inzake energiedelfstoffen.

⁷⁰ EFRO-verordeningen, art. 10.

⁷¹ Verordening EG-raad 1787/84 Pb. 1984, L169.

⁷² Deze herziening van het verdrag staat bekend als de Europese Akte, Pb. 1987, L 169.

grond van doelstellingen en initiatieven, werd voortaan eenparig door de Raad van Ministers samengesteld. Voor de doelstellingssubsidie werden achterstandscriteria opgesteld waaraan te ontwikkelen regio's moesten voldoen als zij in aanmerking wilden komen; de zogenaamde regioselectie. Voor grensoverschrijdende initiatieven werden aparte communautaire fondsen ingesteld die eveneens door het EFRO werden beheerd.

4.6.1 *Vaststellen van EFRO-projecten*

Naast het Besluit Co-financiering EFRO-programma's bestaan daarmee in verband staande subsidieregelingen. Het betreft de procedure tot vaststelling van Europese bijdragen aan Nederlandse regionale projecten door de Europese structuurfondsen. De bijdragen worden bepaald door:

- De bedragen die op grond van onderhandelingen van Nederlandse ministers met hun collegae worden vastgesteld voor ondersteuning van regionale projecten. Van belang voor de laatste toewijzing is de in 1999 vastgestelde Agenda 2000 door de Europese "top van Berlijn" waarbij met name de bijdragen van de lidstaten aan de Europese Unie aan de orde waren;⁷³
- De criteria op grond van Europese verordeningen waarop te ondersteunen regio's worden geselecteerd. De uiteindelijke interpretatie van deze regioselectie in het Communautair Bestek wordt mede bepaald door het bedrag dat op andere gronden aan de lidstaten is toegewezen;
- De plannen die aan de hand van deze criteria op voordracht van de lidstaten door de Europese commissie worden vastgesteld.

De vaststelling van de plannen geschiedt in onderling overleg met de regio's, waarbij de provinciale organen van de te stimuleren regio's als verantwoordelijke instantie opereren. De financiële ondersteuning wordt vanaf 1990 in eerste instantie in de provinciale organen aan de belanghebbende aanvragers uitgekeerd. Gedeputeerde Staten heeft de bevoegdheid om de instantie aan te wijzen bij wie de subsidie moet worden aangevraagd. Indien het project het grondgebied van een provincie overschrijdt, geschiedt deze subsidieverlening door middel van een samenwerkingsverband en soms waren de ROM's of instanties als Senter en Syntem hiervoor aangewezen. Daarnaast richten de provincie zelf bureau's op die de uitvoering van diverse stimuleringsregelingen in hun takenpakket hebben, zoals bijvoorbeeld Mecon, Eurodek en Stimulis. Over de uitvoering van deze projecten leggen Gedeputeerde Staten jaarlijks verantwoording af bij de Europese Commissie.

In Nederland werden de doelstellingssubsidies en de initiatiefstimulerings van het EFRO versterkt door de toezegging van een aanvullende financieringsregeling van de Minister van Economische Zaken. Deze subsidie heeft een wettelijk karakter gekregen door de totstandkoming van besluiten in het kader van de Kaderwet specifieke uitkeringen EZ. De middelen uit de Structuurfondsen worden toegekend per programmeringsperiode, vastgesteld in het Communautair Bestek (CB) of het Enig Programmeringsdocument (EPD). De vorige programmeringsperioden waren CB 1987-1993 en EPD 1994 – 1999, de huidige periode loopt van 2000 tot 2006. Het Besluit Co-

⁷³ Een uitgebreid onderzoek naar de betrekkingen van de minister met de organen van de Europese Unie geschiedt in het kader van PIVOT-rapport nr. 145, Buitenlandse Economische Betrekkingen.

financiering EFRO-programma's heeft betrekking op doelstellingsubsidies waarover in de periode 1994-1999 een beslissing werd genomen.

Het CB en het EPD hadden vijf doelstellingen, waarvan de tweede was: 'de omschakeling van de regio's grensgebieden of deelregio's, die zwaar door de achteruitgang van de industrie worden getroffen'. Voor Nederland waren dit Oost-Groningen en Oost-Drenthe, Twente en Zuidoost-Limburg. In het EPD kwamen daarbij ook Arnhem-Nijmegen en Zuidoost-Brabant. Hiervoor worden door het EFRO criteria opgesteld. Het EFRO-programma 2000-2005 kent de volgende nieuwe doelstellingen:

- De ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand (135,9 miljard euro);
Formeel is dit doel niet van toepassing op Nederland, maar de voorzieningen die zijn bestemd voor Flevoland worden 'afgebouwd';
- De economische en sociale omschakeling van gebieden die in structurele moeilijkheden verkeren (22,5 miljard euro);
Formeel is dit doel niet van toepassing op Nederland, maar er wordt voorzien in de uitvoering van reeds goedgekeurde oudere projecten, waarvan de doorlooptijd langer is dan de afgelopen planningstermijnen;
- De aanpassing en de modernisering van het beleid en het bestel op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid (24,05 miljard euro), voornamelijk ten laste van het ESF;

Verder krijgen alle kustgebieden die niet in aanmerking komen voor de eerste doelstelling financiële bijstand uit het FIOV voor nationale programma's voor de aanpassing van de visserijstructuur (1,106 miljard euro).

Daarnaast is EZ betrokken bij het af te bouwen initiatiefproject URBAN, dat de sanering van probleemwijken in steden betreft. De Minister van Economische Zaken is, samen met de Minister van Binnenlandse Zaken, bij de onderhandelingen betrokken om bijvoorbeeld de belangen van het MKB te behartigen.

4.6.2 *Subsidietoekenning aan EFRO-projecten*

Vanaf 1975 geschiedde de toekenning van subsidie door de EFRO als een ad-hoc subsidie op aanvraag. In 1984 had de EG daarvoor aan Nederland een budget toegekend. De projecten, gebaseerd op de toezeggingen in 1984, waren nog niet afgerond toen in 1988 (en daarna) nieuwe voorwaarden werden vastgesteld. In de daarop volgende planperiodes mochten op grond van de regeling van 1984 nog subsidies worden aangevraagd. De bevoegdheid om subsidies uit te keren en nader te regelen werd aan de ROM's en organen van andere overheden overgelaten.

De in 1988 aanvaarde Hervormingsverordening en de Coördinatieverordening voorzagen erin dat de lidstaten een autoriteit aanwezen, die uiteindelijk de subsidies, zoals vastgesteld in de communautaire bestekken, uitkeerde en de nadere voorwaarden vaststelde. Deze bevoegdheid berust volgens het Ministerie van Economische Zaken bij

de betrokken provincies.⁷⁴ De minister heeft namelijk met enkele provincies bestuursovereenkomsten gesloten op grond waarvan de provincie verantwoordelijk is voor de regeling van subsidies in het kader van EFRO-programma's. De provincies wijzen hierbij subsidietoekennende en controlerende organen aan. Per begunstigde regio bestaan er daarom afzonderlijke regelingen:

- In Gelderland en Noord-Brabant worden regelingen per provinciale verordening vastgesteld;
- In Limburg is een publiek-privaatrechtelijke stichting Maatschappij voor Arbeid en Economie (Maecon) daarvoor gecontracteerd;
- Groningen en Drenthe hebben een samenwerkingsverband, dat samenwerkt met de Noordelijke Contactcommissie (NCC).

Bij de besluitvoering inzake de subsidies zijn ook de Comités van Toezicht (CvT) betrokken, die ingevolge Europese verordeningen voor elke regio dienen te worden ingesteld. Daarvan voert Gedeputeerde Staten van de provincies het voorzitterschap en het secretariaat. De Minister van Economische Zaken heeft met de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zitting in deze comités. De werkzaamheden van het CvT zijn omschreven in de Hervormingsverordening en de Coördinatieverordening van de Europese Raad. Het CvT fiatteert alle projectvoorstellen waarbij Europese middelen worden ingezet. Voor 1995 waren deze CvT's ook zelf bevoegd om subsidieaanvragen vast te stellen.

4.6.3 Toezicht en controle op de subsidietoekenning

Voor het toezicht op de financiering van EFRO-projecten opereert binnen de Europese Unie het CvT van de EFRO voor de lidstaten, waarin de Europese commissaris voor de Structuurfondsen, de Europese Investeringsbank, de minister van Sociale Zaken en de minister van Economische Zaken zitting hebben voor programmapunten die onder hun competentie vallen. Het Comité van Toezicht bestaat onder andere uit een Raadgevend Comité, dat de Europese Commissie adviseert bij de toewijzing en uitvoering van subsidies.⁷⁵ Indien de commissie een beslissing neemt, dient zij het advies van het Raadgevend Comité in overweging te nemen.

Formeel kunnen de lidstaten door de EU worden aangesproken op tekorten en kunnen die worden teruggevorderd. De minister is op verzoek van de Europese Commissie verantwoording schuldig over:

- Onregelmatigheden bij de uitkeringen van subsidies.⁷⁶ Hierover moet EZ periodiek rapporteren aan de fraudebestrijdings-unit UCLAF, die belast is met de bestrijding van economische delicten op communautair niveau.
- Informatie op grond van de financiële controle door de EC.⁷⁷ Als deelnemer in de CvT van de door de EG erkende regio's fiatteert de minister mede de subsidietoekenning aan een vastgesteld project.

⁷⁴ Comijs (1998) Voor een deel is de subsidie-uitkering gegrond op provinciale regelgeving (Brabant, Gelderland), deels echter ook door bestuursovereenkomsten in de vorm van gemeenschappelijke regelingen tussen provincies (Groningen, Drenthe) of gemeenten (Zuidoost Limburg).

⁷⁵ Hervormingsverordening, art 17

⁷⁶ Verordening 1681/94.

⁷⁷ Verordening 2064/97.

De minister van Economische Zaken controleert of de toegekende gelden daadwerkelijk, rechtmatig en doelmatig worden besteed. De controle is mede ter wille van de onderbouwing van toekomstige subsidieaanvragen van belang. De verantwoording van deze gelden ligt uiteindelijk bij de Minister van Economische Zaken, maar wordt in eerste instantie door Gedeputeerde Staten gedaan, die zijn jaarverslagen rechtstreeks naar de Europese Commissie stuurt. Omdat de minister formeel aansprakelijk is, kan de EC aan de minister nadere inlichtingen verzoeken met betrekking tot de doelmatige besteding van reeds door het EFRO verstrekte gelden.

4.6.4 *EZ-bijdragen voor EFRO-projecten en tijdelijke communautaire initiatieven*

De hier beschreven subsidies betreffen de co-financiering van projecten van het EFRO. De subsidie voor doelstellingsprojecten is bedoeld ter ondersteuning van de uitvoering van een door de desbetreffende regio's opgesteld programma, dat in samenwerking met de EC is opgesteld en door de EC goedgekeurd. Voor de opstelling van deze programma's kunnen door de EC richtsnoeren worden opgezet. De minister levert een bijdrage aan Gedeputeerde Staten, die eerstverantwoordelijke is voor het beheer van de uit te keren subsidies aan belanghebbenden. Omdat op grond van Europese regelgeving al subsidie-afspraken hebben bestaan die door Nederlandse regelingen op grond van de in 1991 vastgestelde kaderwetten zijn gecodificeerd, hebben deze EZ-subsidies ook betrekking op eerdere afspraken.

Onder de communautaire initiatieven bevinden zich objecten die onder het beleidsterrein van andere ministeries vallen. Zo is het Ministerie van VROM betrokken bij de uitvoering van projecten met betrekking tot de ontwikkeling van grote binnensteden binnen de EEG zoals het project URBAN, dat na 1998 is komen te vallen onder de zorg van de minister die belast is met het Grotestedenbeleid. Ook het in 1991 gestarte communautaire initiatief Interreg is een goed voorbeeld van zo'n project. De subsidies kunnen door bedrijven rechtstreeks bij de Europese Commissie worden aangevraagd. Soms functioneren de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen, voorzover zij zich hebben aanbevolen als doorgeefluik of bemiddelaar bij de verschillende subsidiekanalen. De minister is mede bij de vaststelling betrokken als deelnemer van een stuurgroep in de desbetreffende projecten. De regelingen zijn eindig en hebben betrekking op projecten die in 2000 aflopen.

4.6.5 *EZ-subsidies in het kader van het initiatief Interreg*

Het initiatief Interreg werd door het Europees Structuurfonds aangekondigd als een subsidieregeling in het kader van art. 10 van de Hervormingsverordening van 1988. Deze subsidies zijn bedoeld voor grensoverschrijdende economische en andere samenwerkingsverbanden die tussen de lidstaten van de EEG zijn gevormd. Voor Nederland zijn dat de Euregio's. Euregio's zijn samenwerkingsverbanden tussen gemeenten in de Nederlandse, Duitse en Belgische grensgebieden. De euregio's zijn:

- Eems-Dollard Regio (Groningen);
- Euregio Rijn-Ems-IJssel (Enschede, Gronau);
- Euregio Rijn-Waal (Arnhem, Nijmegen, Kleef);
- Euregio Rijn-Maas Noord (Venlo, Vierssen, Mönchengladbach);

- Euregio Maas-Rijn (Maastricht, Luik, Aken);
- Euregio Benelux Middengebied (provincie Noord-Brabant, Antwerpen);
- Euregio Scheldemond (provincies Zeeland, West- en Oost-Vlaanderen).

In de Euregiogebieden maken de gemeenten gezamenlijke afspraken om hun beleids- en uitvoeringsbeslissingen op bestuurlijk en sociaal-economisch terrein op elkaar af te stemmen. De initiatieven en de samenwerkingsverbanden gaan in beginsel uit van de gemeentebesturen, maar in de contactorganen zijn ook de provinciale organen van Nederland en België en de landsregelingen van de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen betrokken. Bij het overleg zijn van Nederlandse zijde gewoonlijk in meer of mindere mate naast de regionale besturen de volgende actoren vertegenwoordigd:

- Vertegenwoordigers van Werkgevers- en Werknemersorganisaties;
- Kamers van Koophandel;
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen en de Innovatiecentra.

De Nederlandse secretarissen van de grensregio's voeren een gezamenlijk beraad met het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Binnenlandse Zaken in de vorm van het zogenaamde Arnhem-overleg. Samen met gelijksoortige organen in de Duitse deelstaten voeren deze partners een gezamenlijk beraad in het zogenaamde Arnhem-Dusseldorf-overleg. De Euregio's met Duitsland hebben een wettelijke basis gekregen door het Verdrag van Grensoverschrijdende Samenwerking tussen Nederland en Duitsland van 22 mei 1991. Volgens de bepalingen van art. 7 in dit verdrag kunnen gemeenschappelijke organen of openbare lichamen van deze Euregio's worden gevormd, maar deze functioneren voornamelijk als "platform zonder eigen rechtspersoonlijkheid". Zij kunnen geen bindende regelingen treffen, noch ten opzichte van derden noch ten aanzien van aangesloten bestuursorganen. De reden is dat voornamelijk de binnenlandse bestuurlijke bevoegdheden van de verschillende organen in de desbetreffende landen niet zijn geharmoniseerd.⁷⁸ Wel kunnen deze organen door aanbevelingen de regionale en plaatselijke besturen beïnvloeden. Een belangrijk middel ter feitelijke stimulering van de samenlevingsverbanden is subsidiëring.

In 1990 stelde de Europese Commissie een communautair initiatief voor het EFRO vast onder de naam Interreg.⁷⁹ Interreg voorziet in een subsidieregeling, waarbij grensoverschrijdende initiatieven door de EU worden gesubsidieerd, mits zij voldoen aan de criteria 1, 2 of 5b van de EFRO-normen en mits ze door de lidstaten nader worden aangewezen voor co-financiering. De subsidie wordt verstrekt aan de hand van door de grensregio's opgestelde programma's. De bedoeling hiervan is dat samenwerkende organen van de participerende grensprovincies hierbij voorstellen doen. De programma's worden door de Europese Commissie goedgekeurd. Een voorwaarde is dat de aanvrager voldoet aan de regelingen zoals die door de EC in de goedkeuringsbeschikking zijn vastgelegd. De Euregio's toetsen de aanvraag in samenwerking met het door de regeling aangewezen toezicht. Bij dit toezicht is ook de Minister van Economische Zaken

⁷⁸ Zo zijn in Duitsland de Kamers van Koophandel geen publiekrechtelijke organen en hebben de Landsregeringen en Kreisbesturen andere bevoegdheden dan onze provincies.

⁷⁹ In de vorm van een bekendmaking: Mededeling C 90, 1562/3, Pb. EG C215.

betrokken. De projecten worden uiteindelijk gefinancierd door de EC, de besturen van de samenwerkingsverbanden van het te subsidiëren project (bijvoorbeeld gemeenten, Kamers van Koophandel, universiteiten of een consortium) en de regeringen van de grensstaten (voor Duitsland zijn dat de deelstaten). Voor het subsidiebeleid is in Nederland in eerste instantie Gedeputeerde Staten van de desbetreffende provincie verantwoordelijk.

Op grond van het Besluit Uitkeringen Interreg 1993/1994, dat voor twee jaar gold, en de daarop volgende regeling Interreg II (Stcrt. 1995, 246) kan de minister op aanvraag subsidie verlenen voor grensoverschrijdende projecten in de Euregio's. Deze projecten moeten passen in operationele programma's, die door de lidstaten ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden voorgelegd en zij moeten ook door de EC worden gesubsidieerd. Dit betekent niet in dat Europese subsidie automatisch leidt tot EZ-subsidie, omdat dat budgetafhankelijk is. De subsidies van de Minister van Economische Zaken worden vastgesteld aan de hand van een jaarlijks plafond. De subsidies worden uitgekeerd aan aanvragers via de aangewezen Euregio-bureaus of EURES-IGA (European Employment Services voor investeringen van grensoverschrijdende activiteiten). De afwikkeling geschiedt via de banken die door de EC voor de uitvoering van Euregio-werken zijn aangewezen. De programma's van de verschillende Euregio's worden in thema's ingedeeld. In de eerste subsidieperiode waren dat:

- Netwerkorganisatie, Informatie-uitwisseling en Communicatie;
- Verkeer, Transport en Infrastructuur;
- Toerisme en Recreatie;
- Onderwijs en Arbeidsmarkt;
- Milieu en Landbouw;
- Innovatie en Technologietransfer ;
- Onderzoek en Projectmanagement.

De ingediende projecten moeten in de bovengenoemde thema's passen. Verder moeten ze aan bepaalde criteria voldoen, zoals het beschikken over een grensoverschrijdend karakter met positieve effecten aan beide zijden van de grens. De programma's en projecten worden door de Europese Commissie goedgekeurd en vastgesteld. De EU-gelden worden rechtstreeks uitgekeerd aan de subsidieverstrekende organen.

De subsidies worden toegekend aan Gedeputeerde Staten van de bij een Euregio betrokken provincie. De minister heeft zitting in een Commissie van Toezicht van een Interreg-project, waarbij hij overleg voert met zijn collegae en de regionale grensorganen van de daarbij betrokken landen. Dit toezicht is, voorzover het de samenwerking met Duitsland betreft, geregeld in art. 9 van het verdrag van 1991. Voor het toezichtregime is het recht van het land waar het gemeenschappelijk orgaan is gevestigd, bepalend.

5 Kamers van koophandel en Fabrieken

De Kamers van Koophandel zijn sinds 1963 in de wetgeving omschreven als “organen ter behartiging van de belangen van handel, industrie, ambacht en dienstverlening”. Het zijn regionale organen waarvan ondernemingen lid zijn. De belangenbehartiging bestaat enerzijds uit het adviseren van lokale, regionale, provinciale en landelijke overheden in het belang van het bedrijfsleven en anderzijds uit het uitvoeren van bij wet opgedragen taken met betrekking tot de kwaliteit en de ordening van het bedrijfsleven.⁸⁰

5.1 Historisch overzicht Kamers van Koophandel

De Kamers van Koophandel (KvK's) waren oorspronkelijk gemeentelijke adviesinstellingen met als doel het bevorderen van de belangen van handel en nijverheid. In 1811 werden door keizer Napoleon naar Frans model Kamers van Koophandel ingesteld in Dordrecht, Rotterdam en Amsterdam. Na de Franse overheersing werd het stelsel onder Koning Willem I uitgebreid. De belangen van industrie en nijverheid werden nu ook behartigd en het bestaansrecht van de Kamers van Koophandel én Fabrieken werd in 1815 vastgelegd in een Koninklijk Besluit (KB). Terwijl de Kamers onder de Franse wetgeving ook een uitvoerende taak hadden, werden ze in 1815 adviesorgaan van en voor de overheid.⁸¹

In 1851 werd het stelsel geliberaliseerd en bracht de Minister van Binnenlandse Zaken een nieuw Reglement voor de KvK's en Fabrieken tot stand. De Kamers werden niet op initiatief van de Koning, maar op verzoek van een gemeente bij KB ingesteld. De leden werden door kiesgerechtigde handelaren en fabrikanten in de vestigingsplaats van de Kamer uit hun midden gekozen. De reikwijdte van de KvK's beperkte zich tot plaatsen waar de gemeenten belang zagen in een dergelijke instelling. Tijdens de crisis van 1914 bleek behoefte te bestaan aan een landelijk adviesorgaan. De Eerste Wereldoorlog leidde in 1916 tot een nieuw Koninklijk Besluit dat bepaalde dat het ook tot de functie van de Kamers behoorde om bijstand aan de handelaren en fabrikanten te verlenen bij de uitoefening van hun bedrijf. In 1917 werd op initiatief van de Kamers zelf een Commissie tot Reorganisatie ingesteld en werd een wetsontwerp ingediend tot instelling van een handelsregister. In de handelsregisterwet werd bepaald dat samenstelling, inrichting en bevoegdheid van de KvK's bij wet zou worden geregeld.

De organisatie van de Kamers van Koophandel en Fabrieken werd in 1920 grondig veranderd. Het aantal Kamers werd sterk verminderd en er kwam een landelijk netwerk van 36 Kamers tot stand. Bij wet van 26 maart 1920 (Stb. 1920, 152) werd de Kamer van Koophandel omgevormd tot een afzonderlijk openbaar regionaal lichaam met eigen bevoegdheden ter behartiging van de belangen van handel en nijverheid. De instelling van de Kamer van Koophandel was niet meer afhankelijk van een gemeentelijk verzoek en de

⁸⁰ MvT van de Wet KvK 1997, p.10

⁸¹ Dit historisch overzicht is onder andere gebaseerd op het rapport institutioneel onderzoek voor de Kamers van Koophandel.

indeling van het rechtsgebied werd door de Kroon vastgesteld. Daarnaast waren de Kamers als vertegenwoordigers van het regionale bedrijfsleven financieel onafhankelijk; hun inkomsten kwamen voort uit de contributies van de ingeschreven bedrijven. De inschrijving in het handelsregister vormde de grondslag voor het kiesrecht en de verkiesbaarheid van ondernemers voor de Kamers. Naast de adviserende taak gaf het beheer van het handelsregister de Kamers de mogelijkheid uitvoerende en voorlichtende werkzaamheden te verrichten. Het was de Kamers vanaf 1920 toegestaan de overheid uit eigen beweging te adviseren. Daarnaast waren ze verplicht om jaarlijks verslag uit te brengen van de staat van handel en nijverheid. Zo moesten de Kamers de begroting, rekening en verantwoording laten goedkeuren door de bevoegd minister, die ook besluiten van de Kamers kon schorsen of vernietigen. Bovendien kon de rijksoverheid hen wettelijke taken opleggen.

De Kamers waren in grote mate zelfstandig, maar er werd wel samengewerkt. In 1920 werd de Internationale Kamer van Koophandel opgericht voor de internationale samenwerking. In 1921 werd de Nederlandse Organisatie voor de Internationale Kamer in het leven geroepen en alle Nederlandse Kamers sloten zich aan. In 1924 werd de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken (VVK) opgericht. De Kamers werden, voornamelijk in de crisisperiode vanaf 1929, betrokken bij de uitvoering van meerdere overheidsmaatregelen zoals bijvoorbeeld de Crisisinvoerwet (1931) en de Wet op de evenredige vrachtverdeling (1933).

De Duitse bezetting van Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog had veel invloed op de Kamers van Koophandel. Op 1 april 1942 werden de Kamers grondig gereorganiseerd. De Secretaris-Generaal van Handel, Nijverheid en Scheepvaart verving de in 1920 vastgestelde economisch-regionale structuur door een provinciale structuur. Elke provincie kreeg één Kamer en de 25 andere Kamers werden als ondergeschikte kantoren gehandhaafd. De voorzitter van de Kamer werd door de Secretaris-Generaal voor een periode van twee jaar aangesteld en de Kamers werden ingepast in de door de bezetter gewenste bedrijfsorganisatie. In 1945 was het ledenbestand van een Kamer van Koophandel, dat alleen uit ondernemers bestond, ingedeeld in 'bureaux' of sectoren van het bedrijfsleven, die hun afgevaardigden kozen.

Na de bevrijding in 1945 werd de provinciale indeling gehandhaafd tot de invoering van de nieuwe Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken van 1950 (Stb. 1950, 367). Het leidersbeginsel werd in 1945 weliswaar afgeschaft, maar de provincie als grondslag voor de landelijke indeling van de KvK's bleef bestaan. Toen in 1950 de wet tot stand kwam, werd het aantal Kamers weer teruggebracht tot 36. De grenzen van een regio mochten die van een provincie niet overschrijden. De motivatie hiervoor was dat de provinciale besturen steeds meer activiteiten ontplooiden op sociaal economisch terrein, bijvoorbeeld door het opstellen van streek- en structuurplannen. Het werd daarom van belang geacht een representatieve tegenvoeter van het bedrijfsleven te hebben. Binnen de provinciale kaders werkten de Kamers samen ter bevordering van de algemene belangen van handel en nijverheid, door bijvoorbeeld gezamenlijk hun jaarlijks verslag over het bedrijfsleven uit te brengen. Vanaf 1950 zouden de leden van de Kamers worden gekozen door de zittende leden. Het bestuur van de Kamers zou voor elke plaats tenminste twee

personen aanbevelen. Dit stelsel van coöptatie werd kritisch beoordeeld, maar bij gebrek aan beter toch aanvaard.

De wet legde in verschillende opzichten verband tussen de Kamers van Koophandel en de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie (PBO). Omdat de Tweede Kamer vond dat de PBO als officiële vertegenwoordiger van het bedrijfsleven moest optreden werden de Kamers na amendering, in plaats van vertegenwoordigers, bevorderaars van de belangen van het bedrijfsleven, waarmee ze ondergeschikt werden aan de PBO. Via een volgend amendement kreeg de Sociaal-Economische Raad (SER) een zekere invloed in en zeggenschap over de Kamers van Koophandel. De Kamers moesten voortaan elk jaar aan de SER verslag uitbrengen over hun activiteiten. De aan de minister gegeven bevoegdheden tot goedkeuring van de begroting en van de rekening en verantwoording van de Kamer en de goedkeuring van financiële besluiten konden bij AMvB geheel of gedeeltelijk worden overgedragen aan de SER. Door aanvaarding van de wet had de minister de taak op zich genomen de randvoorwaarden voor de samenstelling van de KvK's te regelen door groepen uit de samenleving aan te wijzen die leden mochten afvaardigen. De wet stelde echter wel als minimumvoorwaarde dat de delegatie van het midden- en kleinbedrijf en van door de SER aan te wijzen vertegenwoordiging van werknemers elk minimaal op eenderde was bepaald. Voor de verkiesbaarheid hoefde men niet langer te zijn ingeschreven in het handelsregister, dat maakte de benoeming van werknemers als lid makkelijker. De wet kreeg een tijdelijk karakter doordat bij amendement in de wet de bepaling werd opgenomen dat deze op 1 januari 1959 zou vervallen. Uiteindelijk werd de wet in 1958 verlengd tot 1 januari 1963 en nadien tot 1 januari 1964.

In 1963 kwam een nieuwe wet tot stand, die de rol van de Kamers bij de beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering van het Rijk regelde. Om hun taak te kunnen blijven vervullen moesten de Kamers beschikken over een grotere autonomie, een betere organisatie en meer middelen. De bestaande structuur bleef gehandhaafd, maar de samenstelling van de Kamers werd nader geregeld. Ze werden voortaan samengesteld uit vertegenwoordigers van door de SER aan te wijzen takken van nijverheid die van betekenis waren voor de desbetreffende regio. Een belangrijk nieuw element was dat ten hoogste een kwart van het totale aantal leden, een door de minister te bepalen aantal, uit de werknemerskring zou worden benoemd. Het was in de praktijk van de wet van 1950 al gebruikelijk om enkele werknemers te benoemen. Daarnaast gaf de nieuwe wet aan de Kamers de bevoegdheid om, bovenop het door de minister vastgestelde en door de organisaties benoemde aantal leden, nog maximaal twee leden te benoemen op voordracht van het bestuur. Het werd bovendien mogelijk een voorzitter buiten de kring van leden te benoemen. Nieuw was ook de mogelijkheid tot het toekennen van presentiegelden aan leden.

In 1963 bestond de Kamer uit leden in gelijke delen afkomstig uit bedrijfstakken van ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf, overige ondernemers en werknemers, waarvan de helft uit het midden- en kleinbedrijf en de andere helft uit de categorie van overige ondernemingen. Het bestuur bleef vier jaar zitten, waarna de SER de bestuurssamenstelling aan de hand van de situatie van het toenmalige bedrijfsleven

opnieuw zou bezien. Het verband met de PBO kwam tot stand door de gedachte dat de organen van de PBO in bepaalde gevallen behoefte kunnen hebben aan een regionale vertegenwoordiging en dat het inschakelen van de Kamers kostenbesparend kan werken. Dit idee kwam tot uiting in de bepaling dat de Kamers medewerking verlenen wanneer die, door de SER of het bestuur van een Product-, Hoofdbedrijf,- of Bedrijfschap wordt gevorderd. De wet van 1950 kende de mogelijkheid het toezicht op de financiën van de KvK's op te dragen aan de SER in plaats van aan de Minister van Economische Zaken, maar in 1963 gaf de regering er de voorkeur aan de controle op de financiën van de KvK's uitsluitend op te dragen aan de centrale overheid. Daarnaast werd de samenwerking van de KvK's, zowel in de eigen provincie als daarbuiten, in de nieuwe wet uitvoeriger geregeld. Voortaan kon tegen bepaalde besluiten of handelingen van de Kamers beroep worden ingesteld bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven.

In 1983 werd de wet aangepast aan de visies met betrekking tot de financiering van de Kamers, zoals bijvoorbeeld de toepassing van het profijtbeginsel. Het profijtbeginsel betekent dat diensten van overheidsorganen aan klanten niet vanuit algemene middelen of heffingen dienden te worden gefinancierd, maar dat ze door belanghebbenden moesten worden betaald. In dezelfde wet werden de Kamers in de gelegenheid gesteld om provinciale samenwerkingsverbanden in het leven te roepen. Daar konden de afzonderlijke Kamers hun bevoegdheden aan delegeren. Negen jaar later werd een nieuwe wetsherziening voorbereid waarin niet alleen de organisatie en de interne bevoegdheden werden geregeld, maar ook de financiering van de Kamers van Koophandel. In een brief aan de VVK stelde de minister een aantal knelpunten aan de orde. De Kamers functioneerden onvoldoende als vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en dit zou kunnen worden opgelost door uitbreiding van de bevoegdheden van het, rechtstreeks uit het bedrijfsleven gekozen, algemeen bestuur. De noodzaak van het profijtbeginsel werd onder de aandacht gebracht. Daarnaast werd kritiek geleverd op de hoeveel Kamers en de omvang van de afzonderlijke organen. Er waren 30 kleine Kamers die met hun geringe omvang niet in konden spelen op de schaalvergroting van de markt. Uiteindelijk kwam een wetswijziging tot stand waaraan ook de wettelijke taken van de Kamers, geformuleerd in andere regelingen werden toegevoegd. Daarnaast werden ook de facultatieve handelingen van de Kamers meegenomen.

In 1997 werden de taken en met name de bevoegdheden van de Kamers bij wet nader omschreven. De nadruk werd gelegd op bijvoorbeeld een uitgebreidere toepassing van het Profijtbeginsel. In het kader van dit beginsel werden heffingen vastgesteld voor de inschrijving in het register van verenigingen en stichtingen en in het handelsregister, waarbij de omvang van de onderneming als richtlijn wordt genomen. Daarnaast wordt een heffing vastgesteld voor facultatieve diensten en een vast tarief voor loketfuncties. Er was ook aandacht voor de verschuiving van preventief toezicht naar repressief toezicht door het rijk. Dit had als gevolg dat de Kamers geen begrotingen en jaarrekeningen ter goedkeuring aan het rijk hoefden voor te leggen. In de wet werd niet vastgelegd dat de VVK landelijk bindende regels kon vaststellen om de handelingen van de Kamers te uniformeren en processen te standaardiseren. Deze bevoegdheid werd door de VVK in haar statuten opgenomen en heeft daardoor een privaatrechtelijke vorm gekregen. Door

deze vorm van zelfregulering is het voor de VVK mogelijk geworden als overlegpartner van het Ministerie van Economische Zaken op te treden.⁸²

5.2 Taken van de Kamers van Koophandel en Fabrieken

Afgezien van de gemeenschappelijke taken van de Kamers van Koophandel en Fabrieken heeft elke Kamer de bevoegdheid om, in het belang van de ingeschreven ondernemingen, eigen initiatieven te nemen en werkzaamheden te verrichten. Deze initiatieven en werkzaamheden kunnen onderling aanzienlijk verschillen.⁸³ Een gedeelte van de werkzaamheden van de Kamers van Koophandel leidt tot handelingen die zijn beschreven in de context van andere beleidsterreinen. Meer informatie over deze handelingen is te vinden in de diverse PIVOT-rapporten waar dit rapport naar verwijst.

De Kamers hebben gezamenlijk in 1970 een automatiseringscentrum opgericht onder de naam Stichting Databank, die in 1980 werd omgezet in de NV Databank. Vanaf 1980 zijn de gegevens van een aantal handelingen van de Kamers gecentraliseerd opgeslagen in een gezamenlijk geautomatiseerd netwerksysteem. Dit geldt met name voor de verslaglegging, het handelsregister en andere vormen van verplichte registratie. Daarnaast kunnen de Kamers van een regio met andere regionale organisaties een samenwerkingsverband aangaan door de oprichting van een (digitaal) bedrijvenloket, waarin taken geclusterd kunnen worden.⁸⁴

De Kamers van Koophandel en Fabrieken hebben een drietal gemeenschappelijke hoofdtaken.

- Het uitvoeren van een aantal economische wetten, waaronder de Handelsregisterwet;
- Het geven van voorlichting;
- Het adviseren van de overheid en het stimuleren van de regionale economie.

Hieronder volgt een korte toelichting van de taken van de Kamers van Koophandel.

5.2.1 *Het beheren van het Handelsregister*

In het Handelsregister legt de Kamer belangrijke gegevens over en voor het bedrijfsleven vast. Behalve inzage in de openbare registers, biedt de Kamer ook handelsnaamonderzoek aan: advies over de gekozen bedrijfsnaam op basis van vergelijkbare inschrijvingen in het Handelsregister. Alle BV's, NV's, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen zijn verplicht een financieel jaarverslag te publiceren en ter openbare inzage te deponeren bij de Kamer van Koophandel.⁸⁵ De meest voorkomende taken rond het beheer van het Handelsregister zijn:

- Het bijhouden van het Handelsregister;

⁸² MvT van de Wet op KvK 1997, p.10

⁸³ De werkelijke taken van de Kamers van Koophandel over de jaren 1950-1997 zijn achtereenvolgens beschreven in verschillende drukken van Buenks *De Kamers van Koophandel in de praktijk*.

⁸⁴ Voorbeelden zijn beschreven in Od, Special ICT 2000, 54 (2000) p.83.

⁸⁵ Deze toelichting komt van de site www.kvk.nl, 20-10-2003.

- Het inschrijven van verenigingen en stichtingen zonder handelsfunctie⁸⁶;
- Het adviseren over de handhaving van de Handelsnaamwet⁸⁷
Volgens de Wet KvK 1997 heeft een KvK de bevoegdheid onderzoek te doen en een verklaring af te geven inzake de toelaatbaarheid van een handelsnaam.
- Het ter inzage leggen van jaarstukken van bedrijven naar aanleiding van de EG-richtlijnen van 1988 (Vierde EG-richtlijn);
Deze jaarstukken zijn openbaar en kunnen worden opgevraagd. Eventueel kan aan filiaal-ondernemingen vrijstelling worden verleend van deponering van de stukken wanneer kan worden verwezen naar de bescheiden van de hoofdonderneming.
- Ondernemingen kunnen hun algemene leverings- en betalingsvoorwaarden bij de KvK's ter inzage leggen;
Naar deze deponering verwijzen ondernemingen bij het aanhalen van de voorwaarden. Volgens het Nieuw Burgerlijk Wetboek (NBW) worden de algemene voorwaarden rechtstreeks door de ondernemer aan consumenten meegedeeld, maar het kan ook voorkomen dat deze voorwaarden tegen vergoeding bij een Kamer van Koophandel kunnen worden opgevraagd.
- Het ontbinden van zogenaamde 'lege BV's';
Dit zijn rechtspersonen die feitelijk geen bedrijf uitoefenen maar wel als onderneming zijn opgegeven.⁸⁸
- Het uitbrengen van een jaarlijks verslag over de staat van het bedrijfsleven in de regio aan de kroon, de regering en vanaf 1950 ook aan de SER;
Vanaf 1980 wordt deze taak gecentraliseerd uitgevoerd door de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, die een geautomatiseerd gegevensbestand bijhoudt.

5.2.2 *Het uitvoeren van economische wetten*

Een hoofdtaak van de Kamer van Koophandel is het uitvoeren van een aantal economische wetten, die zijn ingesteld om het bedrijfsleven te voorzien van informatie, vastgelegd door een onpartijdige organisatie. Hieronder volgt een overzicht van de betreffende taken:

- Het verlenen van ontheffingen in het kader van de Wet op het Uitverkopen en Opruimen en de Uitverkopenwet.⁸⁹
- Het inschrijven van gegevens over afbetalingsleveranciers ter uitvoering van de Wet Kleinverkoop op Afbetaling en het Colporteren met Goederen op Afbetaling en de Wet op het Afbetalingsstelsel.⁹⁰ Tot 1976 had de Kamer de bevoegdheid zelf sancties uit te oefenen tegen misbruik van het afbetalingsstelsel. Zij had in bepaalde gevallen ook de

⁸⁶ Wet op de Verenigingen en Stichtingen, NBW 1976.

⁸⁷ Handelsnaamwet 1943 (later 1954).

⁸⁸ NBW 1976, boek 2.

⁸⁹ Wet op het Uitverkopen en Opruimen 1935 (Stb. 1935, 364), Uitverkopenwet 1956 (Stb. 1956, 347) en (Stb. 1964, 481).

⁹⁰ Wet Kleinverkoop op Afbetaling en het Colporteren met Goederen op Afbetaling 1936 (Stb. 1936, 205), Wet op het Afbetalingsstelsel 1972. Het rijksbeleid inzake colportage en afbetaling staat beschreven in PIVOT-rapport nr. 91, *Copnsumentenbeleid*.

bevoegdheid vergunning in te trekken als zich omstandigheden zouden voordoen op grond waarvan de vergunning zou zijn geweigerd.⁹¹

- Het uitreiken van vestigingsvergunningen aan bedrijven volgens de Vestigingswet Kleinbedrijf, het Besluit Algemeen Vestigingsverbod Kleinbedrijf (BAVK), de Vestigingswet Bedrijven en de Vestigingswet Detailhandel.⁹² De Kamers bemiddelden waar, volgens inmiddels vervallen bepalingen, andere instanties tot uitreiking bevoegd waren. Zij wezen de aanvrager de weg langs allerlei vestigingsvoorschriften die voor verschillende soorten bedrijven golden. Hetzelfde gold voor vestigingsvergunningen afkomstig van Europese verdragen. Het uitreiken van vestigingsvergunningen is in de wet van 1996 vereenvoudigd en uitsluitend aan de KvK's voorbehouden.
- Het uitoefenen van controle op de uitvoering van mededingingsregels, zoals omschreven in de Wet Economische Mededinging.⁹³ Een voorbeeld is het verzamelen van gegevens en het uitvoeren van onderzoeken naar prijsvorming van producten op de binnenlandse markt afkomstig van toegelaten kartels. De instructies zijn te vinden in de door het ministerie ontworpen formulieren, aanmelding van mededingingsregels bij de Minister van Economische Zaken.⁹⁴
- Het verlenen van vergunningen aan kleinverkopers tot het sluiten van afbetalingsregelingen en het verlenen van vergunningen aan afbetalingscolporteurs, beide in het kader van de Wet op het Afbetalingsbedrijf.⁹⁵
- Het, in het kader van de Woonruimtetwet, afgeven van verklaringen waaruit blijkt dat een bepaalde ruimte een bedrijfsruimte is.⁹⁶ De Kamer beschermt bedrijven tegen vorderingen van hun ruimte door gemeenten ten behoeve van woningen.
- Het afgeven van certificaten van oorsprong, indien vastgesteld door het Verdrag ter Vereenvoudiging van Douaneformaliteiten en de In- en Uitvoerwet.⁹⁷ Het afgeven van dezelfde certificaten als bijzondere verklaringen die door de regelgeving van importerende landen vereist zijn. De Kamers te Amsterdam en Rotterdam geven ook koffiecificaten uit van de International Coffee Organization (ICO), op grond van internationale afspraken met betrekking tot de handel van koffie, in het kader van de Internationale Koffiestudiegroep. Het Besluit Afgifte Oorsprongsverklaringen schrijft voor dat de Kamers van Koophandel de administratie, inzake de afgifte van die verklaringen, bijhoudt en ze bijbehorende stukken ten minste vijf jaar bewaren.⁹⁸
- Het goedkeuren van de afgifte van certificaten inzake het goederenverkeer, door middel van een fiattering, en andere verklaringen inzake Europese afspraken met betrekking tot

⁹¹ Cocheret, p.242

⁹² Vestigingswet Kleinbedrijf 1937, BAVK geldig van 1941 tot 1952, Vestigingswet Bedrijven 1954, Vestigingswet Detailhandel 1972-1996. . Het rijksbeleid inzake de vestigingswetgeving staat beschreven in PIVOT-rapport nr. 104, *Beroepkwaliteit*.

⁹³ Wet Economische Mededinging 1958 (Stb. 1956, 401).

⁹⁴ Krachtens de Beschikkingen Mededeling Mededingingsregels (Stcrt. 1958, 221).

⁹⁵ Wet op het Afbetalingsbedrijf (Stb. 1936, 605), wat betreft het verlenen van vergunningen aan afbetalingscolporteurs geldt de periode 1945-1961. Het ontstaan van deze regels staan beschreven in PIVOT-rapport nr. 91, *Copnumentenbeleid*.

⁹⁶ Woonruimtetwet 1947. Nadere gegevens zijn te vinden in PIVOT-rapport nr. 136, *Volkshuisvesting*.

⁹⁷ Verdrag ter Vereenvoudiging van Douaneformaliteiten (Stb. 1925, 118), In en Uitvoerwet 1962 en de In- en Uitvoerwet 1976.

⁹⁸ Besluit Afgifte Oorsprongsverklaringen 1976, art. 6. De regelgeving met betrekking tot de in- en uitvoer van goederen wordt behandeld in PIVOT-rapport nr. 147, *De slagboom gesloten*.

het goederenvervoer en het bemiddelen bij de afgifte van carnets voor de vrijstelling van tijdelijke invoer van monsters en stalen, beroepsuitrusting en tentoonstellingsmateriaal.

- Het legaliseren van verklaringen inzake het eindgebruik en de doorvoer van strategische goederen waarvoor in- en uitvoervergunningen of ontheffingen moeten worden aangevraagd bij de Centrale Dienst van In- en Uitvoer, ingevolge de In- en Uitvoerwet en de Uitvoerwet Chemische Wapenen. Het legaliseren van verklaringen van ontvangst die voor de uitvoering van de vergunning zijn vereist.
- Het behandelen en afhandelen van beroepsprocedures inzake de beschikkingen van de Kamers van Koophandel. Tegen beschikkingen van de Kamers van Koophandel biedt de wet soms mogelijkheden om beroep aan te tekenen bij de minister of bij de Kroon.⁹⁹

5.2.3 *Het adviseren van de overheid*

De Kamers van Koophandel becommentariëren, in overleg met ondernemers- en werknemersorganisaties, de regionale overheidsplannen. In dat kader voeren ze de volgende taken uit:

- Het adviseren bij de regelgeving van de gemeenten in het kader van een, krachtens de Winkelsluitingswet, bindende adviestaak bij gemeentelijke verordeningen.¹⁰⁰ Vanaf 1959 heeft dit betrekking op de wekelijkse halvedagsluiting en op de vakantiesluiting.
- Het adviseren van gemeenten bij verordeningen in het kader van de Drank- en Horecawet.
- Het adviseren van de minister bij vergunningverlening aan tussenpersonen van onroerende goederen (1944-1963) en het adviseren van rechters bij het beëdiggen van makelaars in het kader van de regelgeving ten aanzien van makelaars in het Wetboek van Koophandel vanaf 1967.¹⁰¹ Hierbij hoort vanaf 1981 ook het doen afnemen van proeven door te beëdiggen makelaars in de plaats van hun ressort.¹⁰²
- Het adviseren aan gemeenten bij verstrekking vergunningen aan slijters en horecabedrijven met betrekking tot vakbekwaamheid.
- Het adviseren van de Rijksinspecteur voor het Verkeer inzake de kredietwaardigheid van aanvragers voor een vergunning voor het verrichten van personen- en vrachtvervoer.
- Het deelnemen in bedrijfshuuradviescommissies ter beslechting van geschillen inzake de huur van bedrijfspanden.¹⁰³
- Het adviseren in distributieaangelegenheden. In het kader van vervoer en transport waren de Kamers van Koophandel vlak na de Tweede Wereldoorlog in de distributieperiode betrokken bij de advisering van bevoegde instanties bij het verstrekken van rijvergunningen en de distributie van motorrijtuigen voor zakelijk gebruik. Ook waren

⁹⁹ Beroepsprocedures bij het ministerie worden beschreven in PIVOT-rapporten met betrekking tot het beleidsterrein op grond waarvan de wettelijke regeling tot stand is gekomen. Een lijst van alle tot op heden gereed gekomen PIVOT-rapporten bevindt zich achterin dit onderzoeksrapport.

¹⁰⁰ Winkelsluitingswet 1951. Meer gegevens betreffende dit onderwerp zijn te vinden in PIVOT-rapport nr. 93, *Mededingingsbeleid*.

¹⁰¹ Wetboek van Koophandel 1967, art. 62-70.

¹⁰² Besluit Vakbekwaamheidseisen Makelaars, art. 1 (Stb. 1981, 192). Meer gegevens over dit onderwerp zijn te vinden in PIVOT-rapport nr. 104, *Beroepkwaliteit*.

¹⁰³ Dit is een toepassing van de Wet op de Huur en Verhuur.

ze betrokken bij de verstrekking van doorlopende vergunningen voor het voeren van zakelijke telefoongesprekken met Duitsland.

- Het adviseren van de minister inzake vergunningen tot vestiging als tussenpersoon in onroerende goederen. Hierbij is inbegrepen het adviseren van de rechter inzake te beëdigden makelaars, in de tijd dat de minister nog de bevoegdheid had makelaars toe te laten. Na die tijd adviseren de KvK's de rechter bij beëdiging van makelaars.¹⁰⁴ Ze kunnen de rechter adviseren bij een verzoek om ontzetting uit zijn ambt. Bovendien kunnen de ze vaktesten afnemen van makelaars.¹⁰⁵

5.2.4 *Het stimuleren van de regionale economie*

De Kamers van Koophandel ondernemen allerlei initiatieven om de regionale economie te stimuleren. Zij houden zich bij de uitvoering van deze taak onder meer bezig met regionale economie, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, milieu, energie, detailhandel, recreatie en toerisme.

- **Detailhandel en ambacht**
De Kamer zet zich in voor winkelcentra, zodat deze qua omvang en vormgeving optimaal kunnen functioneren voor hun klanten, goed bereikbaar zijn voor alle soorten vervoer en over voldoende parkeergelegenheid beschikken
- **Industrie**
Industriële bedrijven zijn kapitaal- en/of arbeidsintensief en belangrijk voor de werkgelegenheid. Het investerings- en vestigingsklimaat in de regio speelt een grote rol bij de vestiging van nieuwe en ontwikkeling van bestaande bedrijven. Goede bedrijventerreinen op goed bereikbare plaatsen zijn zaken waar sterk op wordt gelet. Daarnaast spelen zaken als plaatselijke belastingen, milieuverordeningen, tarieven van nutsbedrijven, vergunningenprocedures en het arbeidspotentieel een rol.
- **Groot- en tussenhandel**
De Kamer volgt de ontwikkelingen van de handelsbelemmerende en –bevorderende maatregelen en voorschriften en informeert bedrijven daarover.
- **Regionaal economisch beleid**
Streek-, structuur- en bestemmingsplannen worden geanalyseerd op de gevolgen voor de bedrijven. Zo nodig komt de Kamer in actie tegen overheidsmaatregelen.
- **Verkeer en vervoer**
De verkeersinfrastructuur (weg, water, rail) heeft de aandacht van de Kamer. Periodiek worden de belangrijkste knelpunten en wensen geïnventariseerd. Zonodig wordt, in samenwerking met anderen, gelobbyd om de knelpunten opgelost te krijgen.
- **Ruimtelijke ordening**

¹⁰⁴ Wetboek van Koophandel 1963, art. 63c.

¹⁰⁵ Besluit Vakbekwaamheid Makelaars in Onroerende Goederen 1971, art.5.

Het is van belang dat vestigingsplaatsen van bedrijven door een goede bereikbaarheid zo aantrekkelijk mogelijk worden gemaakt. De bestemmingsplannen van de gemeente bepalen welke bedrijven zich in bepaalde gebieden mogen vestigen, maar voor een gezonde ontwikkeling van bedrijven is het belangrijk dat er geen onnodige beperkingen zijn. De Kamer zet zich voor deze zaken in.

▪ Milieuzaken

In de afgelopen jaren is de milieuwetgeving aanzienlijk verzaamd en uitgebreid. De Kamer probeert de belangen van het bedrijfsleven bij allerlei milieuplannen en –verordeningen tot hun recht te laten komen.

5.2.5 Overige bevoegdheden

Verschillende wetten op de Kamers van Koophandel kennen aan de Kamers de volgende bevoegdheden toe¹⁰⁶:

- Het oprichten en beheren van instellingen ten dienste van de handel, industrie en ambacht.
Hierbij moet worden gedacht aan opleidings- en trainingsinstituten, bureau's voor bedrijfsinterne milieuzorg.
- Het beheren van instellingen ten dienste van de handel, industrie en ambacht die door anderen in het leven zijn geroepen.
- Het verzorgen van algemene voorlichting en voorlichting over handel, industrie, ambacht en dienstverlening. Bijvoorbeeld individuele begeleiding aan startende ondernemers. Een regelmatige terugkerende publicatie van de VVK heet bijvoorbeeld *Wegwijs in subsidies en kredieten*.
- Het optreden als exportconsulent, in het bijzonder voor het midden- en kleinbedrijf.
- Het verstrekken van openbare handelsvoorlichting door middel van brochures, een bibliotheek of documentatiecentrum. Soms wordt hierin samengewerkt met organisaties die in opdracht (of met subsidie) van het ministerie van EZ handelsvoorlichting over of aan het buitenland verstrekken.
- Het verlenen van financiële steun aan instellingen die handel, industrie, ambacht en dienstverlening bevorderen.
- Het legaliseren van handtekeningen van personen die bij handel, industrie, ambacht en dienstverlening betrokken zijn.
- Het afgeven van verklaringen over de betrouwbaarheid van personen en het schrijven van introductiebrieven.
- Het beëdigden van meters, wegers, tellers en taxateurs, voorzover dat niet elders bij wet is geregeld.
Het betreft hier bijvoorbeeld havenfunctionarissen, maar ook experts op het gebied van munten, antiek en dergelijke.
- Het zelf optreden als deskundigen bij de taxatie van aandelen en andere waardebescheiden van NV's bij statutair vastgestelde transacties.
- Het houden van zitdagen van consulaire en andere ambtenaren voor belanghebbenden.
- Het doen van arbitrage-uitspraken bij geschillen.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Wet op de Kamers van Koophandel 1950, art. 16g, Wet op de KvK 1963, art. 28 sub d, Wet op de KvK 1997.

- Het bemiddelen bij kleine geschillen. De Internationale Kamer van Koophandel bemiddelt bij geschillen met buitenlandse vestigingen.

5.3 Overlegstructuren

De Kamers van Koophandel voeren op nationaal en op internationaal niveau overleg met betrekking tot verschillende beleidsterreinen. Ten aanzien van het regionaal beleid keert de Kamer van Koophandel herhaaldelijk terug als overlegpartner in het kader van handelingen van de rijksoverheid. Hieronder volgt een kort overzicht van de diverse samenwerkingsverbanden geordend per beleidsterrein.

- **Buitenlandse Economische Betrekkingen**
De Kamers van Koophandel houden bilaterale en multilaterale contacten met zusterkamers in het buitenland, met de Internationale Kamer van Koophandel en met de Europese vereniging van Kamers van Koophandel (Eurochambre). Indien ze actief zijn in een Euregioverband vormen ze samen met andere KvK's een samenwerkingsverband. Zo bestaan er Euregio-Kamers, waarin de regionale Kamers binnen een Euregio samenwerken op het gebied van handelsvoorlichting. Daarnaast wisselen ze onderling gegevens uit over de regelgeving en de sociaal-economische en infrastructurele situatie in hun eigen regio's en bij grensoverschrijdende projecten.
- **Ruimtelijke Ordening**
De Kamers van Koophandel voeren overleg met organen die belast zijn met streekplannen en landelijke nota's op het gebied van ruimtelijke ordening, de daaruit voortvloeiende planologische kernbeslissingen, provinciale structuurplannen en gemeentelijke bestemmingsplannen.
- **Milieubeheer**
De Kamers van Koophandel voeren overleg met de bevoegde gezagsorganen op het gebied van de Hinderwet- en Milieuvergunningen (provincie en gemeente) en het rijk. Daarnaast geven ze voorlichting. Van belang zijn de volgende probleemgebieden:
 - De wet- en regelgeving, de milieueffectrapportage, de totstandbrenging van milieuconvenanten en de mede-toepassing van energieconvenanten;
 - De inventarisatie ten behoeve van de bodemsanering;
 - In het bijzonder de Commissie Bodemsanering in gebruik zijnde Bedrijfsterreinen (BSB);
 - Het overleg inzake bedrijfsinterne milieuzorg¹⁰⁸;
 - Op regionaal niveau hebben zij overleg gevoerd met de Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie bij de opstelling van (regionale) studies over bedrijfsinterne milieuzorg¹⁰⁹;

¹⁰⁷ Overeenkomstig het Wetboek Burgerlijke Rechtsvordering en het Arbitragereglement 1988, overeenkomstig het reglement van het Nederlands Arbitrage Instituut.

¹⁰⁸ Overleggroep Bedrijfsinterne Milieuzorg, Coördinatiecommissie Bedrijfsinterne Milieuzorg, (later) Bedrijfsmilieudiensten.

- De samenwerkingsverbanden in het kader van het hergebruik van producten, in verband met een reststoffenbeurs;
- De samenwerking in verband met het grondwaterbeheer (Commissie Grondwaterbeheer);
- De samenwerking in verband met voorlichting met betrekking tot het milieu (Nationaal Milieucentrum).

Distributie van Energie en Energiebesparing

De Kamers van Koophandel voeren overleg met de bevoegde gezagsorganen en ze geven voorlichting. De VVK kent hiervoor een Commissie Energie en een Periodiek Overleg Energiebesparing Midden- en Kleinbedrijf. Daarnaast verzamelt ze documentatie van overheidsorganen die financiële steun verstrekken, zoals de SVEN en de NOVEM.¹¹⁰

- **Beroepsonderwijs**
De Kamers van Koophandel stellen eisen aan onderwijsinrichtingen, mede in verband met de vestigingseisen. Leden hebben zitting in adviesorganen met betrekking tot het onderwijs of in besturen van onderwijsverenigingen. Daarnaast kunnen zij functioneren als gecommiteerde afvaardigen bij schoolexamens.
- **Bevordering van het Toerisme**
De Kamers van Koophandel adviseren in samenwerking met de Verenigingen voor Vreemdelingenverkeer en overkoepelende organisaties als het Nationaal Bureau voor Toerisme vooral de gemeentelijke instellingen inzake de belangen van grote toeristische evenementen en de exploitatie van recreatiegebieden. Leden van de Kamers kunnen zitting hebben in de besturen van deze verenigingen.
- **Stimulering van het Bedrijfsleven**
De Kamers van Koophandel geven vooral voorlichting. De VVK geeft cursussen inzake bedrijfsvoering en de daarvoor vereiste wettelijke verplichtingen. Daarnaast hebben zij zitting in plaatselijke, provinciale en landelijke verenigingen en provinciale commissies zoals de Centrale Commissie voor de Statistiek.
- **Voorlichtingsbeleid van het Midden- en Kleinbedrijf (MKB)**
Vanaf 1985 zijn de Kamers van Koophandel betrokken bij het regionale voorlichtingsbeleid van het MKB. In de gebouwen van de Kamers werden vanaf 1987 gevestigd:
 - De regionale instituten voor het Midden Kleinbedrijf (RIMK)
Deze regionale instituten hebben de voorlichting en advisering van het Centraal Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf overgenomen. Deze instituten verzelfstandigden na 1994 en vanaf 1998 maken zij deel uit van IMK-Nederland BV. De Kamers hebben zitting in de besturen van het RIMK en ze zenden een

¹⁰⁹ Vgl. Rapport Milieuzorg in samenspel, 1 juli 1988.

¹¹⁰ Meer informatie over de SVEN en de NOVEM is te vinden in het PIVOT-rapport nr 82, *Energiebeleid*.

afvaardiging naar het bestuur van het Coördinerend Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (CIMK).

De innovatiecentra (IC), die eveneens waren gericht op het MKB
Oorspronkelijk werden de IC gevormd door ambtenaren van de
Rijksnijverheidsdienst, vanaf 1994 werden deze diensten verzelfstandigd.

De Kamers van Koophandel zijn bovendien betrokken geweest bij de voorstellen tot integratie van MKB-voorlichtingsorganen van het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond (KNOV) en het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond (NCOV) en de Stichting Ontwikkeling en Samenwerking (SOS).

Technologisch gebied

De Kamers van Koophandel kunnen deelnemen aan door de provincies ingestelde adviesorganen zoals Economisch-Technische Instituten of Economisch-Technische Diensten. Deze provinciale of door de provincie in het leven geroepen particuliere diensten verrichten onderzoek op technologisch terrein en bevorderen de industrialisatie door onderzoek naar vernieuwingsprocessen op regionaal terrein.

Euregio

De Kamers van Koophandel in de grensprovincies participeren in meer of mindere mate in het Euregio-overleg. Soms hebben zij de zorg voor een aantal concrete door de EG gesteunde projecten, die zij zelf mede-financieren. Dit wisselt echter per Euregio.

Grotestedenbeleid

De Kamers van Koophandel van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en verschillende andere grote steden kunnen vanaf 1998 betrokken worden bij het werk van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken voor het Grotestedenbeleid. Daarnaast kunnen ze betrokken worden bij de door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) gesteunde projecten tot stimulering van de economie in grote steden (URBAN).

6 Handelingen

NB: Waar bij een handeling geen grondslag/bron wordt vermeld, is de handeling is ontleend aan de literatuur vermeld in de literatuurlijst van het RIO. Indien bij een dergelijke handeling een of meer producten staan genoemd, is deze literatuur ook als vindplaats van de desbetreffende handeling aan te merken.

6.1 Algemene handelingen

6.1.1 *Beleidsontwikkeling en evaluatie (nationaal)*

(1.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van het regionaal economisch beleid.
Periode	1945-
Product	Beleidsnota's, beleidsnotities, rapporten, adviezen, evaluaties, etc. Nota inzake de ontwikkelingsgebieden, 1950 Nota inzake het te voeren industriespreidingsbeleid 1965-1968 Nota selectieve groei, (HdTK 1975/76 13 955) Nota Regionaal Sociaal-Economisch Beleid 1981-1985 Nota Regionaal Sociaal-Economisch Beleid 1986-1990 Nota Herijking Regionaal Economisch Beleid 1987 Regio's zonder grenzen, het ruimtelijk economisch beleid voor de periode 1991-1994 Perspectievennota Limburg Nota Ruimte voor Regio's, het ruimtelijk economisch beleid tot 2000, 1994/95 Dynamiek in Netwerken, Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 2000-2005, 1999
Opmerking	Naast afzonderlijke nota's levert de minister ook bijdragen op het gebied van regionaal beleid in industrialisatienota's, in ieder geval vanaf 1958. Ook worden beleidsplannen in de rijksbegroting verdisconteerd. Onder deze handeling valt ook: Het voeren van overleg met de andere betrokken actoren op het beleidsterrein regionaal economisch beleid; Het voorbereiden van een standpunt ter inbrenging in de Ministerraadvergaderingen voor beraad en besluitvorming betreffende het beleidsterrein regionaal economisch beleid; Het voeren van overleg met/het leveren van bijdragen aan het overleg met het Staatshoofd betreffende het beleidsterrein regionaal economisch beleid; Het voorbereiden van de Memorie van toelichting op de Rijksbegroting betreffende het beleidsterrein; (zie ook handelingen 5, 177 en 183 van het BSD 'Per slot van Rijksrekening');

Het toetsen van de uitvoering van het beleid (evaluatie).;
Het leveren van commentaar op de recht- en doelmatigheidscontroles van de Algemene Rekenkamer op het beleidsterrein; (zie ook 'Per Slot van Rijksrekening', handeling 295, 357 en 374);
Het aan externe adviescommissies verzoeken om advies betreffende het beleidsterrein regionaal economisch beleid;
Het informeren van het Kabinet van de Koningin over ontwikkelingen op het beleidsterrein regionaal economisch beleid;
Het voorbereiden en vaststellen van het voorlichtingsbeleid (als beleidsinstrument).

(2.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het mede voorbereiden van het vaststellen, wijzigen en intrekken van internationale regelingen inzake het regionaal economisch beleid en het inbrengen van Nederlandse standpunten in intergouvernementele organisaties
Periode 1945-
Product Internationale regelingen, nota's, notities en rapporten

(3.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving ten aanzien van het ruimtelijk of regionaal economisch beleid.
Periode 1945-
Product Wetten, algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, circulaire

6.1.2 *Verantwoording van beleid*

(4.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen van periodieke verslagen over het beleidsterrein regionaal economisch beleid.
Periode 1945-
Product Jaarverslagen, kwartaalverslagen, maandverslagen

(5.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden van of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende het regionaal economisch beleid.
Periode 1945-
Grondslag Grondwet
Product Brieven, notities

(6.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het informeren van de Commissie voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamer der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het regionaal economisch beleid.

Periode 1945-

Product Brieven , notities

(7.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het beslissen op beroepschriften naar aanleiding van beschikkingen betreffende het regionaal economisch beleid en het voeren van verweer in beroepschriftprocedures voor administratief rechterlijke organen

Periode 1945-

Product Beschikkingen, verweerschriften

6.1.3 *Informatieverstrekking*

(8.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen betreffende regionaal economisch beleid.

Periode 1945-

Product Brieven, notities

(9.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het beleidsterrein regionaal economisch beleid.

Periode 1945-

Product Voorlichtingsmateriaal

Opmerking Eén exemplaar van het eindproduct blijft bewaard.

(10.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het verrichten van werkbezoeken aan regio's.

Periode 1945-

Product o.a. draaiboeken

(11.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het leveren van bijdragen aan de inhoudelijke opzet van werkbezoeken van leden van het koninklijk huis aan regio's.

Periode 1945-

6.1.4 *Onderzoek*

(12.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het (laten) uitvoeren van (wetenschappelijk) onderzoek inzake regionaal economisch beleid.
Periode 1945-
Product Opdrachtformuleringen, offertes, brieven, notities, notulen, (studie)rapporten
Opmerking Recente voorbeelden zijn:
Ruimte voor Economische activiteiten, 1994
Ruimte voor economische dynamiek, 1997
Deze rapporten vormen voorstukken voor de nota's Regionaal Economisch Beleid. Aangetekend moet echter worden dat er al in overlegverband studies werden verricht in 1950 voor de regio Maas-Waal en Zeeland.

(13.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek naar het regionaal economisch beleid.
Periode 1945-
Product Notities, brieven, etc.

(14.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan interdepartementale nota's die (mede) betrekking hebben op het ruimtelijk of regionaal economisch beleid.
Periode 1985-
Product Recente voorbeelden zijn:
Nota milieu en economie;
Structuurschema Groene Ruimte (SGR);
Nota Vitaal Platteland;
Onderzoeksprogramma Economische Effecten Infrastructuur (OEEI).

(15.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het (doen) adviseren van provinciale instellingen op het gebied van regionale beleidsproblemen.
Periode 1945-
Opmerking Het betreft hier werkzaamheden van onderzoekscommissies waarin de regering participeert:
Hoofdcommissie voor de Industrialisatie, vaste commissie voor regionale vraagstukken;
Adviescommissie voor de Noordelijke Marktsector (commissie Goudswaard),
rapport 'Het noorden aan zet';
Commissie Bosman.

6.2 Europese handelingen

6.2.1 Algemeen

(16.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het detacheren/benoemen van ambtenaren bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de EG.
Periode 1958-
Product Besluit

6.2.2 Raadsbesluiten

(17.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van bijdragen aan werkgroepen van de Europese Commissie inzake het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Opmerking Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen over de geleverde inbreng in de werkgroepen.

(18.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen van concept-informatiefiches over voorstellen, mededelingen en Groenboeken van de Europese Commissie op het gebied van het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Product Concept-fiches
Opmerking De interdepartementale WBCN stelt de informatiefiches vast. De handeling hiervoor is opgenomen in het PIVOT-rapport 'Gedane Buitenlandse Zaken' (rapportnr. 103).

(19.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van Raadswerkgroepen met betrekking tot het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Product Instructies, agenda's, verslagen
Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg worden gevoerd met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven;
De handeling leidt in het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten;
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van vergaderingen van Raadswerkgroepen.

(20.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van ad hoc groepen Raden/Attachés met betrekking tot het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Product Instructies, agenda's, verslagen
Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg worden gevoerd met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven;
De handeling leidt in het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten;
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van vergaderingen van Raden/Attachés.

(21.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van het Coreper met betrekking tot het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg worden gevoerd met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven;
De instructies voor de Nederlandse vertegenwoordiger in het Coreper (de PV) worden vastgesteld in interdepartementaal overleg onder leiding van Buitenlandse Zaken;
De handeling leidt bij het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot concept-instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten;
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van de vergaderingen van het Coreper.

(22.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van ad hoc High Level groepen met betrekking tot het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Product Instructies, agenda's, verslagen
Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg kan overleg worden gevoerd met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven;
De handeling leidt in het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten.
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van

vergaderingen van High Level groepen.

(23.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen van departementale standpunten inzake agendapunten van Raadsvergaderingen met betrekking tot het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Opmerking Nationale standpunten en onderhandelingsposities inzake agendapunten van Raadsvergaderingen komen tot stand in de Coördinatiecommissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen (CoCo);
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van Raadsvergaderingen.

(24.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen van departementale standpunten inzake algemene en op langere termijn spelende zaken van EU-belang inzake het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Product o.a. nota's
Opmerking Overleg hierover in de Coördinatiecommissie op Hoog Ambtelijk Niveau (CoCoHan) leidt tot algemene rapporten aan de betrokken ministers.

6.2.3 *Uitvoeringsbepalingen van de Europese Commissie*

(25.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voordragen van personen voor benoeming in een raadgevend comité, beheerscomité of reglementeringscomité.
Periode 1958-
Product Voordrachten
Opmerking De Raad benoemt de leden van de comités.

(26.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen en wijzigen van standpunten inzake door de Europese Commissie voorgestelde uitvoeringsbepalingen met betrekking tot het regionaal economisch beleid, die besproken worden in een raadgevend comité, een beheerscomité of een reglementeringscomité.
Periode 1958-
Product Instructies, agenda's, verslagen
Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven;
Wanneer meerdere departementen betrokken zijn, leidt het eerstverantwoordelijke ministerie het coördinatie-overleg;

Onder deze handeling valt ook het opstellen van instructies voor de Nederlandse vertegenwoordigers in de comités;
Onder deze handeling valt ook het opstellen van verslagen van vergaderingen van deze comités.

6.2.4 *Implementatie van Europese regelgeving*

(27.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het opstellen van een plan ter implementatie van een door de Raad vast te stellen besluit.
Periode 1993-
Grondslag Aanwijzingen voor regelgeving (Stcrt. 1992, 230)
Product Implementatieplan
Opmerking Het betreft hier plannen ter implementatie van richtlijnen en verordeningen die onderworpen zijn aan de samenwerkingsprocedure of de medebeslissingsprocedure (co-decisie) van Raad en Europees Parlement. Het gemeenschappelijke standpunt heeft vastgesteld, voorgelegd worden aan de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen.

(28.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voordragen aan de Europese Commissie van deskundigen belast met de controle op de naleving van de bepalingen van communautaire besluiten betreffende het regionaal economisch beleid.
Periode 1958-
Grondslag Richtlijnen
Product Besluit

6.3 **Beleidsvoorbereiding**

6.3.1 *Ruimtelijke ordening en/of milieubeheer*

(29.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan interdepartementale adviescommissies inzake ruimtelijke ordening en milieubeheer.
Periode 1965-
Grondslag Wetten Ruimtelijke Ordening (*Stb.* 1964, 222) (*Stb.* 1985, 626); Wet Algemene Bepalingen Milieubeheer (*Stb.* 1989); Wet Milieubeheer (*Stb.* 1992, 414); Tracéwet (*Stb.* 1993, 582)
Product Tracébesluiten, planologische kernbeslissingen, adviezen bij Milieueffectrapporten
Opmerking Voorbeelden zijn de Rijks Planologische Commissie en de Commissies milieu-effectrapportage.
Hierbij is het overleg met de bij deze commissies betrokken instanties zoals

de vakministers inbegrepen.

(30.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het leveren van bijdragen in het belang van het regionale economische beleid aan beleidsnota's en –plannen op het gebied van ruimtelijke ordening en milieubeheer.
Periode	1965-
Grondslag	Wetten Ruimtelijke Ordening (<i>Stb.</i> 1964, 222) (<i>Stb.</i> 1985, 626); Wet Milieubeheer (<i>Stb.</i> 1992, 414)
Product	Deelrapporten voor de Nota's Ruimtelijke Ordening (Vierde Nota, VINEX, Vijno) en de Nationale milieubeleidsplannen
Opmerking	Het eindproduct wordt gepubliceerd door het ministerie van VROM.

(31.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het leveren van bijdragen in het belang van het regionaal-economische beleid bij de vaststelling van nadere regels voor de toekenning van Hinderwet- of milieuvergunningen.
Periode	1952-
Grondslag	Hinderwet (<i>Stb.</i> 1952, 274) (<i>Stb.</i> 1985, 129 en 494); Wet Milieubeheer (<i>Stb.</i> 1992, 414)
Opmerking	Milieuvergunningen worden verstrekt door de gemeente of de provincie, afhankelijk van normen die zijn vastgesteld in het Inrichtingen- en Vergunningenbesluit Milieubeheer. De minister van VROM stelt (deels aan de hand van Europese regelgeving) kaders vast die als vergunningsvoorwaarden gelden. Het ministerie van Economische Zaken voert in het belang van het regionaal economisch beleid overleg met het ministerie over dit onderwerp, soms in projectgroepverband. Recent voorbeeld: een voorstel tot verhandelbare emissierechten.

6.3.2 *Infrastructurele voorzieningen*

(32.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het leveren van bijdragen in het belang van het regionaal-economische beleid aan plannen op het gebied van Rijkswaterstaat.
Periode	1952-
Grondslag	Tracéwet (<i>Stb.</i> 1993, 582)
Product	Deelrapporten voor het Nationaal Verkeer en Vervoersplan, het Rijkswegenplan en voorbereidingsstukken. Deelrapporten voor plannen op het gebied van spoorwegen, luchtverbindingen e.d.
Opmerking	Het hoofdrapport wordt ingediend door het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De ministeries van EZ en VROM (in verband met ruimtelijke ordening en milieubeheer) leveren bijdragen in de voorbereiding van de uit te voeren werken, adviezen bij de (milieu)-effectrapportage e.d. (vgl. PIVOT-

rapport nr. 28, *Waterstaat*, activiteit nr. 1 van de bijlage en de procedurebeschrijvingen in hoofdstuk 7.5.1., p. 256-261).

6.3.3 Regionale voorzieningen

(33.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het instellen van regionale beleidsorganen.
Periode 1993-
Bron EZ-web 1999
Product Instellingsbeschikking
Opmerking Het betreft de instelling c.q. reorganisatie van de rijksconsulentschappen, die in 1997 zijn omgezet in regionale kantoren van het ministerie.

(34.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het mede instellen van regionale economische samenwerkingsverbanden met betrekking tot economische voorzieningen.
Periode 1973-
Product Instellingsbesluiten
Opmerking Noordelijke Contactcommissie, Regio-convent Langman

(35.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van overeenkomsten met regionale economische samenwerkingsverbanden met betrekking tot economische voorzieningen.
Periode 1990-
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Regionale Actieprogramma's (REAP's)
Opmerking Een dergelijke afspraak is reeds gemaakt met de Zuidelijke Alliantie.

(36.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voeren van overleg met regionale actoren inzake de uitvoering van Regionale Actieprogramma's.
Periode 1998-
Grondslag Regionaal Actieprogramma Zuidelijke Alliantie
Product Projecten, instelling van projectorganen

(37.)

Actor Minister van Economische Zaken
Vakministers
Handeling Het participeren in projectgroepen voor bijzondere voorzieningen van landelijk belang op regionaal economisch terrein.
Periode 1985-
Grondslag Nota's Regionaal Economisch Beleid, werkplannen van het ministerie

Product Nota Project Mainport Rotterdam (PMR);
Nota Project Ontwikkeling Nationale Luchthaven (ONL).

6.3.4 *Bijzondere gebeurtenissen*

(38.)

Actor Minister van Economische Zaken
Vakministers

Handeling Het voeren van overleg met regionale actoren naar aanleiding van de onverwachte opheffing of staking van werkzaamheden van economisch belangrijke ondernemingen.

Periode 1986-

Product Agenda's, verslagen, nota's, rapporten (met de eventueel daarbij vast te stellen regelingen)

(39.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het verrichten van verplichtingen op grond van getroffen steunmaatregelen naar aanleiding van de onverwachte opheffing of staking van werkzaamheden van economisch belangrijke ondernemingen.

Periode 1945-

Product Financiële verrekeningsbescheiden

6.4 **Uitvoeringsinstrumenten op orderingsbeleid**

(40.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het bij AMvB van toepassing verklaren van de wet Selectieve Investeringsregeling op daarvoor in de wet aangegeven gebieden in de Veluwe.

Periode 1975-1985

Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 2.2

Product Besluit van 4 februari 1975 (*Stb.* 1975, 50), houdende toepassing van art. 2.2 van de Wet SIR

(41.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het bij AMVB stellen van nadere regels met betrekking tot de uitvoering van de wet Selectieve Investeringsregeling.

Periode 1974- 1985

Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 32

Product Algemene Maatregelen van Bestuur

(42.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het jaarlijks informeren van de Staten-Generaal inzake de werking van de wet Selectieve Investeringsregeling.
Periode 1974-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 34

6.4.1 *Heffingen wet SIR*

(43.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB stellen van nadere regels ten aanzien van vrijstellingen of tarieven van heffingen bij de vestiging van industriebedrijven in een SIR-gebied.
Periode 1974-1982
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3a en 5
Product Besluiten ter aanwijzing van categorieën gebouwen, die van de SIR-heffing zijn vrijgesteld (Besluiten vrijstellingen SIR);
Besluiten nadere regelingen selectieve investeringsheffing (*Stb.* 1975, 168);
Besluit nadere regelingen selectieve investeringsheffing (*Stb.* 1976, 478);

Besluit van 2 juni 1982 (*Stb.* 1982, 329m), houdende opschorting van de heffing.
Opmerking Hierbij is inbegrepen het intrekken en herinvoering van de heffing.

(44.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van tarieven van de SIR-heffing voor specifieke ondernemingen.
Periode 1974-1982
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 5.2 en 32
Product Tarievenbesluit Selectieve Investeringsheffing (*Stb.* 1975, 167) (*Stb.* 1978, 346) (*Stb.* 1978, 559) (*Stb.* 1980, 439)
Opmerking Deze besluiten dienen bij wet te worden goedgekeurd. Zij zijn bedoeld voor bankgebouwen, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen.

(45.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Financiën
Handeling Het bij ministeriële regeling vaststellen van nadere regels inzake de inning van de SIR-heffing.
Periode 1974-1975; 1976-1982
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3a, 10, 13, 14 en 37
Product Uitvoeringsbeschikking Selectieve Investeringsheffing (*Stcrt.* 1975, 186) (*Stb.* 1978, 144.7)
Opmerking De minister van Financiën stelt met name voorschriften vast met betrekking tot de aangifte van de verschuldigde heffing aan de Inspecteur van de Vennootschapsbelasting.

6.4.2 *Individuele vrijstellingen en ontheffingen*

(46.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op aanvraag vaststellen van een vrijstelling van heffingen inzake investeringen ter beperking van water- bodem of luchtverontreiniging dan wel geluid-, licht of trillingshinder.
Periode 1974-1975; 1976-1981
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3.4, Besluit nadere regelingen SIR 1975 (*Stb.* 1975, 168) art. 2.1
Product Verklaringen aan de inspecteur van Vennootschapsbelastingen

(47.)

Actor Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
Handeling Het adviseren van de minister van Economische Zaken inzake een aangevraagde vrijstelling van heffingen inzake investeringen ter beperking van water- bodem of luchtverontreiniging dan wel geluid-, licht of trillingshinder.
Periode 1974-1975; 1976-1981
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3.4; Besluit nadere regelingen SIR 1975 (*Stb.* 1975, 168) art. 2.41
Product Adviezen

(48.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op aanvraag opstellen van een verklaring van geen bezwaar voor nadere investeringen door een bedrijf waaraan vrijstelling van heffingen inzake investeringen ter beperking van water- bodem of luchtverontreiniging dan wel geluid-, licht of trillingshinder is verleend.
Periode 1974-1975; 1976-1981
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3.4; Besluit nadere regelingen SIR 1975 (*Stb.* 1975, 168) art. 2.2
Product Verklaring aan de aanvrager en aan de inspecteur van Vennootschapsbelastingen
Opmerking Deze verklaring kan binnen drie jaar na de oplevering worden aangevraagd als de investering, die oorspronkelijk bedoeld was voor beperking van milieuhinder, na drie jaar voor doeleinden wordt gebruikt die niet tot die verklaring zouden kunnen leiden.

(49.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het bij ministeriële regeling vrijstellen van saneringsgebieden, in daartoe aangewezen gemeenten in een SIR-gebied, van verschuldigde heffingen op de bouw- en andere investeringskosten.
Periode 1974-1975; 1976-1981

- Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95)art. 3.5
 Product Beschikking in Staatscourant houdende aanwijzing van de desbetreffende gemeente, met circulaire. (Bijv. *Stcrt* 1979, 127)
- (50.)
 Actor Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
 Handeling Het op aanvraag van belanghebbende verstrekken van een verklaring inzake de aanwezigheid van zijn bedrijf in een vastgesteld saneringsgebied.
 Periode 1975-1981
 Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 3.6
 Besluit nadere regelingen Selectieve Investeringsheffing (*Stb.* 1975, 168) art. 3
 Product Verklaringen
- (51.)
 Actor Minister van Economische Zaken
 Handeling Het verlenen van ontheffingen van verschuldigde heffingen op de bouw- en andere investeringskosten van bepaalde categorieën vestigingen in een SIR-gebied.
 Periode 1975-1981
 Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 16.1; Aanwijzingsbesluit 1975 (*Stb.* 1975) art. 2
- (52.)
 Actor Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
 Handeling Het overeenstemmen met het Ministerie van Economische Zaken inzake ontheffingen van verschuldigde heffingen op de bouw- en andere investeringskosten van bepaalde categorieën vestigingen in een SIR-gebied.
 Periode 1975-1981
 Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 16.1; Aanwijzingsbesluit 1975 (*Stb.* 1975, 7) art. 2
- (53.)
 Actor Inspecteur der Vennootschapsbelastingen
 Handeling Het administreren van gebouwen en installaties en het innen van heffingen daarop in een SIR-gebied.
 Periode 1975-1981
 Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 16.1; Aanwijzingsbesluit 1975 (*Stb.* 1975, 7) art. 2
 Opmerking Vereiste gegevens zijn volgens het Besluit nadere regelen Selectieve Investeringsheffing:
 - stukken, verstrekt door B&W: de bouwvergunning en de daarbij geleverde financiële gegevens (aannemingssom, kostenraming, waarde van de grond);
 - verklaringen die hebben geleid tot een vrijstelling, afkomstig van B&W, de Minister van EZ of de minister van VRO;
 - vergunningen van de minister van EZ, voorzover vereist.

6.4.3 Vergunningen wet SIR

(54.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB verlenen van vrijstelling van vergunningplicht voor de vestiging van industriebedrijven in het SIR-gebied.
Periode 1974-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 17.2
Product Besluit vrijstellingen vergunningen en melding SIR (*Stb.* 1975, 8 en 487)
Opmerking Deze besluiten zijn naderhand bij wet goedgekeurd.

(55.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB stellen van regels voor de aanvraag van vergunningen aan industriebedrijven in het Rijnmondgebied.
Periode 1974-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 17
Product Besluit beoordeling vergunningsaanvragen SIR (*Stb.* 1974, 766);
Besluit vergunningen SIR (*Stb.* 1975, 312).

(56.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij ministeriële regeling stellen van regels voor de aanvraag van vergunningen voor gebouwen en installaties in het Rijnmondgebied.
Periode 1975-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 17 en 39
Product Regeling in Staatscourant

(57.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het verlenen van vergunningen voor investeringen aan, voor een bouwvergunning in aanmerking komende, industriebedrijven in het Rijnmondgebied.
Periode 1975-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 17-22; Besluit beoordeling vergunningsaanvraag SIR 1975 (*Stb.* 1975, 289)
Product Vergunningen
Opmerking Het betreft investeringen die niet binnen de bevoegdheid van het Openbaar Lichaam Rijnmond vallen.

6.4.4 Meldingsplicht

(58.)

Actor Minister van Economische Zaken

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het bij AMvB vaststellen van categorieën bedrijfsgebouwen en installaties die van aanmeldingsplicht zijn vrijgesteld.
Periode 1974-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 27.2
Product Algemene maatregelen van bestuur

(59.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het vaststellen van nadere regels ten aanzien van de aanmeldingsplicht van bedrijfsgebouwen en installaties in het SIR-gebied.
Periode 1974-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 27.4
Product "Beschikking, houdende toepassing van art. 27..." (Stcrt. 1975, 174)

(60.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het reageren op meldingen van bedrijfsgebouwen en installaties in SIR-gebieden buiten het Rijnmond-gebied.
Periode 1975-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 27 en 29
Product Advies inzake vestiging elders; verklaring van vergunningsplicht
Opmerking Deze reactie dient binnen een maand na de aanmelding in het bezit te zijn van aanvrager. Tegen een ministeriële beschikking kan beroep bij de Kroon worden ingesteld.

(61.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Handeling Het verlenen van vergunningen voor de oprichting van vergunningplichtig verklaarde bedrijfsgebouwen en installaties in SIR-gebieden buiten het Rijnmond-gebied.
Periode 1975-1985
Grondslag Wet SIR (*Stb.* 1974, 95) art. 27 en 29
Product Vergunningen

6.5 Stimuleringsbeleid van achterstandgebieden

(62.)

Actor Vakminister
Handeling Het leveren van bijdragen bij de vaststelling van integrale structuurplannen voor daartoe aangewezen economische achterstandsgebieden
Periode 1965-

Opmerking Deze bijdragen, door de ministeries belast met Verkeer en Waterstaat, Landbouw, Sociale Zaken en Welzijn, gelden in ieder geval:
Het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands;
De Perspectievennota Zuid-Limburg.

(63.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot steun van daartoe aangewezen economische achterstandsgebieden.
Periode 1945-
Product Regels
Opmerking Deze regels kunnen bestaan uit wettelijke regels als wel regels die voortkomen uit door het parlement aangenomen beleidsnota's.

6.5.1 *Regiospecifieke infrastructuurprojecten*

(64.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het aanwijzen van regiospecifieke projecten
Periode 1945-
Grondslag Nota's Ruimtelijk Economisch Beleid
Product Aanwijzingsbesluiten van de regio's: Zuid-Limburg, Zuidoost-Drenthe, Oostelijk-Friesland, Linker-Maasoever, Zeeland;
Aanwijzing van Mainports.

(65.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Binnenlandse Zaken
Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie Bezitsvorming
Handeling Het instellen van commissies voor sociaal-economisch onderzoek naar regiospecifieke problemen.
Periode 1945-
Product Instelling commissie onderzoek industriële ontwikkelingsmogelijkheden linker Maas- en Waaloever, ca. 1950;
Structuurcommissie Midden- en Kleinbedrijf Noorden des Lands, 12 juli 1968;
Werkgroep ontwikkelings- en welvaartspeil Hoge Land provincie Groningen.
Opmerking Rond 1950 is geprobeerd te komen tot een regionaal welvaartsplan met een daarbij behorend fonds.
Het doel was aan de hand van concrete projecten op gebied van industrialisatie maar ook op agrarisch en infrastructureel terrein een regionale ontwikkeling tot stand te brengen. De planning ging echter niet verder dan het stadium van voorstellen. De commissies konden bestaan uit vertegenwoordigers van verschillende ministeries onder voorzitterschap van ambtenaren van deze ministeries.

(66.)
Actor Commissie onderzoek industriële ontwikkelingsmogelijkheden linker Maas- en Waaloever, ca. 1950
Structuurcommissie Midden- en Kleinbedrijf Noorden des Lands, 12 juli 1968
Werkgroep ontwikkelings- en welvaartspeil Hoge Land provincie Groningen
Gelijkaardige commissies
Handeling Het adviseren van de minister van EZ inzake het te voeren beleid ten aanzien van een specifieke regio.
Periode 1945-
Product Adviesrapporten

(67.)
Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan de vaststelling van infrastructurele voorzieningen voor regiospecifieke projecten.
Periode 1945-
Opmerking De minister van Verkeer en Waterstaat is de hoofdactor van deze handeling. Zie PIVOT-rapport nr. 28, *Waterstaat*.

(68.)
Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van financiële bijdragen of andere voorzieningen aan de bekostiging van infrastructurele voorzieningen voor regiospecifieke projecten.
Periode 1945-
Grondslag MvA Wetsvoorstel aanvullende begroting 1952; SER-rapport SIR-wet 1974

6.5.2 *Het Integraal Structuurplan Noorden des Lands*

(69.)
Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het (mede) voorbereiden en vaststellen van het Integrale Structuurplan Noorden des Lands.
Periode 1971-1978
Product Intentieverklaring Structuurplan 1975;
ISP-beleidsrapport (ISP1) (HdTK 1978-1979 15 550)
Opmerking De evaluatie van de ISP's aan de hand van de binnengekomen voortgangsrapporten valt ook hieronder.

(70.)
Actor Minister van Economische Zaken
Ministeriële commissie Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
Handeling Het mede voorbereiden en vaststellen van beleidsplannen in het kader van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
Periode 1978-
Product Meerjarenperspectief: ISP-2, (1981) ISP-3 (1986), ISP-4 (1991), ISP-5

- (1995);
Herijkingsnota ISP 1987.
- Opmerking De evaluatie van de ISP's aan de hand van de binnengekomen voortgangsrapporten en de periodieke evaluatierapporten vallen ook hieronder.
- (71.)
- Actor Minister van Economische Zaken
Vakministers
- Handeling Het maken van financieringsafspraken inzake de toekenning van gelden voor projecten van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
- Periode 1978-1990
- Grondslag ISP-1, ISP-2, ISP-3.
- Product Convenant, budgetafpraak.
- Opmerking Het gaat bijvoorbeeld over instellingen van (Hoger) Beroepsonderwijs, infrastructuur en werkverschaffing.
- (72.)
- Actor Minister van Economische Zaken
- Handeling Het toekennen van gelden voor projecten van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
- Periode 1978-
- Grondslag ISP-1, ISP-2, ISP-3, ISP-4, ISP-5;
Rijksbegroting
- Product Voorbereidingsstukken in de Rijksbegroting
- (73.)
- Actor Ministeriële Commissie Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
Stuurgroep Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
- Handeling Het periodiek informeren van de minister en de Staten-Generaal over de voortgang van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
- Periode 1978-
- Product Voortgangsrapportage
- (74.)
- Actor Stuurgroep Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
- Handeling Het administreren van mede door het rijk gefinancierde projecten van het Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
- Periode 1978-
- Product Register, agenda
- (75.)
- Actor Ministeriële Commissie Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands
- Handeling Het mede instellen van organisatieverbanden in het kader van een Integraal Structuurplan voor het Noorden des Lands.
- Periode 1978-

Opmerking Voorbeelden zijn:
De Organisatie voor Energieconsulenten voor de Kwartaire Sector in Noord-Nederland
(SNOECK) werkzaam als proefproject voor 1987-1989;
De Klankbordgroep (BCN) werkgevers en werknemers 1988-.

(76.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het uitkeren van stimuleringsgelden voor het bedrijfsleven in het ISP-gebied aan het samenwerkingsverband Noord-Nederland.
Periode 1995-
Grondslag Regeling bedrijfsgerichte stimulering Noord-Nederland
Product Regeling bedrijfsgerichte stimulering Noord-Nederland.
Opmerking Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland behandelt de aanvragen van individuele bedrijven en keert de subsidies uit. Voor een deel is de afhandeling van de meeste, niet-problematische gevallen gemandateerd aan de ISP-coördinatiegroep.

6.5.3 *De Perspectievennota Zuid-Limburg*

(77.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van een Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1971-1978
Product Nota herstructurering Zuid-Limburg 1992
Perspectievennota

(78.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het instellen van organen voor de uitvoering van de Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1971-1990
Product Instellingsbeschikking met instructies.
Opmerking Ingesteld zijn de Coördinatiecommissie PNL en de Begeleidingscommissie PNL. De taken van laatstgenoemde zijn in de Perspectievennota Zuid-Limburg vermeld.

(79.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het benoemen van functionarissen in de organen ter uitvoering van de Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1971-1990
Product Benoemingsbesluiten

(80.)

Actor Coördinatiecommissie Perspectievennota Zuid-Limburg

Handeling Het doen verrichten van deelonderzoeken ter voorbereiding van een
Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1971-1978
Product Onderzoeksrapporten

(81.)

Actor Begeleidingscommissie Perspectievennota Zuid-Limburg
Handeling Het doen verrichten van deelonderzoeken ter voorbereiding van een
Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1978-1990
Product Onderzoeksrapporten

(82.)

Actor Begeleidingscommissie Perspectievennota Zuid-Limburg
Handeling Het mede voorbereiden van vijfjaarlijkse ontwikkelingsplannen.
Periode 1978-1985

(83.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van vijfjaarlijkse ontwikkelingsplannen.
Periode 1978-1985
Product Ontwikkelingsplannen

(84.)

Actor Begeleidingscommissie Perspectievennota Zuid-Limburg
Handeling Het doen van voorstellen aan de (vak-)minister voor de financiering van
projecten uit de gereserveerde gelden in het kader van de Perspectievennota
Zuid-Limburg.
Periode 1978-1990
Opmerking Het voorstel wordt door belanghebbenden ingediend bij het secretariaat van
de begeleidingscommissie. De secretaris onderzoekt of het project in
aanmerking zou kunnen komen voor ondersteuning door een van de
ministeries.

(85.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het doen vaststellen van de vereiste gelden voor projecten uit de
gereserveerde gelden in het kader van de Perspectievennota Zuid-Limburg.
Periode 1978-1990
Opmerking De gelden, bestemd voor vastgestelde projecten, worden door de minister van
EZ uit de gereserveerde gelden overgedragen aan de vakminister.

(86.)

Actor Ministeriële Contactcommissie Regionaal Beleid
Handeling Het bewerkstelligen van een besluit ten aanzien van aanvragen om
ondersteuning van projecten in het kader van de Perspectievennota Zuid-

Limburg.
Periode 1978-1983
Grondslag Wet Investeringsrekening (*Stb.* 1978, 368) art. 15 en 16
Opmerking Indien bij de besluitvorming verschillende departementen betrokken zijn en er geen consensus ontstaat, voert de commissie een gesprek met de begeleidingscommissie PNL. Daarna neemt zij contact op met de andere vakministers. Mocht dan geen overeenstemming worden bereikt dan treedt de coördinerende minister op. Indien ook dan geen overeenstemming is bereikt, doet zij zelfstandig een voorstel aan de Ministerraad, die de knoop moet doorhakken.

(87.)

Actor Begeleidingscommissie Perspectievennota Zuid-Limburg
Handeling Het jaarlijks verslag uitbrengen van zijn werkzaamheden en van de ontwikkeling van Limburg.
Periode 1978-1990
Product Voortgangsrapporten
Opmerking Bij deze rapporten, die aan de Staten-Generaal worden aangeboden horen ook de opmerkingen en kanttekeningen die door belanghebbenden worden gemaakt bij de voorbereiding of naar aanleiding van het rapport.

(88.)

Actor Minister van Economische Zaken
Ministeriële Contactcommissie Regionaal Beleid
Handeling Het leveren van commentaar op het voortgangsrapport van de begeleidingscommissie.
Periode 1978-1990
Product Voortgangsrapport

6.5.4 *Subsidies en stimuleringsregelingen*

Ministeriële stimuleringsregelingen

(89.)

Actor minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van investeringspremieregelingen voor gemeentes in economische achterstandsgebieden.
Periode 1950-
Product Premie- en Prijsverlagingsregeling Stimulering Industrievestigingen Ontwikkelingskernen SIO, (*Stcrt.* 1964, 241), (*Stcrt.* 1966, 134);
Premie- en Prijsverlagingsregeling Stimulering Industriële Omscholing in Limburg (SIOL) (*Stcrt.* 1966, 134);
Investeringspremieregeling (*Stcrt.* 1968, 94) (*Stcrt.* 1969) (*Stcrt.* 1977, 109) (*Stcrt.* 1980,7) (*Stcrt.* 1984) (*Stcrt.* 1986).

(90.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van stimuleringsregelingen voor bedrijven in aangewezen ontwikkelingsgebieden.
Periode 1950-1991
Product Premieregeling Bevordering Industrievestiging Kerngemeenten (Stcrt. 1956, 115);
Premie- en Prijsreductieregeling Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingsgebieden (Stcrt. 1959, 75), (Stcrt. 1962, 147), (Stcrt. 1963, 228);
Premie- en Prijsreductieregeling Stimulering Industrievestiging Ontwikkelingskernen (SIO) (Stcrt. 1964, 241) (Stcrt. 1968, 94) (Stcrt. 1986, 332);
Premie- en Prijsreductieregeling Stimulering Industriële Omschakeling in Limburg (SIOL) (Stcrt. 1966, 34);
Investeringspremieregeling Regionale Vestiging en Uitbreiding van Industriële Bedrijven (Stcrt. 1968, 94), (Stcrt. 1969, 269), (Stcrt. 1975, 175);
Investeringspremieregeling z.g. Stuwende Dienstverlenende Bedrijven (Stcrt. 1969, 269), (Stcrt. 1975, 175);
Investeringspremieregeling Regionale Vestiging en Uitbreiding van Industriële Bedrijven en Stuwende Dienstverlenende Bedrijven (Stcrt. 1977, 109);
Investeringspremieregeling Regionale Projecten (Stcrt. 1984, 253), (Stcrt. 1986, 33), (Stcrt. 1988, 208), (Stcrt. 1990, 44 en 247);
Premieregeling stimulering ontwikkeling Lelystad (Stcrt 1975, 90), (Stcrt. 1980, 83).
Opmerking De regelingen worden aangekondigd in de periodieke nota's betrekking hebbend op het regionaal-economisch beleid en kunnen op deze manier aan nadere parlementaire controles worden onderworpen.

(91.)

Actor Hoofdcommissie voor de Industrialisatie
Handeling Het adviseren van de minister inzake de effecten van regionale stimuleringsregelingen voor bedrijven.
Periode 1950-1958
Product Afzonderlijke verslagen van vergaderingen en rapporten.

(92.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het aanwijzen van gemeenten of gebieden waarvoor stimuleringsregelingen gelden.
Periode 1954-1995
Grondslag Premie- en Prijsreductieregeling Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingsgebieden (Stcrt. 1959, 75)

Opmerking Gewoonlijk worden deze gebieden in de regeling zelf aangewezen. In bepaalde regelingen wordt echter in de Staatscourant aangekondigd dat de minister ten aanzien van bepaalde regio's nog nadere beslissingen neemt. Deze handeling heeft hierop betrekking.

(93.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het geven van aanwijzingen en richtlijnen voor de uitvoering van stimuleringsregelingen voor bedrijven.
Periode 1960-1995
Product Circulaires

Wet investeringsrekening

(94.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het aanwijzen van gebieden waarvoor aanvragers van een Wet Investeringsrekening-premie een Bijzondere Regionale Toeslag en/of Ruimtelijke Ordeningstoelage kunnen verkrijgen.
Periode 1978-1985
Grondslag Wet Investeringsrekening (*Stb.* 1978, 368) art. 15 en 16
Product Koninklijke Besluiten o.a.: (*Stb.* 1978, 764) (*Stb.* 1981, 764)
Opmerking Voor deze aanwijzingen is toestemming van de Europese Commissie vereist. Bij deze handeling behoort ook de aanvraag aan de Europese Commissie.

Voorschriften van de Kaderwetten EZ-subsidies

(95.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van AMvB's tot regelingen van financiële ondersteuning aan ondernemingen en gemeenten.
Periode 1992-
Grondslag Kaderwet Vaststelling Financiële Middelen EZ (*Stb.* 1991, 767) art. 2
Kaderwet EZ-subsidies (*Stb.* 1996, 510)
Product Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (*Stb.* 1993, 263);
Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (STIREA) (*Stb.* 1996,161) (*Stb.* 1997, 618);
Tender Investeringsprogramma Provincies (TIPP);
Grotestedenbudget (in samenwerking met VROM).
Opmerking Besluiten dienen te worden herzien bij:
De vaststelling van maximum-bedragen waarvoor subsidie wordt verleend;
De vaststelling van subsidievoorwaarden;
De vaststelling van bevoegdheden tot het intrekken van een subsidiebeschikking
(o.m. onder invloed van EU-regelgeving).

(96.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van specifieke uitkeringen aan daartoe aangewezen regionale gebieden.
Periode 1993-
Grondslag Kaderwet vaststelling specifieke uitkeringen EZ (*Stb.* 1991, 768) art. 2
Product Besluit Uitkeringen Regioprogramma's Zuid-Limburg 1993/1994 (*Stb.* 1993, 172)
Besluit Uitkeringen Interreg 1993/94 (*Stb.* 1993, 173)
Besluit Uitkeringen Integraal Structuurplan Noorden des lands 1993/94 (*Stb.* 1993, 174)
Besluit Uitkeringen Europese Programma's Twente 1993
Besluit Co-financiering EFRO-programma's. (*Stb.* 1994,907)

(97.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van ministeriële regels voor subsidieaanvragen op basis van het Besluit STiREA door steden met uitzondering van Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 7
Product Regelingen
Opmerking De minister stelt in deze regeling vast:
Het subsidieplafond;
De periode waarin de aanvraag kan worden ingediend;
De aanvraagformulieren met de vereiste gegevens.

(98.)

Actor De minister van Economische Zaken
Handeling Het benoemen van een secretariaat en waarnemers voor vergaderingen van de adviescommissie inzake STiREA-aanvragen.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 27
Product Besluiten

(99.)

Actor Adviescommissie inzake STiREA-aanvragen
Handeling Het adviseren van de minister inzake STiREA-aanvragen.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 27
Product Adviezen

6.5.5 Uitkeringen aan andere overheden

Krachtens subsidieregelingen voor industrieterreinen

(100.)

Actor	Minister van Economische Zaken Minister van VROM
Handeling	Het toekennen en uitkeren van subsidies van gemeenten voor de bouw van aan particulieren te verhuren fabriekshallen.
Periode	1945-1958
Grondslag	Subsidieregeling Industriebouwkerngemeenten
Product	Beschikkingen
Opmerking	De subsidie wordt à fonds perdu toegekend op basis van een beredeneerde aanvraag in een Daartoe aangewezen gemeente. De uitvoering, met name het bouwrijp maken van de terreinen, Geschiedt in het kader van de arbeidsvoorziening door de Dienst Uitvoerende Werken (DUW). Na een interventie van het ministerie van Financiën werd aan de subsidieregeling een Rentabiliteitsbeoordeling toegevoegd, waarbij een minimumbedrag van te innen huur als Criterium werd gesteld. De subsidie was aan kritiek onderhevig, omdat zij te beperkt was in Haar opzet en onvoldoende rendabel.

(101.)

Actor	Minister van Economische Zaken Minister van VROM
Handeling	Het toekennen en uitkeren van subsidies aan gemeenten in vastgestelde ontwikkelingsgebieden voor de aanleg van industrieterreinen.
Periode	1950-1958
Grondslag	Het desbetreffende ontwikkelingsplan
Opmerking	De subsidie wordt toegekend in overleg met Gedeputeerde Staten, die eveneens een subsidie toezegt. De aanvraag van de gemeente geschiedt door bemiddeling van Gedeputeerde Staten. De subsidie wordt definitief vastgesteld op basis van de in gebruik genomen nuttige oppervlakte na gereedkomen van het project. Hierop kunnen door de minister voorschotten worden verleend.

(102.)

Actor	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noord
Handeling	Het adviseren aan de minister van Economische Zaken bij aanvragen van ondernemers voor IPR-uitkeringen.
Periode	1984-

Grondslag Rapport Rekenkamer Investeringspremieregeling, p. 10
Product Adviezen

Krachtens de Investeringspremieregelingen

(103.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het jaarlijks uitkeren van bedragen voor investeringspremieregelingen door Gedeputeerde Staten van de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.
Periode 1984-
Product Jaarlijkse subsidiebeschikking
Opmerking Aan de hand van deze uitkeringen verstrekt de provincie een besluit van Gedeputeerde Staten, houdende de Provinciale Investeringspremieregeling. Deze regeling wordt ingevolge de gestelde Subsidievoorwaarde door de minister getoetst op door Europese regelgeving verboden Cumulatie van subsidie-uitkeringen (via de door de minister ingestelde Monitorcommissie).

(104.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van jaarlijkse maximumbedragen voor investeringen in regionale economische projecten, waarvoor het provinciaal bestuur uitkeringsbevoegdheid heeft.
Periode 1984-1991
Grondslag Nota van Toelichting Investeringspremieregeling regionale projecten 1986 (Stcrt. 1986, 33)

(105.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van interne richtlijnen inzake de toekenning van subsidies aan aanvragers voor een bedrag boven het vastgestelde maximum (majeure projecten).
Periode 1984-1991
Grondslag Rapport Algemene Rekenkamer Investeringspremieregeling, p. 14
Product Richtlijnen
Opmerking Deze richtlijnen gaven vooral aanwijzingen van procedurele aard. Zij vormden geen vast stramen met betrekking tot motivatie en de beoordeling van de doelmatigheid van de uitkering.

(106.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen van subsidies aan aanvragers voor een bedrag boven het

vastgestelde maximum (majeure projecten).
Periode 1984-1993
Grondslag Rapport Algemene Rekenkamer Investeringspremieregeling
Product Beschikking en daarbij gevoegde verantwoordingen

6.6 Regionale ontwikkelingsmaatschappijen

6.6.1 Oorspronkelijke participatievoorwaarden

(107.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het deelnemen aan stuurgroepen van Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1974-
Grondslag Nota's Regionaal Sociaal-economisch Beleid
Product Agenda's, verslagen
Opmerking Stuurgroepen hebben als taak de planning en de doelstellingen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen aan te sturen.

(108.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bestemmen van kapitaal van de jaarlijkse stortingen in Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1974-1989
Grondslag Nota Regionaal Sociaal-economisch Beleid 1989-1994
Voorlichtingsmededelingen van de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
Opmerking De gelden worden gebruikt voor:
kosteloze bemiddeling voor buitenlandse investeerders;
risicodragende investeringen in gezonde bedrijven;
subsidies aan innovatieve industriële projecten.

(109.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van afkoopsommen van de jaarlijkse stortingen in Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1988-1990
Grondslag Nota Regionaal Sociaal-economisch Beleid 1989-1994

(110.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van tarieven voor door Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen te verrichten diensten.
Periode 1974-1994
Grondslag Nota Regionaal Sociaal-economisch Beleid 1989-1994
Opmerking Na 1982 wordt tariefstelling van belang geacht in het kader van het profijtbeginsel.

(111.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verlenen van goedkeuring aan participaties van de Noordelijke
Ontwikkelingsmaatschappij en het Limburgs Ontwikkelingsfonds.
Periode 1974-1994

(112.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het samen met de provincies verlenen van goedkeuring aan participaties van
de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij, de Gelderse
Ontwikkelingsmaatschappij en de Overijsselse Ontwikkelingsmaatschappij.
Periode 1974 –1994

6.6.2 *Herziene participatievoorwaarden*

(113.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het aanvullen van exploitatietekorten van Regionale
Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1994-
Grondslag Besluit Uitkering Exploitatiekortingen Regionale
Ontwikkelingsmaatschappijen (*Stb.*, 1994, 90) (*Stb.* 1997, 581)
Opmerking Deze aanvulling geschiedt totdat het daartoe bestemde afkopingskapitaal van
1989 is volgestort.

(114.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van tarieven voor diensten van Regionale
Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1994-
Grondslag Besluit Uitkering Exploitatiekortingen Regionale
Ontwikkelingsmaatschappijen (*Stb.*, 1994, 90) (*Stb.* 1997, 581)
Opmerking De tariefstellingen voor adviezen verschillen echter per Regionale
Ontwikkelingsmaatschappij.

(115.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het deelnemen aan stuurgroepen van door Regionale
Ontwikkelingsmaatschappijen ingestelde onderzoeksprojecten.
Periode 1994-
Grondslag Nederlands Economisch Instituut, *Internationale benchmarking...*, 1998
Product Agenda's, verslagen

(116.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het in bijzondere gevallen instellen van een onderzoek naar de gestie van Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1994-
Opmerking Dit is gebeurd bij de Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij in 1998. De minister had een delegatie in de Raad van Commissarissen.

(117.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verspreiden van aanbevelingen en voorlichtingspublicaties van Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
Periode 1994-
Grondslag Besluit Uitkering Exploitatietekorten Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (*Stb.*, 1994, 90) (*Stb.* 1997, 581)
Product Correspondentie over folders en brochures, regelingen inzake links op een website.
Opmerking Het betreft aanbevelingen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen en mededelingen over de economische mogelijkheden en het investeringsklimaat in de desbetreffende regio.

6.7 Voorwaardenscheppend beleid voor bedrijfsterreinen

6.7.1 Onderzoek naar bedrijfslocaties

(118.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het (mede) geven van opdrachten voor onderzoek naar kwaliteitsnormen voor bedrijfsterreinen.
Periode 1980-
Grondslag Rijksbegroting, post 04.10.20; Nota's regionaal economisch beleid e.d.
Product Studies inzake de kwaliteit van bedrijfsterreinen
Opmerking Deze studies worden afzonderlijk gepubliceerd.
Eén exemplaar van het eindproduct blijft bewaard.

(119.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het geven van opdrachten aan het Centraal Bureau van de Statistiek voor periodieke rapportage inzake bedrijfsterreinen.
Periode 1990-
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Indicatoren voor de Bedrijfslocatiemonitor

(120.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verzamelen van gegevens inzake bedrijfsterreinen.
Periode 1990-

Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Rapportage in het kader van de Bedrijfslocatiemonitor

6.7.2 Doelgroepenbeleid

(121.)

Actor Minister van Economische Zaken
(Vakministers)
Handeling Het leveren van bijdragen in het overleg met samenwerkingsorganen van andere overheden (Interprovinciaal Overleg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten).
Periode 1965-
Product Convenant met het Interprovinciaal Overleg: *Ruimte voor Economische Activiteit*, 1995;
Convenant met het Interprovinciaal Overleg: *Samenwerking in de regio*, 1999;
Bestuursovereenkomst met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 1990.
Opmerking De bestuursovereenkomst met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is voorlopig als onderzoeksconvenant opgevoerd ter wille van een concreet inventarisatieonderzoek.

(122.)

Actor Minister van Economische Zaken
(Vakministers)
Handeling Het al dan niet in samenwerking met andere ministeries leveren van bijdragen aan de totstandkoming van regionale economische samenwerkingsverbanden met betrekking tot economische voorzieningen door het rijk.
Periode 1979-
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Regio-convenanten
Opmerking Voorbeelden van deze resultaten zijn:
Kerngroep Meerjarenperspectief Noord-Nederland;
De Zuidelijke Alliantie;
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

(123.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het deelnemen aan overlegorganen in het kader van het Grotestedenbeleid.
Periode 1979-
Grondslag Beleidskader stadseconomie
Product Agenda's, verslagen

(124.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan stuur- en gespreksgroepen in het kader van het

IPO-convenant.
Periode 1995-2000
Grondslag Convenant Ruimte voor Economische Activiteit
Product Verslagen, evaluatie-rapporten

(125.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het monitoren van werkzaamheden van andere overheden op basis van
meerjarenafspraken.
Periode 1999-
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Voortgangsrapportage, samenvattende rapporten en gegevensbestanden

6.7.3 Financiële stimulering: bijdragen aan overheidsinstellingen

Krachtens het Besluit uitkering bedrijfsomgeving stedelijke knooppunten

(126.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op aanvraag toekennen van een uitkering aan een bestuur van een
stedelijk knooppunt.
Periode 1992-1995
Grondslag Besluit Uitkering Bedrijfsomgeving (*Stb.* 1992, 506) art.9
Product Initiële subsidiebeschikking
Opmerking In deze beschikking staat vermeld: het vierjarenplan waarop deze uitkering is
gebaseerd, het maximumbedrag en het tijdstip waarop een definitieve
subsidieaanvraag dient te worden ingediend.

(127.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op aanvraag toekennen van voorschotten in afwachting van de vaststellen
van de definitieve subsidie aan een bestuur van een stedelijk knooppunt.
Periode 1992-1996
Grondslag Besluit Uitkering Bedrijfsomgeving (*Stb.* 1992, 506) art.12

(128.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het controleren van de bestemming van de uitgaven en de verrekening van de
uitgekeerde of voorgeschoten subsidiegelden.
Periode 1992-1996
Grondslag Besluit Uitkering Bedrijfsomgeving (*Stb.* 1992, 506) art.11.5
Product Inspectierapporten

(129.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op verzoek van de gesubsidieerde gemeente vaststellen van het uit te

keren subsidiebedrag.
Periode 1992-1996
Grondslag Besluit Uitkering Bedrijfsomgeving (*Stb.* 1992, 506) art.13
Product Rekeningen en verantwoordingen op basis van projectposten
Opmerking Eventueel teveel uitgekeerde gelden kunnen worden teruggevorderd.

Krachtens het Besluit STiREA

(130.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van jaarlijkse maximumbedragen voor ruimtelijke economische projecten met uitzondering van projecten in de steden Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 2

(131.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen en uitkeren van stimuleringsgelden voor ruimtelijke economische projecten met uitzondering van de steden Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 2

(132.)

Actor Commissie voor de Uitkeringen van STiREA-subsidies
Handeling Het adviseren over aanvragen van subsidies voor ruimtelijke economische projecten met uitzondering van de steden Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.
Periode 1996-
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161) art. 6.6-7
Product Adviesrapporten
Opmerking Na 2000 vinden ook uitkeringen aan de grote gemeenten plaats op basis van een apart budget voor grote steden.

(133.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden (Staatssecretaris Grotestedenbeleid)
Handeling Het op aanvraag uitkeren van subsidies voor ruimtelijke economische projecten in de steden Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.
Periode 1996-2000
Grondslag Besluit Stimulering Ruimte voor Economische Activiteiten (*Stb.* 1996,161)

art. 27
Opmerking Als criteria gelden actieplannen die volgens procedures van het Convenant Grote Stedenbeleid zijn vastgesteld. Na 1995 vinden ook uitkeringen aan de grote gemeenten plaats op basis van een apart budget voor grote steden.

Uitkeringen op basis van het Grotestedenbudget

(134.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het in het kader van het Grote-Stedenbudget mede vaststellen van ontwikkelings- en investeringsprogramma's van grote steden.
Periode 1998-1999
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999

(135.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het mede vaststellen van convenanten met grote steden ter uitwerking van hun ontwikkelings- en investeringsprogramma's.
Periode 1999-
Grondslag De desbetreffende convenanten; Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Meerjarenafspraken

6.7.4 *Financiële stimulering: uitkeringen aan particulieren*

Krachtens ministeriele regelingen

(136.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van 25% premie van vastgestelde investeringskosten aan ondernemingen voor vestingen en uitbreidingen van een industrieel bedrijf.
Periode 1956-1959
Grondslag Premie- en Prijsreductieregeling Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingsterreinen 1959 (Stcrt. 1959, 75)
Opmerking In 1959 heeft de laatste toekenning plaatsgevonden, omdat nadien de regeling is gewijzigd. Indien de bouw van het bedrijfsterrein door de gemeente wordt verricht, zal de premie aan de gemeente worden uitgekeerd.

(137.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van premies per vastgesteld vloeroppervlak aan aanvragende ondernemingen voor vestingen en uitbreidingen van een industrieel bedrijf.
Periode 1959-1964
Grondslag Premie- en Prijsreductieregeling Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingsterreinen

(Stcrt. 1959, 75) (Stcrt. 1962, 147) (Stcrt 1963, 228)
Opmerking Indien de bouw van het bedrijfsterrein door de gemeente wordt verricht, zal de premie aan de gemeente worden uitgekeerd.

(138.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van een premie aan ondernemingen voor vestingen van een industrieel bedrijf in het voormalig mijngebied in Limburg.
Periode 1966-1969
Grondslag Premiereregeling Stimuleringsregeling voor Industriële Omschakeling in Limburg (SIOL)
(Stcrt. 1966, 134)

(139.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van een premie van vastgestelde investeringskosten aan aanvragende ondernemingen voor vestingen en uitbreidingen van een industrieel bedrijf.
Periode 1968-1992
Grondslag Investeringspremiereregeling (Stcrt. 1968, 94)
Investeringspremiereregelingen (Stcrt. 1969-1988)
Product
Opmerking Gedurende de loop der tijd worden deze premiereregelingen aangescherpt. Vanaf 1975 wordt in termijnen uitgekeerd. Voor de toekenning van premies wordt advies aangevraagd aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen, die op hun beurt bemiddelend kunnen optreden, bijvoorbeeld door nadere gegevens op te vragen.

(140.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van stimuleringspremies voor investeringen in een dienstverlenend bedrijf in aangewezen ontwikkelingskernen.
Periode 1969-1992
Grondslag Investeringspremiereregeling (Stcrt. 1969, 30) (Stcrt. 1975, 90, 175)

(141.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van een premie aan ondernemingen voor vestingen van een industrieel bedrijf in Lelystad.
Periode 1975-1982
Grondslag Premiereregeling Stimulering Ontwikkeling Lelystad (Stcrt. 1975, 90) (Stcrt. 1980, 83)

(142.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het jaarlijks vaststellen van beschikbare gelden voor een premiereregeling.

Periode 1986-1992
Grondslag Investeringspremieregeling (Stcrt. 1986, 33) art. 9.3;
Investeringspremieregeling (Stcrt.1989) art. 3
Product Mededeling in de Staatscourant

(143.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het sluiten van overeenkomsten met ondernemingen inzake meerjarige investeringsprogramma's.
Periode 1988-1992
Grondslag Investeringspremieregeling (Stcrt.1989) art. 11.5

Krachtens het Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten

(144.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van bedragen die aan de per AMvB geregelde subsidies zullen worden besteed.
Periode 1993-
Grondslag Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (*Stb.* 1993, 263) art. 2

(145.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen en uitkeren van premies aan aanvragende gemeenten voor de bouw van een industrieterrein.
Periode 1959-
Grondslag Premie- en Prijsreductieregeling Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingsterreinen 1959 (Stcrt. 1959, 75)

(146.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij ministeriële regeling geven van nadere aanwijzingen voor de aanvraag van per AMvB geregelde subsidie.
Periode 1993-
Grondslag Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (*Stb.* 1993, 263) art. 2
Product Model voor het aanvraagformulier en andere aanwijzingen in de Staatscourant

(147.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verstrekken van subsidies voor vestigingsprojecten en uitbreidingsprojecten.
Periode 1993-
Grondslag Besluit Subsidies Regionale Investeringsprojecten (*Stb.* 1993, 263) art. 2
Opmerking Het proces omvat:
toezegging van de subsidie;
verstrekking van voorschotten;

definitieve vaststelling van het subsidiebedrag na voltooiing van het project.

6.7.5 *Speciale budgettaire voorzieningen*

(148.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verlenen van staatsgaranties voor leningen aan investeerders in door de minister aangewezen gebieden.
Periode 1965-1967
Product Beschikking

(149.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het toekennen van vastgestelde gelden van staatsgaranties voor leningen aan investeerders in door de minister aangewezen gebieden.
Periode 1965-1967
Product Betalingsbewijzen en verantwoordingen

Aanvullende steun aan door het rijk ingestelde fondsen ten behoeve van gemeenten

(150.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan gemeente- en provinciefondsen, inclusief de fondsen van de grote steden Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht.
Periode 1981-1992
Grondslag Nota Regionaal Economisch Beleid 1990-1994; Wet op de Stads en Dorpsvernieuwing, art. 39 en 40
Opmerking Het betreft ook stadsvernieuwingsfondsen.

6.7.6 *Het Fonds Economische Structuurversterking*

(151.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het instellen van een adviescolleges inzake uitgaven van het Fonds Economische Structuurversterking.
Periode 1993-
Product Instellingsbeschikking van de Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking

(152.)

Actor Minister van Economische Zaken
Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking
Handeling Het adviseren van het kabinet over aanvragen van ministeries aan het fonds voor middelen voor projecten op hun begrotingspost.
Periode 1993-
Grondslag Instellingsbeschikking Interdepartementale Commissie voor Economische

Product Structuurversterking, art. 3
 Toezeggingsbrieven, adviezen
Opmerking De voorstellen worden door de ministers van Economische Zaken en
 Financiën getoetst op de door de wet vastgestelde criteria van economisch
 belang en de budgettaire inpasbaarheid en door de Interdepartementale
 Commissie voor Economische Structuurversterking mede getoetst op
 samenhang met andere investeringen en additionaliteit.

(153.)

Actor Minister van Economische Zaken
 Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking
Handeling Het in samenwerking met andere ministeries opstellen van
 investeringsprogramma's en adviezen inzake het investeringsbeleid van het
 kabinet.
Periode 1993-
Product Brieven aan de Staten-Generaal, adviesrapporten, investeringsprogramma's

6.7.7 *Advisering en voorlichting*

(154.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het ontwikkelen van instrumenten voor kennisproducten inzake
 bedrijfsterreinen.
Periode 1990-
Grondslag Nota Ruimtelijk Economisch Beleid 1999
Product Geautomatiseerde aanbevelingssystemen.
 Voorbeelden zijn:
 benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat;
 participatiemodellen in de internationale benchmark regionaal
 vestigingsklimaat.

(155.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het organiseren van regionale voorlichtingsbijeenkomsten en speciale
 advieszittingen.
Periode 1993-
Opmerking De vestigingsplaats van een consultantschap is veelal het kantoor van een
 Kamer van Koophandel.

6.7.8 *Bijstand bij uitvoering wettelijke voorschriften andere beleidsinstanties*

(156.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het adviseren van andere overheden, in het belang van het regionaal-
 economische beleid, bij de uitvoering van milieuwetgeving.
Periode 1952-

Grondslag	Hinderwet (<i>Stb.</i> 1952, 274); Algemene Bepalingen Wet Milieuhygiene (<i>Stb.</i> 1979, 443); Wet Milieubeheer (<i>Stb.</i> 1992, 414); Wet Ruimtelijke Ordening (<i>Stb.</i> 1964, 222) (<i>Stb.</i> 1985, 626) Milieuconvenanten; Rapporten Projectgroep Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit Interimwet Bodemsanering 1984 (<i>Stb.</i> 1982, 63); Wet Bodembescherming 1992 (WBB+) e.v
Product	Onder andere: Integrale Milieutaakstellingen (IMT), nadere afspraken over opcenten, verwijderingsbijdragen, e.d. Regelingen in samenwerking met de Stichting Bodemsanering Bedrijfsterreinen of het kader van de BOSOM-aanpak

6.8 Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

6.8.1 *Het vaststellen van projecten*

(157.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het indienen van Regionale Ontwikkelingsplannen in het kader van doelstellingsbijdragen van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling zoals vastgesteld in het Communautair Bestek of het Enig of Enkelvoudig Programmeringsdocument.
Periode	1988-
Grondslag	Hervormingsverordening, Coördinatieverordening.
Product	Regionaal Ontwikkelingsplan (ROP)
Opmerking	Het betreft in ieder geval de Regionale Ontwikkelingsplannen Flevoland, Oost-Groningen, Zuid-Oost Drenthe en Gelderland.

(158.)

Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het indienen van voorstellen voor projecten in het kader van Europese financieringsprogramma's.
Periode	1982-
Grondslag	Nota Ruimte voor Regio 1995, Bijlage 1.
Product	Voorstel tot het Operationele Programma (OP)
Opmerking	Het betreft in ieder geval voorstellen voor de in 1990 vastgestelde projecten: Interreg, voor Euregioprojecten; RESIDER, voor regio's die getroffen worden door herstructurering van de staalindustrie (aangewezen: IJmond); RETEX, voor regio's die getroffen worden door herstructurering van de textielindustrie (aangewezen: Twente); URBAN, voor binnenstedelijke structuurplannen; KONVER, voor regio's die getroffen worden door herstructurering van de

defensie-industrie

(diverse regio's voorgesteld).

Bij deze voorstellen kunnen motivaties horen waarbij de behoefte aan toedeling voor Nederland nader kan worden gemotiveerd.

6.8.2 *Subsidietoekenning EFRO-projecten*

(159.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het bemiddelen bij aanvragen van ondernemers in door de Europese Commissie erkende achterstandsgebieden in Nederland om subsidie voor uitkering uit het Europese Ontwikkelingsfonds.

Periode 1975-

Opmerking Deze subsidie werd in de periode 1975 (en daarna) uitgekeerd. Uitkeringen aan individuele bedrijven geschieden na 1990 in ieder geval door Gedeputeerde Staten op basis van vastgestelde budgetten.

(160.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het sluiten van bestuursovereenkomsten met andere overheidsorganen inzake de toekenning en uitkering van EFRO-subsidies.

Periode 1989-

Grondslag Comijs, 1998

Product Bestuursovereenkomsten

(161.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het vaststellen van ministeriele regels inzake subsidies op grond van EFRO-programma's.

Periode 1995-

Grondslag Bijv. het Besluit Co-financiering EFRO-programma's. (*Stb.* 1994,907)

Product Regeling Cofinanciering Interreg II

Opmerking Deze regels zijn:

Het aanwijzen van projecten;

Het aanwijzen van de rechtspersonen aan wie de subsidie wordt verstrekt;

Het vaststellen van jaarlijkse subsidieplafonds;

Het vaststellen van het subsidiebedrag of de wijze van bepaling daarvan;

Het bepalen van de beoordelingscriteria voor een aanvraag.

6.8.3 Toezicht en controle op doelstellingsubsidie

(162.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op verzoek van de Europese Commissie verstrekken van inlichtingen ter toelichting van de regionale verslaglegging inzake de besteding van EFRO-gelden.
Periode 1982-
Grondslag Mededelingen Wijnands conform Verordening EC 2064/97.
Opmerking Hierbij is inbegrepen het houden van steekproeven en risico-analyses, het geven van aanwijzingen inzake de gestie van Gedeputeerde Staten als gevolg van de door de Europese Commissie gestelde vragen en het geven van nadere aanwijzingen met betrekking tot 'onderuitputting'.

(163.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het periodiek aan de Europese Commissie verstrekken van inlichtingen inzake het toezicht op de besteding van EFRO-gelden.
Periode 1982-
Grondslag Verordening Raad en EC 1681/94, art. 3 jo. 12.1 en art 5
Product Rapportages
Opmerking Het betreft een driemaandelijks rapportage, waarbij onregelmatigheden inzake bedragen van boven de 4000 gulden dienen te worden aangemeld. Tevens dient in het kwartaalrapport te worden gerapporteerd welke procedures zijn ingesteld en wat daarvan de voortgang en het gevolg is. Als het bedrag niet kan worden teruggevorderd, stelt de lidstaat de commissie daarvan in kennis. Die stelt vervolgens vast aan wie de financiële gevolgen kunnen worden toegerekend.

(164.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het op verzoek van de Europese Commissie (doen) vergoeden van ten onrechte toegekende EFRO-gelden.
Periode 1995-
Grondslag Verordening Raad en EC 1681/94, art. 5.3
Opmerking Hierbij is inbegrepen het nader aansprakelijk stellen van de door de provincie aangewezen subsidieorganen en de subsidieontvanger en de eventuele gegevens inzake procesvoering bij het Europese hof.

6.8.4 Bijdragen voor EFRO-doelstellingsprojecten en communautaire initiatieven

(165.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verlenen en vaststellen van subsidies aan Gedeputeerde Staten in het kader van het co-financieren van regionale ontwikkelingsplannen die door de EU zijn goedgekeurd.

Periode 1982-1995
Grondslag Hervormingsverordening EG; Coördinatieverordening EG
Product Beschikkingen en verantwoordingen

(166.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij ministeriële regeling vaststellen van Nederlandse bijdragen aan het co-financieren van EFRO-doelstellingsprojecten en communautaire initiatieven.

Periode 1991-
Grondslag Hervormingsverordening, jo. Besluit co-financiering EFRO-projecten, art. 13
Product Regeling co-financiering doelstelling 1-, 2- en 5b-programma's (Stcrt. 1995, 166), (Stcrt. 1997, 153);
Regeling co-financiering RESIDER, RESIDER II (betreft IJmond) (Stcrt 1995, 244).

(167.)

Actor Minister van Economische Zaken
(Minister van Binnenlandse Zaken, belast met het Grotestedenbeleid)
Handeling Het verlenen en vaststellen van subsidies aan Gedeputeerde Staten in het kader van het co-financieren van EFRO-projecten.

Periode 1990-
Grondslag Nota Ruimte voor Regio, bijlage 1; Regeling co-financiering doelstelling 1-, 2- en 5b-programma's. (Stcrt. 1995, 166), (Stcrt. 1997, 153); Regeling co-financiering RESIDER, RESIDER II (Stcrt 1995, 244)

Product Beschikkingen en verantwoordingen

Opmerking EFRO-projecten:
RETEX-projecten in Twente;
RESIDER-projecten in het IJmond-gebied;
URBAN-projecten voor Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht;
CONVER-projecten van defensieterreinen;
MKB-projecten in regio's.

6.8.5 *EZ-subsidies in het kader van het initiatief Interreg*

(168.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het leveren van bijdragen aan de besluitvorming van de Europese Commissie ten aanzien van Euregioprojecten.

Periode 1991-
Grondslag Nota van toelichting Regeling Interreg 1993/1994
Opmerking Het betreft de verdeling van de door de Europese Commissie toegekende subsidie.

(169.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het jaarlijks vaststellen van een plafond van de Nederlandse financiële bijdrage in het kader van Euregioprojecten.

Periode 1993-

Grondslag Regeling Interreg 1993/1994, art. 3

(170.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het toekennen van subsidies aan Gedeputeerde Staten in het kader van een Euregio-project.

Periode 1993-

Grondslag Regeling Interreg 1993/1994; Interreg II (Stcrt. 1995, 246)

(171.)

Actor Minister van Economische Zaken
Vakministers

Handeling Het deelnemen aan bijeenkomsten van landelijke en internationale overlegorganen op Euregio-gebied.

Periode 1990-

Opmerking Het betreft tot op heden het zogenaamde Arnhem-overleg en het Arnhem-Dusseldorf-overleg.

(172.)

Actor De minister van Economische Zaken

Handeling Het deelnemen aan bijeenkomsten van stuurgroepen inzake projecten in het kader van Interreg-programma's.

Periode 1990-

Grondslag Goedkeuringsbeschikking van het desbetreffende interreg-programma

(173.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het deelnemen aan bijeenkomsten van een raad van toezicht op de uitvoering van projecten in het kader van Interreg-programma's.

Periode 1990-

Grondslag Verdrag van grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland, art. 9.4

Product Agenda's, verslagen

Opmerking Deze bijeenkomsten vinden minstens tweemaal per jaar plaats. Tijdens deze bijeenkomsten worden regels met betrekking tot het toezicht vastgesteld.

(174.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het op verzoek van de Europese Commissie of het Euregio-orgaan verstrekken van inlichtingen ter toelichting van de regionale verslaglegging inzake de besteding van Interreg-gelden.

Periode 1982-

Grondslag Mededelingen Wijnands

Opmerking Dit geldt in het bijzonder de Euregio Rijn-Waal, (of Benelux Middengebied)

waarvan de hoofdzetel in Nederland ligt.

6.9 Kamers van Koophandel

6.9.1 Algemene regelingen

(175.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden, mede vaststellen coördineren en evalueren van het beleid ten aanzien van Kamers van Koophandel.
Periode 1945-
Product Nota's zoals: De Nederlandse Kamers van Koophandel in de toekomst.

(176.)

Actor Minister van Economische Zaken
Minister van VROM
Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het voeren van periodiek overleg met de Vereniging van Kamers van Koophandel.
Periode 1945-
Grondslag Archieflijst Vereniging van Kamers van Koophandel, rubriek 160.02
Product Notulen

(177.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het voorbereiden van wettelijke regels inzake de organisatie, de bevoegdheden en de financiering van de Kamers van Koophandel.
Periode 1945-
Product o.a. Wet op de Kamers van Koophandel 1950 (*Stb.* 1950, 367), 1963 (*Stb.* 1963, 286), 1967 (*Stb.* 1967, 377), 1983 (*Stb.* 1983, 632), 1994 (*Stb.* 1994, 506) en 1997 (*Stb.* 1997, 783)

(178.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van nadere regels inzake Kamers van Koophandel.
Periode 1950-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367), art. 35.1

(179.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB delegeren van ministeriële bevoegdheden inzake Kamers van Koophandel aan de Sociaal-Economische Raad
Periode 1950-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367), art. 35.2
Opmerking Het betreft de toetsing van begrotingen, rekeningen en verantwoording en de verlening van toestemming van door de wet vermelde rechtshandelingen van de Kamers van Koophandel.

(180.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van algemene regels met betrekking tot de
verkiezbaarheid en de benoembaarheid van leden van Kamers van
Koophandel.
Periode 1963-1997
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286)
Product Algemene Maatregelen van Bestuur

(181.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van algemene regels inzake provinciale
samenwerkingsverbanden van Kamers van Koophandel.
Periode 1983-1997
Grondslag Wet KvK 1983 (*Stb.* 1983, 632), art. 9.5-6
Opmerking Deze regels betreffen de geldmiddelen en de samenstelling van de organen en
het toezicht op
Deze organen.

(182.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het bij AMvB vaststellen van algemene regels voor Kamers van Koophandel
Periode 1997-
Grondslag Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783)
Product Besluit heffingen Kamers van Koophandel en Fabrieken (*Stb.* 1997, 786)
Opmerking Algemene regels worden beschouwd als een vorm van repressief toezicht.
Het betreft:
Het stellen van regels met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen
door Kamers van
Koophandel ten aanzien van ondernemingen en het geven van voorlichting
en juridisch advies aan ondernemers en ondernemingen (art. 25);
Het stellen van regels aan Kamer van Koophandel of rechtspersonen met een
meerderheid van stemrechten in de Kamer van Koophandel ter voorkoming
van voor een goede marktwerking ongewenste mededinging of verhindering,
beperking of vervalsing van de mededinging (art. 30);
Het vaststellen van maxima van tarieven van Kamers van Koophandel voor
hun loketfunctie en voorlichting.
De aanwijzing van publicatiebladen waarin besluiten inzake tarieven van
Kamers van Koophandel worden gepubliceerd.

(183.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het geven van nadere instructies aan Kamers van Koophandel bij de
uitoefening van wettelijke bevoegdheden.
Periode 1945-1950

Grondslag Wet KvK 1983 (*Stb.* 1983, 632), art. 9.5-6
Product Beschikking met betrekking van de toepassing van de Woonruimtetwet van 2 december 1947

6.9.2 *Instelling en samenstelling Kamers van Koophandel*

(184.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het instellen of herindelen van Kamers van Koophandel.
Periode 1950-
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367), art. 2
Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286), art. 2
Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783), art. 2.1
Product Koninklijke Besluiten en Algemene Maatregelen van Bestuur
Opmerking De instellingsbesluiten bevatten de omgrenzing van het gebied dat onder de Kamer van Koophandel ressorteert en de daarbij aangewezen gemeente van vestiging. Indien sprake is van een instelling of herindeling, worden bepalingen vastgesteld ten aanzien van rechten en bezittingen, het vermogen en de archieven. Geschillen met betrekking tot de uitvoering van gebiedsverdeling worden door de minister van Economische Zaken beslist. Vanaf 1963 adviseert de SER bij belangrijke wijzigingen als fusies van de Kamers van Koophandel.

(185.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van het ledenaantal en de samenstelling van Kamers van Koophandel.
Periode 1951-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367), art. 4 en 31

(186.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het benoemen van de eerste leden van nieuw ingestelde Kamers van Koophandel en het vaststellen van het tijdstip waarop de eerste begroting moet worden ingediend.
Periode 1951-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367), art. 34
Product Besluiten

(187.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het stellen van nadere regels ten aanzien van de overgang van rechten, lasten, verplichtingen en bezittingen van Kamers van Koophandel bij wijziging van de indeling.
Periode 1963-1997
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286), art. 32,33 en 35

Product Ministeriele regeling

(188.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het delegeren van bevoegdheden aan de SER ten aanzien van de samenstelling van de vertegenwoordiging in de Kamers van Koophandel.

Periode 1963-1997

Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286)

Opmerking Aan de SER zijn de bevoegdheden tot de aanwijzing van bedrijfstakken die vertegenwoordigd zijn in de KvK en de vaststelling van het aantal leden gedelegeerd.

(189.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het verlenen van ontheffing van de verplichting van het Nederlandschap aan leden van een Kamer van Koophandel.

Periode 1963-1997

Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286), art. 9, lid 4

Opmerking De wet schrijft voor dat gekozen leden van een KvK in het bezit moeten zijn van een bewijs van Nederlandschap of ingezetenschap, minstens 25 jaar oud moeten zijn en niet ontzet mogen zijn uit het kiesrecht of uit het recht bepaalde ambten te bekleden of bepaalde beroepen uit te oefenen. De minister kan hiervan ontheffing verlenen.

(190.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het bij AMvB vaststellen en wijzigen van regels met betrekking tot reeds ingestelde Kamers van Koophandel.

Periode 1997-

Grondslag Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783), *passim*

Product Algemene Maatregelen van Bestuur

Opmerking De minister heeft de volgende bevoegdheden:

Het stellen van regels ten aanzien van de gevolgen van instelling, opheffing en gebiedsindeling van de Kamers (art. 2, lid 3);

Het vaststellen van het aantal leden van het algemeen bestuur (art. 7, lid 2) ;

Het stellen van regels met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen door Kamers van Koophandel ten aanzien van ondernemingen en het geven van voorlichting en juridisch advies aan ondernemers en ondernemingen (art. 25).

(191.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het vaststellen van ministeriële regels ten aanzien van bestuurshandelingen van een Kamer van Koophandel.

Periode 1997-

Grondslag Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783), art. 10

Product Regeling aanwijzing publicatieblad (Stcrt. 1997, 249)
Regeling inrichting en begroting en jaarrekening Kamers van Koophandel
(Stcrt. 1998, 35.)

Opmerking Deze regelingen kunnen zijn:
Het aanwijzen van een publicatieblad (art. 40);
Het stellen van comptabele voorschriften.

6.9.3 *Controle op financiering en uitvoeringswerkzaamheden*

(192.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het verlenen van toestemming aan Kamers van Koophandel voor het
instellen en beheren van instellingen ten dienste van (handel) en nijverheid.

Periode 1951-1997

Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 23.1a; Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286)
art. 28.1a

Opmerking Voor de periode 1951-1963 wordt in de wet- en regelgeving gesproken van
goedkeuring i.p.v. het verlenen van toestemming.

(193.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het vaststellen van de bedragen voor door Kamers van Koophandel te
verstrekken financiële ondersteuning.

Periode 1951-

Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 23.1c
Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 28.1c
Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783) art. 27.3

Opmerking In de wet KvK 1950 wordt gesproken van het goedkeuren van door Kamers
van Koophandel verleende financiële ondersteuning boven een bedrag van
fl. 1000,-. In de wet KvK 1963 gaat het om het vaststellen van een minimum
aan bedragen en in de wet KvK 1997 gaat het om het stellen van
maximumbedragen voor jaarlijks te verstrekken financiële ondersteuning.
Deze steun wordt door de Kamer verstrekt ten behoeve van een onderzoek,
overlegvorm of samenwerkingsverband tot stimulering van economische
ontwikkelingen. Na 1997 kan dit beginsel bij AmvB worden vastgesteld.

(194.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het goedkeuren van door Kamers van Koophandel vastgestelde tarieven van
vergoedingen voor door haar bewezen diensten of werkzaamheden.

Periode 1951-1963

Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 23.1d

(195.)

Actor Minister van Economische Zaken

Handeling Het goedkeuren van het kopen, verkopen en bezwaren van onroerende

goederen door Kamers van Koophandel en het doen bouwen, verbouwen of inrichten van gebouwen boven een bedrag van fl. 5000,-.
Periode 1951-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 23.1a

(196.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verlenen van toestemming aan Kamers van Koophandel voor financiële steun boven een door de minister bepaald bedrag.
Periode 1963-1997
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 28.1c

(197.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het jaarlijks vaststellen van ministeriële regels met betrekking tot door Kamers van Koophandel te vorderen retributies en heffingen.
Periode 1963-
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 11.2
Product Beschikking vaststelling retributieregels in de Staatscourant
Opmerking In deze besluiten worden met name maxima vastgesteld. Deze maxima worden gemotiveerd door opvattingen inzake het prijsbeleid van het ministerie.

(198.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van besluiten van Kamers van Koophandel tot de toekenning van vergoedingen aan leden voor het bijwonen van vergaderingen.
Periode 1963-1997
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 11.2

(199.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van jaarlijkse begrotingen van Kamers van Koophandel.
Periode 1963-
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 22
Opmerking In de jaarlijkse begrotingen worden - als bijlagen op de inkomenspost -ook de heffingsverordeningen opgenomen, die de Kamers van Koophandel jaarlijks uitvaardigen, deze verordeningen kunnen worden getoetst aan de jaarlijkse retributieregels. De verordeningen van de Kamers van Koophandel worden gepubliceerd in de Staatscourant.

(200.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van de rekeningen en verantwoordingen van Kamers van Koophandel.
Periode 1963-

Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 24.4
Opmerking Vanaf 1984 geldt dat bij de te overhandigen stukken ook een accountantsrapport moet worden toegevoegd van een door de kamer benoemde registeraccountant of een persoon met gelijkaardige bevoegdheden.

(201.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van retributies voor door Kamers van Koophandel beheerde instellingen.
Periode 1963-1983
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 22
Opmerking Volgens art. 16 van de wet mogen Kamers van Koophandel instellingen ten dienste van de handel en nijverheid in het leven roepen en beheren, voorlichting verstrekken en in de handel brengen. De beschrijving betreft hier mogelijk afzonderlijke retributies, de jaarlijkse heffingsverordening wordt vastgesteld bij de begroting.

(202.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren en vaststellen van retributies voor door de Kamers van Koophandel te verlenen diensten en te verrichten werkzaamheden en het goedkeuren van heffingen van Kamers van Koophandel aan ingeschreven ondernemingen.
Periode 1963-
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 26.1; Wet KvK 1983 (*Stb.* 1983, 632) art. 26.1; Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783) art. 39
Opmerking Voor 1984 was sprake van het goedkeuren van retributies, deze handeling werd bij de wetswijziging in 1983 gewijzigd in het vaststellen van retributies. Dit was een toepassing van het profijtbeginsel, waarbij werd gesteld dat verzoeken van diensten aan openbare lichamen door de belanghebbende dienden te worden bekostigd. In 1997 was er weer sprake van het goedkeuren van retributies en werd de handeling uitgebreid met het goedkeuren van heffingen. De (in 1997) bedoelde inkomsten zijn:
Heffingen aan in het handelsregister ingeschreven ondernemingen voor de uitvoering van
zijn verplichtingen tot het verstrekken van inlichtingen van algemene aard ;
Heffingen en retributies in de vorm van vaste tariefbedragen aan belanghebbenden bij de uitoefening van wettelijke taken;
Indien niet anders geregeld: tarieven voor het verlenen van advies en economische voorlichting aan ondernemingen.
De goedkeuring kan alleen worden onthouden als het besluit in strijd is met het recht of als de minister (op prijsregelingsgronden) bezwaar heeft tegen de hoogte van het bedrag.

(203.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het verlenen van toestemming aan Kamers van Koophandel tot het beheren van reserves of vermogens.
Periode 1984-1997
Grondslag Wet KvK 1983 (*Stb.* 1983, 632) art. 23.2
Opmerking Vanaf de wetwijziging van 1984 geldt, dat voor het houden van reserves of het beheren van vermogens in de begrotingen voorzieningen moeten worden getroffen, waarvoor aan de minister toestemming moet worden gevraagd. Een en ander geldt echter niet voor personele verplichtingen, zoals pensioenen. Dit verzoek om toestemming zal dus in de praktijk samengaan met de indiening van een bijgevoegde begroting.

(204.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het stellen van regels voor de toekenning van vergoedingen aan bestuursleden van Kamers van Koophandel voor het bijwonen van vergaderingen.
Periode 1997-
Grondslag Wet KvK 1997 (*Stb.* 1997, 783) art. 13.5
Product Regels

6.9.4 Toezicht

(205.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het schorsen of nietig verklaren van besluiten van Kamers van Koophandel wegens strijdigheid met de wet of het algemeen belang.
Periode 1951-1997
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 24-28
Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 28.1c
Product Besluit tot schorsing of vernietiging in het Staatsblad
Opmerking Schorsing van een besluit kan niet langer duren dan een jaar. Indien het besluit binnen een jaar niet nietig is verklaard, wordt ze geacht geldig te zijn.

(206.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het treffen van voorzieningen wegens nalatigheid van een Kamer van Koophandel bij de nakoming van zijn wettelijke verplichtingen.
Periode 1951-1963
Grondslag Wet KvK 1950 (*Stb.* 1950, 367) art. 23.1a
Opmerking De voorziening geschiedt op kosten van de nalatige kamer. Hierbij kan de minister ook gebruik maken van het secretariaat en het verdere personeel van de kamer en heeft hij de bevoegdheid om personeel te ontslaan, aan te vullen en uit te breiden.

(207.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van verordeningen van de Sociaal-Economische Raad of van product- en bedrijfsschappen, waarbij aan Kamers van Koophandel uitvoeringswerkzaamheden worden opgelegd.
Periode 1963-1983
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 16.3
Product

(208.)

Actor Minister van Economische Zaken
Sociaal-Economische Raad
Handeling Het treffen van voorzieningen bij niet naar behoren verrichte uitvoeringswerkzaamheden van Kamers van Koophandel die door de wet zijn vastgesteld ('door de wet gevorderde medewerking').
Periode 1963-
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 11.4

6.9.5 Samenwerkingsverbanden

(209.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het vaststellen van regels voor samenwerkingsverbanden van Kamers van Koophandel.
Periode 1963-
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 20.4
Product Regelingen
Opmerking Als voorbeelden worden in de wet genoemd:
Het gemeenschappelijk verlenen van financiële ondersteuning aan instellingen;
Het gezamenlijk advies uitbrengen aan provinciale overheden.

(210.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het instellen of opnieuw constitueren van regionale verbanden Kamers van Koophandel.
Periode 1963-1983
Grondslag Wet KvK 1963 (*Stb.* 1963, 286) art. 20.2
Product Besluiten

(211.)

Actor Minister van Economische Zaken
Handeling Het goedkeuren van bij wet voorgeschreven provinciale samenwerkingorganen van de Kamers van Koophandel.
Periode 1983-1993
Grondslag Wet KvK 1983 (*Stb.* 1983, 632) art. 20
Opmerking Wanneer het grondgebied van de provincie tot de gebieden van meer Kamers

behoort, vormen zij een samenwerkingsverband, waaraan zij ook bevoegdheden kunnen delegeren.

7 Overzicht geraadpleegde wet- en regelgeving

7.1 Internationale regelgeving

- Verdrag van de Europese Economische Gemeenschap (Nederlandse tekst in Tractatenblad 1957, 81; herziene versie in Tractatenblad 1977, 88; Tractatenblad 1986, 63)
- Europese Akte (Publicatieblad 1987, L 169)
- Verdrag van de Europese Unie (Tractatenblad 1992, 74)
- Verordening raad EEG inzake structuurfondsen van de EG (1975, 724) (Publicatieblad 1975, L 73)
- Verordening raad EEG inzake structuurfondsen van de EG (1984, 1787) (Publicatieblad 1984, L 169)
- (Hervormings)Verordening raad en parlement EEG inzake structuurfondsen van de EG (1988, 2052) (Publicatieblad 1988, L 285)
- (Uitvoerings)Verordening raad en parlement EEG inzake het EFRO (1988, 4204)
- (Coördinatie)Verordening raad en parlement EEG inzake het EFRO (1988, 4253) (Publicatieblad 1988, L 374); (gewijzigd in 1993, 2082) (Publicatieblad EG, L 193/20)
- Initiatief Interreg van het EFRO van 15 juni 1990 (Publicatieblad EG, C 215)
- (Uitvoerings)Verordening raad en parlement EEG inzake het EFRO (1993, 2093)
- Verordening (1994, 68) betreffende onregelmatigheden in het kader van de financiering van het structuurbeleid en terugvordering van in dat kader onverschuldigd betaalde bedragen, alsmede betreffende de inrichting van een informatiesysteem op dat gebied. (Publicatieblad 1994, L 178/43)
- Verordening (1997, 2064) tot vaststelling van de voorwaarden ter uitvoering van het Verdrag van Grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en Duitsland van 22 mei 1981.
- Verordening raad en parlement EEG inzake Europese Structuurfondsen (1999, 1260)
- (Uitvoerings)Verordening raad en parlement EEG inzake het EFRO (1999, 1783)

7.2 Nationale regelgeving

Wetgeving met betrekking tot de Kamers van Koophandel

- Wet op de Kamers van Koophandel 1920 (*Stb.* 1920, 152)
- Wet op de Kamers van Koophandel 1950 (*Stb.* 1950, 367)
- Instellingsbesluit Kamers van Koophandel 1950 (*Stb.* 1950, K 523)
- Wet, houdende verlenging van de Wet op de Kamers van Koophandel 1950 (*Stb.* 1958, 354)
- Wet op de Kamers van Koophandel 1963 (*Stb.* 1963, 286)
- Wet op de Kamers van Koophandel 1967 (*Stb.* 1967, 377)
- Wet op de Kamers van Koophandel 1983 (*Stb.* 1983, 632)
- Wet, houdende enkele bevoegdheden van de Kamers van Koophandel (*Stb.* 1994, 506)
- Wet op de Kamers van Koophandel 1997 (*Stb.* 1997, 783)

Wetgeving met betrekking tot de Investeringsrekening

- Wet Investeringsrekening 1978 (*Stb.* 1978, 368)
- Wet Investeringsrekening 1980 (*Stb.* 1980, 396)

Wetgeving met betrekking tot de Selectieve Investeringsregeling

- Wet Selectieve Investeringsregeling (*Stb.* 1974, 95) (*Stb.* 1975, 290) (*Stb.* 1978, 368)
- Besluit Selectieve Investeringsregeling (*Stb.* 1975, 507) (*Stb.* 1982, 379)

- Besluit Selectieve Investeringsheffing (*Stb.* 1975, 18)
- Tarievenbesluiten Selectieve Investeringsheffing (*Stb.* 1975, 4)
- Besluit Vergunningen Selectieve Investeringsregeling (*Stb.* 1975, 312)
- Besluit Vergunningsaanvraag Selectieve Investeringsregeling (*Stb.* 1974, 786)

Kaderwetgeving

- Kaderwet vaststelling financiële middelen EZ (*Stb.* 1991, 767)
- Kaderwet vaststelling specifieke uitkeringen EZ (*Stb.* 1991, 768)
- Kaderwet EZ-subsidies (*Stb.* 1996, 510)

Kaderwettelijke specifieke uitkeringen EZ

- Besluit uitkering bedrijfsomgeving stedelijke knooppunten (BOB) (*Stb.* 1992, 506) (*Stb.* 1995, 3)
- Besluit subsidies regionale investeringsprojecten (*Stb.* 1993, 263)
- Besluit uitkering exploitatietekorten regionale ontwikkelingsmaatschappijen (*Stb.* 1994, 90) (*Stb.* 1997, 58)
- Besluit uitkeringen Integraal Structuurplan Noorden des Lands (*Stb.* 1993, 174)
- Besluit uitkeringen regioprogramma Zuid Limburg 1993-1994 (*Stb.* 1993, 172)
- Besluit uitkeringen Interreg 1993-1994 (*Stb.* 1993, 173)
- Besluit co-financiering EFRO-programma's 1995-2001 (*Stb.* 1994, 907)
- Regeling co-financiering doelstelling 1-, 2- en 5b-programma's (*Stcrt.* 1995, 166) (*Stcrt.* 1997, 153)
- Regeling Interreg II 1995 (*Stcrt.* 1995, 246)
- Regeling co-financiering RESIDER, RESIDER II (*Stcrt.* 1995, 244)
- Besluit stimulering ruimte voor economische activiteiten (STIREA) (*Stb.* 1996, 161) (*Stb.* 1997, 618)

Subsidieregelingen

- Premiereregeling bevordering industrievestiging kerngemeenten (*Stcrt.* 1956, 115)
- Premie- en prijsreductieregeling: bevordering industrialisatie ontwikkelingsgebieden. (*Stcrt.* 1959, 75) (*Stcrt.* 1962, 147) (*Stcrt.* 1963, 228)
- Premie- en prijsreductieregeling: stimulering industrievestiging ontwikkelingskernen. (SIO) (*Stcrt.* 1964, 241) (*Stcrt.* 1966, 134) (*Stcrt.* 1968, 94) (*Stcrt.* 1986, 332)
- Premie- en prijsreductieregeling: stimulering industriële ontwikkeling in Limburg (SIOL) (*Stcrt.* 1966, 34)
- Investeringspremiereregeling (*Stcrt.* 1968, 94) (*Stcrt.* 1969, 269) (*Stcrt.* 1986, 33)
- Investeringspremiereregeling regionale vestiging en uitbreiding van industriële bedrijven (*Stcrt.* 1968, 94) (*Stcrt.* 1969, 269) (*Stcrt.* 1975, 175)
- Investeringspremiereregeling z.g. stuwende dienstverlenende bedrijven (*Stcrt.* 1969, 269) (*Stcrt.* 1975, 175)
- Investeringspremiereregeling regionale vestiging en uitbreiding van industriële bedrijven en stuwende dienstverlenende bedrijven (*Stcrt.* 1977, 109)
- Investeringspremiereregeling regionale projecten (*Stcrt.* 1984, 253) (*Stcrt.* 1986,33) (*Stcrt.* 1988, 208) (*Stcrt.* 1990, 44 en 247)
- Premiereregeling stimulering ontwikkeling Lelystad (*Stcrt.* 1975, 90) (*Stcrt.* 1980, 83)

Overige wet- en regelgeving van het ministerie van economische Zaken

- Besluit tot regeling van het openbaar register van specifieke uitkeringen EZ (*Stb.* 1982, 452)
- Wet tot instelling van een Fonds Economische Structuur (*Stb.* 1996, 51-52)

Regelgeving van andere ministeries

- Hinderwet (*Stb.* 1952, 274); met wijzigingen (*Stb.* 1985, 129 en 494)
- Wet inzake de Luchtverontreiniging (*Stb.* 1970, 580)
- Interimwet Bodemsanering (*Stb.* 1982, 63)
- Wet op de Geluidhinder (*Stb.* 1979, 79)
- Wet algemene bepalingen Milieuhygiëne (*Stb.* 1979, 443); met wijzigingen (*Stb.* 1980, 757) (*Stb.* 1986, 211) (*Stb.* 1988, 113)
- Wet Bodembescherming (*Stb.* 1986, 374); en wijzigingen (*Stb.* 1994, 331) (*Stb.* 1996, 496)
- Wet Milieubeheer (*Stb.* 1992, 414)
- Besluit Milieueffectrapportage (*Stb.* 1987, 278)
- Inrichtingen- en vergunningenbesluit Milieubeheer (*Stb.* 1993, 50)
- Wet op de Ruimtelijke Ordening (*Stb.* 1964, 222)
- Wet op de Ruimtelijke Ordening (*Stb.* 1985, 626)
- Wet op de Stads en Dorpsvernieuwing (*Stb.* 1984, 406)
- Tracéwet (*Stb.* 1993, 582)
- Wet op de Waddenadviesraad (*Stb.* 1996, 682)

8 Overzicht geraadpleegde literatuur en bronnen

Algemene Rekenkamer, *Aardgasbaten* (Den Haag 1999), HdTK 1999-2000.

Algemene Rekenkamer, *Investeringspremieregeling regionale projecten* (Den Haag 1988), HdTK 1987-1988, 20 470, nr. 1-2.

Baan, R., *Industrie- en technologiebeleid. Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid met betrekking tot het industrie- en technologiebeleid 1945-2001* (Nog te verschijnen) PIVOT-rapport nr. 148.

BCN, *25 jaar Bestuurscommissie Noorden des Lands. Jaaroverzicht van de werkzaamheden van de Bestuurscommissie Noorden des Lands in 1981-1982 en een terugblik over de periode 1957-1982* (Groningen 1982).

Beks, G., C.I.L. Houbraken & G.F. van Neer, *Energiebeleid. Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid met betrekking tot het algemeen energiebeleid, de elektriciteitsvoorziening, de kernenergie, de energiebesparing en duurzame energie, 1945-1994* (Den Haag 2001) PIVOT-rapport nr. 82.

Beks, G. & A.G. de Vries, *Staatsdeelneming en financiering van het bedrijfsleven. Een institutioneel onderzoek naar de handelingen en taken van de Rijksoverheid op het beleidsinstrument staatsdeelnemingen en financiering van het bedrijfsleven, 1940-1995* (Den Haag 1998) PIVOT-rapport nr. 57.

Bervoets, J.A.A., *Consumentenbeleid. Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein consumentenbescherming en consumentenrecht, voorzover dit thans wordt aangestuurd door het ministerie van Economische Zaken, over de jaren 1945-1996* (Den Haag 2000) PIVOT-rapport nr. 91.

Bervoets, J.A.A., *Mededingingsbeleid. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen inzake economische mededinging over de periode 1945-1998, waaronder inbegrepen het handelen van het Bureau Industriële Eigendom en de Nederlandse Mededingingsautoriteit* (Den Haag 2000) PIVOT-rapport nr. 93

Bervoets, J.A.A., J.W.J.M. Bogaarts, N.C. van Oldenbeek, M. Schaap & J. Velsink, *Milieubeleid. Een institutioneel onderzoek naar de handelingen van diverse actoren op het beleidsterrein Milieubeheer en de thans daaronder vallende taken van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over de jaren 1945-1994* (Den Haag 2000) PIVOT-rapport nr. 94

Bervoets, J.A.A., A.G. Dellebeke & G.A.G. Hermsen, *De slagboom gesloten, Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de overheid op het beleidsterrein in- en uitvoerregelingen, 1945-2001* (Nog te verschijnen.) PIVOT-rapport nr. 147.

Bervoets, J.A.A. & G.A.G. Hermsen, *Buitenlandse Economische Betrekkingen. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein buitenlandse economische betrekkingen over de periode 1945-2002* (Nog te verschijnen.) PIVOT-rapport nr. 145.

- Bervoets, J.A.A. & A.H. Poelwijk, *Beroepenkwaliteit. Een institutioneel onderzoek naar het beleid van de Nederlandse rijksoverheid met betrekking tot de kwaliteitszorg voor de bedrijfsvoering en beroepsuitoefening in Nederland, 1945-2002* (Nog te verschijnen.) PIVOT-rapport nr. 104.
- Bervoets, J.A.A., N.C. van Oldenbeek & J.C. Velsink, *Volkshuisvesting. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein volkshuisvesting over de jaren 1945-1944*. (Den Haag 2003) PIVOT-rapport nr. 136.
- Bogaarts, J.W.J.M., *Waterstaat. Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994* (Den Haag 1995) PIVOT-rapport nr. 28.
- Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken. Profiel van een ministerie* (Den Haag 1989).
- Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken en economische subsidies* (Den Haag 1990).
- Buck Consultants International, *Evaluatie ISP 1979-1988* (Nijmegen/Vught 1989).
- Buenk, B.W., F.C.A Eenhorst & C.W. Marks, *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1969) Serie Recht en Praktijk 9.
- Buenk, B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1980).
- Buenk, B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1991).
- Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van de archieven van de Kamer van Koophandel en Fabrieken in 's-Gravenhage, 1929-1979* (Winschoten 1996).
- Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van het Centraal Archief van het Ministerie van Economische Zaken (1906) 1944-1965 (1975)* (Winschoten 1996).
- Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van het archief van de Vereniging van Kamers van Koophandel in Nederland* (Winschoten 1996).
- Clerx, J.M.M.J., *De Kamers van Koophandel en Fabrieken: van slaapkamers via rustkamers naar werkkamers: Politieke opstellen 7* (Jaarlijkse uitgave van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis van de Juridische Faculteit 1987).
- Clerx, J.M.M.J., *Ontwikkeling in taak en organisatie van de Kamers van Koophandel en Fabrieken* (Nijmegen 1989).
- Cocheret, C.A., *Kamer van Koophandel en Fabrieken in 's-Gravenhage, 1 oktober 1853-1 oktober 1953, herinneringen aan 100 jaar [...]* (Den Haag 1953).
- Comijs, D.E., *Europese structuurfondsen, uitvoering en handhaving in Nederland* (Dissertatie Universiteit van Utrecht 1998).
- Corvers, F., e.a., *Euregio's in Nederland: een inventarisatie van economische betrekkingen en beleid* (Den Haag 1994) SER-COB-rapport.

Denix, J., D.J. Plantinga & H.Bos, *Perspectief voor Limburg, stappen en obstakels in het beleid rond de Perspectievennota Zuid-Limburg, 1965-1990* (s.l., s.a.).

Dijk, F. van, *Per slot van rijksrekening. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting, 1940-1993* (Den Haag 1994) PIVOT-rapport nr. 15.

Euregio Journaal (Vinkeveen 1994-1995).

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (*Luxemburg 1974*) Jaarverslag.

Geerling, J., J.C. de Jong e.a., *Regionale economie in de praktijk* (Groningen 1978).

Gerwen, J.J.M. van, J.J. Seegers & S.W. Versteegen, *Mercurius' erfenis, een geschiedenis en bronnenoverzicht van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland* (Amsterdam 1990) NEHA-series V, nr. 4.

Grinten, W.C.L. van der, *De organisatie van het bedrijfsleven* (Alphen aan den Rhijn 1944).

Haans, R., *Handelend met kennis van zaken. Een institutioneel onderzoek naar taken en handelingen van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland vanaf 1998* (Leidschendam 2002).

Hanzenieuws. Periodieke uitgave van de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij en het ISP. (Assen 1992-1997).

Hoeve, J. van, *De Kamer van Koophandel, ondernemer voor het bedrijfsleven* (Woerden 1994).

Hoofdcommissie voor de industrialisatie, *Landelijke spreiding der industrialisatie door regionale concentratie* (Den Haag 1950).

Hovey, L., H.M. Schrauwers & A.P. Smit, *Energiedelfstoffen. Een institutioneel onderzoek naar het beleid van de rijksoverheid met betrekking tot de in Nederland aangetroffen energiedelfstoffen over de jaren 1945-1994* (Den Haag 2000) PIVOT-rapport nr. 83.

Informatieblad Kamer van Koophandel (s.l., s.a.).

Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond, *Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) in discussie, aantekeningen voor een betere werkwijze van ROM's* (s.l. 1993).

Langen, H.K. de, *De jongste ontwikkeling van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland* (Dissertatie Erasmus Universiteit Rotterdam – Meppel 1952).

Linthorst, H.M., *Kaderwet verstrekking financiële middelen EZ [...]. Kaderwet specifieke uitkeringen EZ [...]* (Zwolle 1995) Editie Schuurmans en Jordens 207.

Memorie van Antwoord, rijksbegroting 1952 (1952).

Memorie van Toelichting Wet KvK (1983) HdTK 1980-1981, 16 496 nrs. 3-4.

Memorie van Toelichting Wet KvK (1997) HdTK 1996-1997, 25 029 nr. 3.

Memorie van Toelichting Wet SIR, HdTK 1972, 12 045.

Memorie van Toelichting wijziging Wet SIR HdTK 1981, 17 059.

Memorie van Toelichting intrekking Wet SIR HdTK 1984-1985, 18 741, HdTK 1994-1995 24 060.

Ministerie van Economische Zaken, *Beleidsnotitie Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen*, HdTK 1993-1994, 21 571.

Ministerie van Economische Zaken, *Economisch meerjarenperspectief Noord-Nederland* (Den Haag s.a.).

Ministerie van Economische Zaken, *Het sociaal-economisch beleid voor het Noorden des Lands, voortgangsrapport ISP* (Den Haag s.a.).

Ministerie van Economische Zaken, *ISP-rapportage aan de Tweede Kamer* HdTK 1978-1979, 15 550.

Ministerie van Economische Zaken, *ISP-beleidsrapport* HdTK 1978-1979, 15 550, ISP1.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota over de ontwikkeling van het Noorden des Lands* (Den Haag 1968).

Ministerie van Economische Zaken, *Nota selectieve groei*, HdTK 1975-1976, 13955.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota Regionaal Economisch Beleid, 1977-1980*.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota Regionaal Economisch Beleid, 1980-1985*, HdTK 1980-1981, 16 633.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota Regionaal Economisch Beleid, 1986-1990*, HdTK 1985-1986, 19 084.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota Herijking Regionaal Economisch Beleid* (Den Haag 1987).

Ministerie van Economische Zaken, *Nota Ruimtelijk Economisch Beleid. Dynamiek en Netwerken*. (Den Haag 1999).

Ministerie van Economische Zaken, *Nota tien jaar ISP*, HdTK 1988-1989, 15 550, nr. 119.

Ministerie van Economische Zaken, *Nota van toelichting bij het Besluit toepassing art. 3a wet SIR* (Stb. 1982, 329).

Ministerie van Economische Zaken, *Nota van toelichting bij het Besluit STIREA*.

Ministerie van Economische Zaken, *Perspectievennota Zuid-Limburg* (Den Haag 1977).

Ministerie van Economische Zaken, *Regio's zonder grenzen, het regionaal economisch beleid voor de periode 1990-1994*, HdTK 1989-1990, 21 571.

- Ministerie van Economische Zaken, *Ruimte voor economische kwaliteit* (Den Haag 1995) IPO-convenant.
- Ministerie van Economische Zaken, *Ruimte voor Regio's, het ruimtelijk economisch beleid tot 2000*, HdTK 1995, 24 060.
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, *Nationaal Milieubeleidsplan 1985*.
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, *Nationaal Milieubeleidsplan* (Den Haag s.a.).
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, *Nationaal Milieubeleidsplan 2, Kiezen of verliezen 1992*.
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, *Nationaal Milieubeleidsplan 3* (Den Haag s.a.).
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, *Vierde nota ruimtelijke ordening* (Den Haag s.a.).
- Nederlands Economisch Instituut, *Internationale benchmarking regionale ontwikkelingsmaatschappijen* (Rotterdam 1998).
- NOMbardon, *Economisch bulletin Noord Nederland* (Assen 1998).
- Regionaal Ontwikkelingsplan Oost-Groningen, Zuid-Oost Drenthe* (Groningen/Assen 1994).
- Quint, R., *Kamers van Koophandel*, AO 1977 no. 1646, Stichting IVIO (Lelystad 1977).
- Raven, B. & G.H.M. Tromp, *Grensoverschrijdende samenwerking*, SBN-publicatiereeks, 17 (Groningen 1993).
- Ravet, V., *Les politiques régionales dans l' opinion publique*, Etudes de développement régional, deel 3 (Brussel/Luxemburg 1993).
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake de samenstelling van de Kamers van Koophandel* (Den Haag 1963).
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake de samenstelling van de Kamers van Koophandel* (Den Haag 1971).
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake de taak en positie van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland* (Den Haag 1976).
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake een selectieve investeringsregeling in het kader van een geïntegreerd ruimtelijk beleid* (Den Haag 1973).
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake het regionaal economisch beleid 1991-1994* (Den Haag 1990) Publicatie nr. 19.

Sociaal-Economische Raad, *Advies representativiteit bestuur Kamers van Koophandel* (Den Haag 1994).

Sociaal-Economische Raad, *Rapport inzake de Kamers van Koophandel en Fabrieken* (Den Haag 1960).

Sociaal-Economische Raad, *Rapport inzake stectorstructuurpolitiek* (Den Haag 1960).

Schreuder, E.A.T.M., *Sociaal-Economische Raad. Een institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de SER, adviesorgaan van de regering en toporgaan van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, 1950-1997* (Den Haag 1998) PIVOT-rapport nr. 58.

Schreuder, E.A.T.M., *Ruimtelijke ordening en geo-informatie. Rapport institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het terrein van de ruimtelijke ordening en van de geo-informatie, 1945-1999* (Den Haag 2002) PIVOT-rapport nr. 120

Veldhuyzen, W.R., *Bewerking van de Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken 1963* (Zwolle 1984) Supplement 1993, Schuurmans en Jordens 72.

Veldhuyzen, W.R., *Bewerking van de Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken 1997* (Zwolle 1998) Schuurmans en Jordens 72.

Vries, J. de, *1811-1961, Met Amsterdam als brandpunt, honderdvijftig jaar Kamer van Koophandel en Fabrieken* (Amsterdam 1961).

Zoon, J.H. red., *De periferie centraal, opstellen ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het Economisch-Technologisch Instituut voor Friesland en zijn integratie in het provinciale apparaat* (Drachten/Leeuwarden 1986).